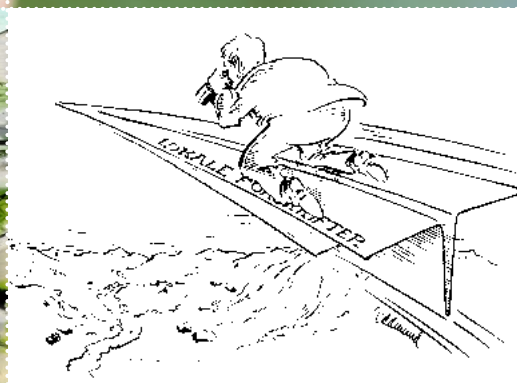
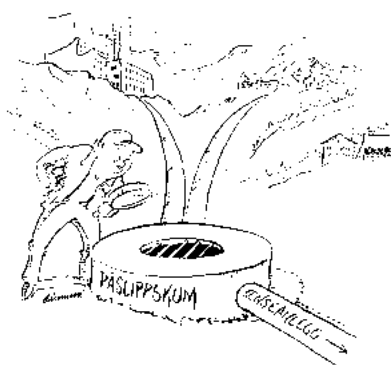

267 | 2022

Veiledning for å utarbeide kommunale forskrifter om avløp

Norsk Vann Rapport

Det utgis tre typer rapporter:

Rapportserie A

Dette er de opprinnelige hovedrapportene.

Dette kan være:

- Rapportering av prosjekter som er gjennomført innenfor organisasjonens eget prosjektsystem
- Rapportering av spleiselagsprosjekter hvor to eller flere andelseiere i Norsk Vann BA samarbeider for å løse felles utfordringer
- Rapportering av prosjekter som er gjennomført av andelseiere eller andre.
Rapporten vil i slike tilfeller kunne være en ren kopi av originalrapporten eller noe bearbeidet

Fortløpende nummer xx-årstall

Rapportserie B

Dette er en serie for «enklere» rapporter, for eksempel forprosjekter, som vil være grunnlag for videre prosjektvirksomhet mm.

Fortløpende nummer Bxx-årstall

Rapportserie C

Dette er rapporter delfinansiert av Norsk Vann, men som er utgitt av andre.

Fortløpende nummer Cxx-årstall

Norsk Vann BA, Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Tlf: 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no

Prosjekresultatene fra Norsk Vann Rapport (serie A og B) kan fritt benyttes internt i egen organisasjon. Når prosjekresultatene benyttes i skriftlig materiale, må kilde oppgis. Videre salg/ formidling av resultatene utover dette er kun tillatt etter skriftlig avtale med Norsk Vann BA.

Norsk Vanns rapporter utarbeides i samspill mellom rådgiver, styringsgruppe og referansegruppe for prosjektet og er ikke behandlet i Norsk Vanns styrende organer. Norsk Vann har ikke ansvar for feil eller ufullstendigheter som måtte forekomme i rapporten og kan ikke stilles økonomisk eller på annen måte til ansvar for problemer som måtte oppstå som følge av bruk av rapporten.

Norsk Vann Rapport

Norsk Vann BA

Adresse: Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norsk vann.no
Internettadresse: norsk vann.no

Rapportens tittel

Veiledning for å utarbeide kommunale forskrifter om avløp

Forfatter(e)

Elin Riise, Norsk Vann

Ekstrakt

Rapportnummer: 267/2022

ISSN 1890-8802 (elektronisk utg.)

ISBN 978-82-414-0464-1 (elektronisk utg.)

Emneord, norsk

Lokal forskrift, gebyr, utslipp, påslipp, olje, slam

Emneord, engelsk

Local regulations, fee, discharge, oil, sludge

Forord

Til deg som skal lage lokal forskrift: Før du går i gang må du stille deg spørsmålet – har min kommune behov for denne forskriften? Det virker kanskje åpenbart, samtidig som det er lett å hoppe over dette spørsmålet fordi du tenker at hvis nabokommunen har en forskrift, så må også vi ha det.

Begynn med å sette deg inn i hva en forskrift er. Det kan du lese om i denne veiledningens kapittel 2.

Så må du ta stilling til om behovet er der. Er behovet at kollegaer skal få rutiner for saksbehandlingen? Er det at innbyggerne skal få informasjon om fremgangsmåten eller om hvilke regler som gjelder? Dette bør dere i så fall løse gjennom å utarbeide interne rutiner for saksbehandlingen eller veiledning til innbyggerne. Du kan lese om når kommunen bør fastsette lokal forskrift i kapittel 5.

Hvis behovet er å bestemme noe over innbyggerne kan imidlertid forskrift være løsningen. Da må du imidlertid først finne ut av om kommunen har lov til å bestemme det du mener det er behov for, og om det i så fall må gjøres overfor hver enkelt eller om det kan gjøre i formen forskrift. Det kan du lese mer om i kapittel 3.

Denne veiledningen er et resultat av et Norsk Vann prosjekt som ble vedtatt i 2020. Oppdraget var en veiledning som skulle hjelpe kommunene med å peke ut hvilke hjemler som finnes for å fastsette lokale forskrifter for fagområdet avløp og hvordan kommunene skal gå frem for å fastsette forskrifter. Den skulle beskrive hva kommunene kan definere inn i sine forskrifter, innenfor den rammen som lov eller forskrift gir, med eksempeltekst.

I tillegg skulle veiledningen gi råd om hvordan kommunen kan oppnå gode, lokale løsninger uten å bruke lokal forskrift og avklare når det er hensiktsmessig eller nødvendig å ta i bruk lokale forskrifter.

Jeg håper vi har oppfylt dette gjennom denne veiledningen.

Veiledningen er ført i pennen av juridisk rådgiver Elin Riise i Norsk Vann. De faglige innspillene har først

og fremst kommer fra styringsgruppen bestående av:

Helge Klevengen,
Nordre Follo kommune
Stine Therese Bækkelund,
Oslo kommune
Trude Hagen, Narvik Vann
Tone Haave Killingland,
Sandnes kommune
Lars Jørgen Sørfonn, Bergen Vann

Tusen takk til alle i styringsgruppen for veldig solide bidrag til innholdet i denne veiledningen. Takk også til min flinke kollega Gjertrud Eid, som

også denne gangen har hjulpet meg til å forstå hvordan ting foregår i praksis.

Takk også til følgende personer som leste gjennom det siste utkastet og ga nyttige innspill under arbeidsmøtet:

- Anna-Sara Magnusson, Miljødirektoratet
- Anne Maria Pileberg, Oslo kommune
- Eli Åsen, Stange kommune
- Glen Arvid Valstad, Ål kommune
- Ikram Jacobsen Amro, Ringsaker kommune
- Ina Rasmussen, Lier kommune
- Kristian Moseby, Nes kommune
- Lars Selbekk, Marker kommune
- Nina Alstad Rukke, Lier kommune
- Yvonne Hetlevik, Bergen kommune

Miljødirektoratet har gitt faglige innspill til deler av arbeidet, men har ikke kvalitetssikret innholdet i rapporten

Lykke til med forskriftsarbeidet!

Hamar, 13. januar 2022
Elin Riise, Norsk Vann

Sammendrag

Som kommunal forurensningsmyndighet for avløp og som ansvarlig for å tømme slam, kan kommunene fastsette lokale bestemmelser i forskrift om:

- Gebyr for saksbehandling og kontroll der kommunen er forurensningsmyndighet
- Andre krav for utslipp av sanitært avløpsvann fra boliger, hytter, o.l.
- At eldre søknadsfrie utslipp av avløpsvann skal være ulovlige
- Andre utslippskrav for oljeholdig avløpsvann
- Påslippkrav for virksomheter
- Søknadssystem for påslipp fra virksomheter
- Tømmeordning av slam
- Beregning av gebyr for tømning av slam
- Bot for overtredelse av kommunens slamtømme-forskrift

De mest brukte forskriftshjemlene er om innsamlingsordningen og beregningen av gebyr for tømning av slam. Dette regulerer kommunene gjerne i en og samme forskrift. Mange kommuner har også fastsatt lokale krav i forskrift for utslipp av sanitært avløpsvann, og nesten like mange har fastsatt regler om beregningen av gebyr for saksbehandling og kontroll. En del kommuner har også forskriftsfestet et søknadssystem og satt generelle krav for påslipp fra virksomheter til den kommunale avløpsledningen.

Denne veiledningen beskriver hva kommunene kan definere inn i sine forskrifter og viser hvordan kommunene kan gå frem for å fastsette dem. Den peker på at kommunen på en del områder heller kan benytte enkeltvedtak, bestemmelser til arealplan, veiledning til innbyggerne og interne retningslinjer for å oppnå gode, lokale løsninger, uten å bruke lokal forskrift.

I den siste delen gir veiledningen råd for hvordan kommunen bør benytte de enkelte forskriftshjemlene med forslag til hvordan den enkelte forskriften kan se ut.

English summary

**This report is published in Norwegian by
Norwegian Water BA (Norsk Vann BA).**

Address: Vangsvegen 143, NO-2321 Hamar, Norway
Phone: + 47 62 55 30 30
E-mail: post@norskvann.no
Website: www.norskvann.no

Report no: 267 – 2022
Report title: Municipal wastewater regulation
Date of issue: January 2022

Author: Elin Riise, Norsk Vann

ISSN 1890-9248 (electronic edition.)
ISBN 978-82-414-0464-1 (electronic edition.)

Summary

As municipal pollution authority for sewage and as responsible for emptying sludge, the municipalities may lay down local regulations on:

- Fee for the handling of applications and execution of control, where the municipality is the pollution authority
- Other requirements for discharges of sanitary wastewater from homes, cottages, etc.
- That older application-free discharges of wastewater should be illegal
- Other discharge requirements for oily wastewater
- Discharge requirements for companies
- Application system for discharge from companies
- Disposal of sludge
- Calculation of fee for emptying sludge
- Fine for violation of the municipality's sludge disposal regulations

The most used local regulation is on the collection scheme and the calculation of the fee for emptying sludge. The municipalities often regulate this in one and the same regulation. Many municipalities have also laid down local requirements in regulations for discharges of sanitary wastewater, and almost as many have laid down rules on the calculation of fees for handling of applications and control. Some municipalities have also regulated an application system and set general requirements for discharges from companies to the municipal sewers.

This guide describes what the municipalities can define in their regulations and shows how the municipalities can proceed to make them valid. It points out that in some areas the municipality can rather use individual decisions, provisions for area plans, guidance to residents and internal guidelines to achieve good, local solutions, without using local regulations.

In the last part, the guidance provides advice on how the municipality should use the individual regulatory authority with proposals for what the individual regulations may look like.

Innhold

1.	Bakgrunn og målsetting	10	6.6.	Kunngjøring i Norsk Lovtidend	27
2.	Om forskrifter	11	6.7.	Gebyrforskrifter er gyldige selv om de ikke kunngjøres i Norsk Lovtidend (Lovdata)	27
2.1.	Hva er en forskrift	11	6.8.	Virkningen av at en forskrift ikke er kunngjort	27
2.2.	Hva fastsettes ikke som forskrift	11	6.9.	Evaluerings	28
2.2.1.	Abonnementsvilkår fastsettes ikke som forskrift	11	7.	Innholdet	29
2.2.2.	VA-Norm/Vannstandard fastsettes ikke som forskrift	12	7.1.	Oversikt over regelverket	29
2.2.3.	Ikke forskriftshjemmel for tilknytningsplikt	12	7.2.	Utforming av forskriften	29
2.3.	Krav om hjemmel i lov	12	7.2.1.	Inndeling av paragrafer i ledd, bokstaver og nummer	29
3.	Hjemler for lokale avløpsforskrifter	14	7.2.2.	Klart språk	30
3.1.	Forurensningsforskriften	14	7.2.3.	Kontroll, sanksjoner og straff	30
3.2.	Forurensningsloven	15	7.2.4.	Ikraftsetting, overgangsordninger og endringer i andre forskrifter	30
3.3.	Innholdet i hjemlene	15	7.3.	Nytt forskriftsvedtak	30
3.3.1.	Gebyr for saksbehandling og kontroll	15	8.	Adgangen til å fravike forskrifter	31
3.3.2.	Lokale forskrifter om utslipp og påslipp	15	9.	Utslippstillatelser kan ikke endres gjennom forskrift	32
3.3.3.	Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende	16	10.	Forskrift, retningslinje, veiledning eller planbestemmelse	33
3.3.4.	Utslipp av oljeholdig avløpsvann	16	10.1.	Forskrift	33
3.3.5.	Påslipp fra virksomheter	16	10.2.	Veiledning og retningslinje	33
3.3.6.	Tømming av slam fra slamavskillere, tette tanker, privet m.v.	16	10.3.	Planbestemmelser	33
4.	Noen trekk ved publiserte avløpsforskrifter	18	10.4.	Likheter og forskjeller mellom forskrift, enkeltvedtak, intern retningslinje, veiledning og planbestemmelser	34
4.1.	Innledning	18	11.	Delegere myndighet til å gi forskrifter, fatte enkeltvedtak og gjennomføre kontroll	35
4.2.	Forskriftshjemmel	18	12.	Gebyr for saksbehandling og kontroll	36
4.3.	Formål, virkeområde og definisjoner	19	12.1.	En nødvendig forskrift	36
4.4.	Gjentar eller endrer tekst fra forurensningsloven og -forskriften	19	12.2.	Forskriftshjemmel	36
4.5.	Krav uten hjemmel	19	12.3.	Flere gebyrgrunnlag i en forskrift	37
4.6.	Sanksjoner	20	12.4.	Gebyrsatsene fastsettes av kommunestyret	37
5.	Når bør kommunen fastsette forskrift	21	12.5.	Selvkost	37
5.1.	Forskrift om gebyr	21	12.6.	Forholdet mellom kontroll og tilsyn	38
5.1.1.	Gebyr for saksbehandling og kontroll	21	12.7.	Avgrensning mot gebyr for saksbehandling og tilsyn etter plan- og bygningsloven	39
5.1.2.	Gebyr for slamtømming	21	12.8.	Avgrensning mot drifts- og vedlikeholdsavtaler (service)	39
5.2.	Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende og utslipp av oljeholdig avløpsvann	22	12.9.	Tvangsgrunnlag for utlegg	39
5.3.	Påslipp fra virksomheter	22	12.10.	Praksis i kommunene	40
5.3.1.	Påslippskrav med vilkår	22	12.11.	Hvordan en forskrift kan se ut	41
5.3.2.	Tillatelse til påslipp av oppmalt matavfall	22	12.11.1.	Tittel	41
5.3.3.	Søknadssystem med standardkrav	22	12.11.2.	Heading i Lovdata	41
5.4.	Hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av slam	23	12.11.3.	Forslag til forskriftstekst	41
6.	Fremgangsmåten	24	12.11.4.	Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst	42
6.1.	Utredningsplikten	24	12.11.5.	Eksempler på forskrifter	42
6.2.	Utforming	25			
6.3.	Høring	25			
6.3.1.	Høringsfrist	26			
6.3.2.	Høring kan unnlates	26			
6.4.	Saksframlegg og vedtaksdokument	26			
6.5.	Tidspunkt for ikrafttredelse	27			

13. Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende	43	15. Påslipp fra virksomheter – en hybrid	57
13.1. Forskriftshjemmel	43	15.1. Krav til påslipp og søknadssystem	57
13.2. Formål – nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser	43	15.2. Samordning med utslippstillatelse for midlertidig anleggsvirksomhet	58
13.3. Virkeområde	45	15.2.1. Vilkår for utslippstillatelse eller krav for påslipp	58
13.4. Erstatte kravene i forurensningsforskriften	45	15.2.2. Forurensningsmyndighet for utslippet	58
13.5. Kan sette andre krav i enkeltvedtak (utslippstillatelsen)	45	15.3. Samordning med krav til forurenset grunn ved midlertidig anleggsvirksomhet	59
13.6. Tilsyn	45	15.4. Samordning med byggetillatelse for fettavskillere	59
13.7. Forskriftshjemmel for å gjøre eldre utslipp ulovlige	45	15.5. Påslipp til kommunens overvannsledning	59
13.8. Forskriftshjemmel for gebyr	46	15.6. Hva forskriften bør omfatte	59
13.9. Forholdet til plan- og bygningsloven	46	15.7. Hvordan en forskrift kan se ut	60
13.10. Krav i arealplan	46	15.7.1. Tittel	60
13.11. Praksis i kommunene	47	15.7.2. Heading i Lovdata	60
13.12. Hvordan en forskrift kan se ut	47	15.7.3. Forslag til forskriftstekst	60
13.12.1. Tittel	47	15.7.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst	62
13.12.2. Heading i Lovdata	47	15.7.5. Sanksjoner og erstatning	63
13.12.3. Forslag til forskriftstekst	47		
13.12.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst	49	16. Tømming av slam	64
14. Utslipp av oljeholdig avløpsvann	51	16.1. Samme lovregulering som for avfall	64
14.1. Forskriftshjemmel	51	16.2. Forskriftshjemler	64
14.2. Bare opplistede virksomheter	51	16.2.1. Innsamling og transport	64
14.3. Utfordrende å regulere oljeholdig- og fettholdig avløpsvann i samme forskrift	52	16.2.2. Bot for ulovlig håndtering	64
14.4. Formål – nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser	53	16.2.3. Gebyr	64
14.5. Virkeområde	53	16.3. Alle kommuner skal ha en gebyrfinansiert tømmeordning	65
14.6. Bare erstatte krav i forurensningsforskriften § 15-7	54	16.4. Tømming av slam fra biler og fritidsbåter	66
14.7. Kan sette andre krav i enkeltvedtak (utslippstillatelsen)	54	16.5. Praksis fra kommunene	67
14.8. Samordning med byggetillatelse	54	16.6. Hvordan en forskrift kan se ut	67
14.9. Hvordan en forskrift kan se ut	54	16.6.1. Tittel	67
14.9.1. Tittel	54	16.6.2. Heading i Lovdata	67
14.9.2. Heading i Lovdata	55	16.6.3. Forslag til forskriftstekst	67
14.9.3. Forslag til forskriftstekst	55	16.6.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst	68
14.9.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst	56		
14.9.5. Alternativt forslag til forskriftstekst (endrer kun grenseverdien for oljeinnhold)	56	Tidligere utgitte rapporter	71

Forkortelser, begreper og definisjoner

Avløpsanlegg: Ethvert anlegg for håndtering av avløpsvann som består av en eller flere av følgende hovedkomponenter: avløpsnett, renseanlegg og utslippsanordning.

Avløpsvann: Sanitært og industrielt avløpsvann og overvann.

Avløpsvann fra virksomhet: Alt avløpsvann fra bygninger og anlegg som benyttes i handel, industri, transport (herunder veger) og annen virksomhet, unntatt avløpsvann fra husholdninger.

Fettholdig avløpsvann: Avløpsvann som inneholder vegetabilsk og animalsk fett.

Forskrift: Avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som generelt eller konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter til private personer (enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter) og som gjelder et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer. Dette går frem av forvaltningsloven § 2 bokstav c) jf. bokstav a).

Forurensningsforskriften: Forskrift om begrensning av forurensning (FOR-2004-06-01-931).

Forurensningsloven: Lov om vern mot forurensninger og om avfall (LOV-1981-03-13-6).

Lokal forskrift: Forskrift som gjelder innenfor et bestemt område. De fleste lokale forskrifter gjelder for en kommune og fastsettes av kommunestyret.

Oljeholdig avløpsvann: Avløpsvann som inneholder oljeholdige produkter som for eksempel motorolje, smørefett, parafin, white-spirit, bensin og lignende. I dette ligger også spillvann fra vask og avfetting av kjøretøyer, motorvask og lignende.

Påslipp: Tilførsel av avløpsvann til offentlig avløpsnett oppstrøms et renseanlegg.

Påslippskrav: Krav som kommunen fastsetter til påslipp fra en virksomhet.

Resipient: Mottager av behandlet eller ubehandlet avløpsvann. For eksempel hav, innsjø, elv eller jord/ grunnvann. **Resipient** kan også være et avløpsrenseanlegg.

Spillvann: Avløpsvann fra husholdning, næringsvirksomhet og offentlig virksomhet.

Sanitært avløpsvann: Avløpsvann som i hovedsak skriver seg fra menneskers stoffskifte og fra husholdningsaktiviteter, herunder avløpsvann fra vann-klosett, kjøkken, bad, vaskerom eller lignende.

Utslippstillatelse: Aktivitet som kan medføre fare for forurensning, skal ha utslippstillatelse i medhold av forurensningsloven.

Virksomhet: Handel, industri, transport, herunder veger, og annen virksomhet unntatt avløpsvann fra husholdninger. Det kan eksempelvis være gatekjøkken, hotell, campingplasser, sykehus, midlertidig anleggsarbeid, deponi og fornøyelsesparker.

1. Bakgrunn og målsetting

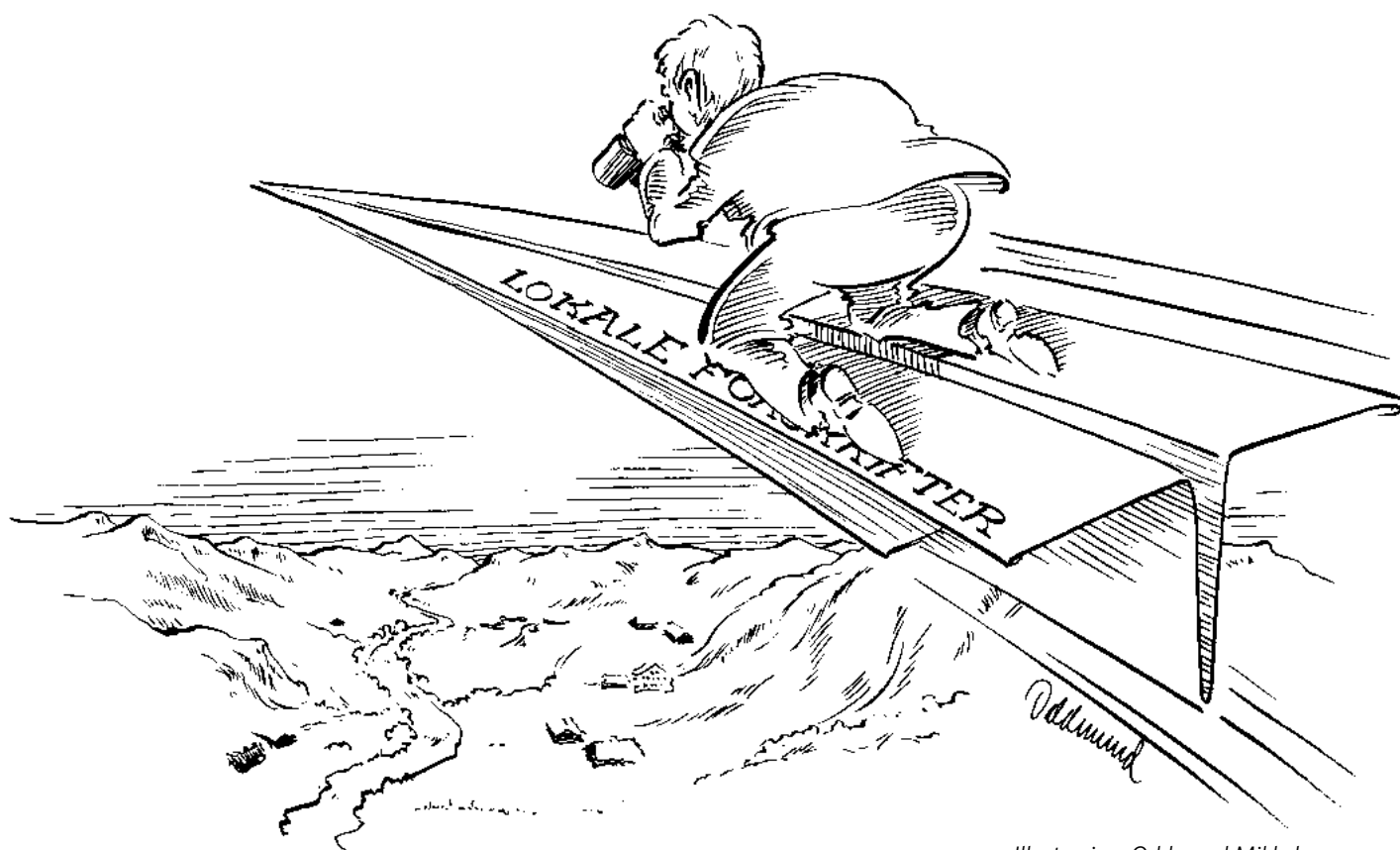
Sekretariatet i Norsk Vann får med jevne mellomrom spørsmål om bistand fra kommuner som skal fastsette lokale forskrifter om avløp etter forurensningslovgivningen. Siden vi ikke har kapasitet til å kvalitetssikre de enkelte kommunenes forskrifter, foreslo sekretariatet i Norsk Vann å utarbeide en generell veiledning. Norsk Vanns styre vedtok i januar 2020 at et slikt arbeid kunne finansieres gjennom prosjektsystemet.

Det kan være utfordrende å fastsette gode lokale forskrifter. Det er nødvendig å kartlegge hva kommuner har anledning til å bestemme i forskrift, hva den enkelte kommunen har behov for å regulere og hvordan forskriftsteksten bør formuleres og fastsettes. Arbeidet krever forståelse for hva som kan og bør reguleres i forskrift, kjennskap til og erfaring med området forskriften skal regulere, god språklig formidlingsevne og kjennskap til saksbehandlingskravene i forvaltningsloven.

En gjennomgang av en rekke kommunale forskrifter viser at mange kommuner i for liten grad forholder seg til de juridiske rammene for når de kan regulere innbyg-

genes plikter gjennom forskrift. Dette gjelder først og fremst de lokale forskriftene som er gitt om utslipp fra mindre avløpsanlegg hjemlet i forurensningsforskriften § 12-6 og om oljeholdig avløpsvann hjemlet i forurensningsforskriften § 15-6. Mange av disse lokale forskriftene har et innhold som kommunen ikke er gitt myndighet til å regulere i forskrift. I tillegg har mange av forskriftene mer form av å være informasjon til innbyggerne eller rutiner for egen saksbehandling enn forskriftsbestemmelser.

Målsetningen for prosjektet er å lage en veiledning som hjelper kommunene med å peke ut hvilke hjemler som finnes for å fastsette lokale forskrifter på avløpsområdet og hvordan kommunen skal gå frem for å få fastsatt de nødvendige forskriftene. Veiledningen skal i tillegg vise når kommunene kan oppnå gode, lokale løsninger uten å bruke forskrift og når de må bruke forskriftsformen. Veiledningen skal beskrive hva kommunene kan definere inn i sine forskrifter med eksempeltekst.

Illustrasjon: Oddmund Mikkelsen

2. Om forskrifter

2.1. Hva er en forskrift

Når kommunen bruker sin myndighet til å regulere pliktene til alle eller til en ubestemt krets av sine innbyggere, eksempelvis de som bor innenfor et bestemt område i kommunen, er det i følge [forvaltningsloven § 2 bokstav a\) og c\)](#) en forskrift. Vedtak som retter seg mot bestemte personer, som en utslippstillatelse, er enkeltvedtak. Til forskjell fra forskrifter, krever enkeltvedtak individuelle vurderinger, begrunnelser og de kan påklages. Kommunene er gitt myndighet til å regulere pliktene til innbyggerne gjennom enkeltvedtak på langt flere områder enn de har fått anledning til å regulere generelt gjennom forskrift.

Departementer og direktorater fastsetter forskrifter som gjelder for alle som oppholder seg i Norge, mens kommuner fastsetter forskrifter som gjelder innenfor kommunegrensene. Lokale avløpsforskrifter bestemmer plikter til et ubestemt antall privatpersoner eller virksomheter innenfor et avgrenset geografisk område som enten består av hele kommunen, eller et avgrenset område innenfor kommunen.

Forvaltningsloven beskriver i [kapittel VII](#) hva som må ivaretas når kommunen skal fastsette en lokal forskrift.

Både forskrifter og enkeltvedtak er bestemmende for plikter til enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter. Private rettssubjekt inkluderer juridiske personer, som privateide selskaper, foreninger og stiftelser. Offentlige organer og offentlig eide rettssubjekter, som en kommune eller et interkommunalt selskap, likestilles etter § 2 fjerde ledd med private dersom det har samme interesse eller stilling i saken som private kan ha.

Enkeltvedtak, som en utslippstillatelse eller krav til påslippet fra en bestemt virksomhet, retter seg mot nærmere angitte enkeltpersoner eller private rettssubjekter. Personen som vedtaket retter seg mot, er den som er ansvarlig for virksomheten, eksempelvis den ansvarlige for utslippet (normalt grunneieren).

Forskrifter beskriver ikke hvilke personer de gjelder for, men retter seg mot et ubestemt antall eller en ubestemt krets av personer. En lokal forskrift som fastsettes av kommunen, gjelder normalt for hele kommunen, men kan også avgrenses til å gjelde i bestemte områder av kommunen, eksempelvis i nedslagsfeltet for en drikkevannskilde eller et badevann.

2.2. Hva fastsettes ikke som forskrift

Kommunens abonnementsvilkår (tidligere også kalt sanitærreglement) og kommunens VA-norm (vil endres til vannstandard) er ikke forskrifter.

2.2.1. Abonnementsvilkår fastsettes ikke som forskrift

Abonnementsvilkårene er generelle avtalevilkår som gjelder for de som mottar en tjeneste (vann og avløp) fra kommunen (abonnentene). Kommunen fastsetter disse avtalevilkårene som forutsetninger for å levere vanntjenester og som vilkår for at abonnentene skal få lov til å være tilknyttet den kommunale hovedledningen. Disse vilkårene vedtas av kommunen som eier vann- og avløpsanleggene og leverandør av en tjeneste, på samme måte som vilkår for andre tjenester, som internett eller telefon. Kommunen opptre ikke som myndighet, fordi den ikke er gitt myndighet til å fastsette abonnementsvilkår, men bruker sin posisjon som eier av anleggene og leverandør av tjenestene.

2.2.2. VA-Norm/Vannstandard fastsettes ikke som forskrift

Kommunens VA-norm/Vannstandard er en standardtekst. Kommunen kan gjøre standardteksten bindende, ved å fastsette i en bestemmelse til kommuneplanens arealdel etter [plan og bygningsloven § 11-9 nr. 3](#) at innholdet gjelder for de som skal opparbeide hovedledninger etter [plan- og bygningsloven § 18-1](#). I tillegg kan kommunen hen vise til VA-normen/Vannstandarden i en utbyggingsavtale eller i avtalen med entreprenøren når de anskaffer hovedledninger. I praksis gjør kommunene dette ved å bestemme at kravene i kommunens VA-norm/Vannstandard om utførelsen av arbeid, valg

av løsninger og produktvalg skal gjelde. Dette fastsettes med andre ord ikke som forskrift, men i en kommuneplanbestemmelse eller i en avtale.

Vannstandarden, som skal erstatte dagens VA-norm, inneholder i tillegg veiledning for kommunens saksbehandling i rollen som forurensningsmyndighet. Slik veiledning og interne instruksjoner for kommunens saksbehandling er heller ikke forskrifter, siden de ikke er bestemmende for rettigheter og plikter til kommunens innbyggere. Heller ikke veiledning til innbyggerne om hvordan regelverket skal forstås er forskrifter.

Vannstandard

2.2.3. Ikke forskriftshjemmel for tilknytningsplikt

Bestemmelser om at tilknytningsplikten etter plan- og bygningsloven §§ 27-1 og 27-2 skal gjelde for fritidsbebyggelse, jf. plan- og bygningsloven § 30-6, fastsettes

enten i kommuneplan eller i reguleringsplan. Kommunen har ikke hjemmel for å regulere tilknytningsplikten i forskrift.

2.3. Krav om hjemmel i lov

En lokal forskrift med bestemmelser som griper inn i innbyggernes rettigheter eller plikter må ha hjemmel i lov for å være gyldig. Dette bygger på legalitetsprinsippet som står i [Grunnloven § 113](#):

Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.

Kravet om lovhjemmel innebærer at det eksplisitt må være skrevet i forurensingsloven eller i forurensningsforskriften at kommunen kan gi forskrift eller fatte enkeltvedtak om noe, for at kommunen skal kunne pålegge innbyggerne plikter på avløpsområdet.

Det vil være en saksbehandlingsfeil hvis kommunen beslutter noe i en forskrift som skulle vært besluttet i

form av et enkeltvedtak. Etter ulovfestede regler («ugyldighetslæren») fører dette til ugyldighet.

Et enkeltvedtak som viser til en ugyldig forskriftsbestemmelse kan imidlertid likevel være gyldig, hvis det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold, se [forvaltningsloven § 41](#). Selv om § 41 bare direkte gjelder for enkeltvedtak, kan den i følge [NOU 2019:5 punkt 33.2](#) antagelig anvendes analogisk i saker som gjelder forskrifter. Det er tilstrekkelig at det er en ikke helt fjerntliggende mulighet for at feilen har virket inn på vedtaket. I Rt-2009-661, avsnitt 71 uttalte lagmannsretten at både feilens art og grovhet, antall feil, og hvor inngripende vedtak det dreide seg om, var av betydning ved vurderingen.

Hvis kommunen baserer et vedtak på en ugyldig forskrift, kan saksutredningen være mangelfull etter kravene i [forvaltningsloven § 17](#). Det kan være en selvstendig ugyldighetsgrunn at saken ikke er «forsvarlig» utredet. I [Rt-1982-241 side 264](#) uttalte Høyesterett:

«Det er grunn til å understreke at det må være rimelig forholdsmessighet mellom betydningen av vedkommendes interesse og omfanget av den utredning som bør foretas (...) Spørsmålet om hva som er en forsvarlig tilretteleggelse av saken har i det hele nær sammenheng med den rent skjønsmessige avveiningen av fordeler og ulemper som loven § 8 pålegger konsesjonsmyndighetene å foreta.»

Vedtak basert på en ugyldig forskrift vil ofte mangle begrunnelse som viser hvilke hovedhensyn som har vært avgjørende ved skjønnsutøvelsen, se [forvaltningsloven § 25](#) tredje ledd. Det stilles ikke omfattende krav til begrunnelsen, men kravene skjerpes når det er inngripende vedtak. I Isene- dommen (Rt-1981-745), uttalte førstvoterende:

«Når det gjelder et vedtak så inngripende som det foreliggende, skjerpes kravene til begrunnelsen. Det må fremgå at vedtaket er truffet etter et saklig og forsvarlig skjønn.»

Når vedtaket er ugyldig må kommunen starte saksbehandlingen på nytt, hvis innholdet i vedtaket skal opprettholdes.

Ugyldige vedtak kan føre til erstatningsansvar.

3. Hjemler for lokale avløpsforskrifter

Kommuner kan bare fastsette forskrifter når de har hjemmel for dette i lov eller i medhold av lov, typisk i forurensningsloven (hjemmel direkte fra stortinget) eller i forurensningsforskriften (hjemmel via Klima- og miljødepartementet). Det er særlig viktig å være oppmerksom på dette når kommunen skal fastsette forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann og utslipp av oljeholdig avløpsvann, hvor forskriftsmyndigheten er svært begrenset.

Kommunene kan lage en felles forskrift hjemlet i flere forskriftsbestemmelser, så lenge forskriftshjemlene går tydelig frem. Eksempelvis kan de vedta en felles forskrift for tømmeordningen og gebyret for slamtømming eller kommunene kan erstatte bestemmelser i forurensningsforskriften § 12-7 til 12-13 i samme forskrift som de gjør lovlige utslipp ulovlige etter § 12-16.

3.1. Forurensningsforskriften

Kommunen har fått delegert forurensningsmyndighet med tilhørende mulighet til å fastsette forskrifter gjennom syv forskriftshjemler i forurensningsforskriften.

	Hjemmel	Innhold
Gebyr for saksbehandling og kontroll	Forurensningsforskriften § 11-4	Bestemmelser om gebyrer for: - Behandling av eksisterende tillatelser - Påslippsvedtak etter § 15A-4, - Behandling av søknad utslippstillatelser etter § 12-4, § 13-4 og § 15-4 - Saksbehandling etter lokale forskrifter - Kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at kapittel 11 til 16 eller vedtak i medhold av disse kapitlene blir fulgt
Utslipp av avløpsvann fra mindre avløpsanlegg	Forurensningsforskriften §§ 12-6	Nødvendige bestemmelser ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser som erstatter kravene i § 12-7 til § 12-13.
Gjøre lovlige utslipp ulovlige	Forurensningsforskriften § 12-16 annet ledd	Gjøre lovlige utslipp etablert før 1. januar 2007 ulovlige. I praksis må alle anlegg før 1972 og en del anlegg etablert mellom 1972-1986 (de som hadde unntak fra søknadsplikten) gjøres ulovlige for å omfattes av søknadsplikten. Etter 1986 var alle utslipp søknadspliktige.
Utslipp av oljeholdig avløpsvann	Forurensningsforskriften § 15-6	Nødvendige bestemmelser ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser som erstatter kravene i § 15-7.
Påslippskrav til virksomheter	Forurensningsforskriften § 15A-4 første ledd	Krav til - Innhold i og mengde av avløpsvann eller i særlige tilfeller renseeffekt - Fettavskiller, sandfang eller silanordning for avløpsvann med tilhørende vilkår - Tilrettelegging for prøvetaking og mengdemåling av avløpsvann - Varsling av unormale påslipp av avløpsvann - Utslippskontroll og rapportering av fastsatte krav til avløpsvann og avløpsgebyrer
Søknadssystem for påslipp fra virksomheter	Forurensningsforskriften § 15A-4 fjerde ledd	Søknadssystem med standardkrav for nye påslipp fra virksomhet eller påslipp fra virksomhet som økes vesentlig med nærmere bestemmelser om gjennomføringen av dette
Unntak fra forbudet om påslipp av oppmalt matavfall	Forurensningsforskriften § 15A-4 femte ledd	Unntak fra det generelle forbudet mot å slippe på oppmalt matavfall til offentlig avløpsnett fra både virksomhet og husholdning.

Muligheten for å fastsette overtredelsesgebyr etter [forurensningsloven § 80](#) er ikke delegert til kommunene.

En del kommuner oppgir [forurensningsloven § 9](#) som hjemmel for sin lokale forskrift. Denne paragrafen gir forurensningsmyndigheten¹⁾ anledning til å fastsette forskrift. Klima- og miljødepartementet har brukt denne forskriftshjemmelen til å fastsette forurensningsforskriften. I forurensningsforskriften delegerer departementet noe av forurensningsmyndigheten videre til kommu-

nene, gjennom bestemmelsene som er listet opp i tabellen ovenfor.

I sine lokale forskrifter må kommunene vise til de aktuelle bestemmelsene i forurensningsforskriften og bør i tillegg vise til forurensningsloven § 9.

3.2. Forurensningsloven

Kommunens forskriftshjemmel for tømning av slam og gebyr for tømningen er gitt i forurensningsloven [§ 30 tredje ledd](#) (tømmeordningen) og [§ 34 annet ledd](#),

[annet punktum](#) (gebyr) via henvisningen i [§ 26 fjerde ledd](#) om at disse avfallsbestemmelsene gjelder tilsvarende for slamtømming.

	Hjemmel	Innhold
Tømmeordning for slam	Forurensningsloven § 30 tredje ledd, jf. § 26 fjerde ledd	Nødvendige bestemmelser for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport
Gebyr for slamtømming	Forurensningsloven § 34 annet ledd, annet punktum, jf. § 26 fjerde ledd	Beregning av gebyr
Bot for brudd på lokal forskrift	Forurensningsloven § 79	Forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter

3.3. Innholdet i hjemlene

3.3.1. Gebyr for saksbehandling og kontroll

[Forurensningsloven § 52a](#)

Forurensningsmyndigheten kan gi forskrift om gebyrer for behandling av tillatelser etter denne lov, eller forskrift fastsatt i medhold av loven, og for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at loven eller vedtak i medhold av loven blir fulgt. Gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger forurensningsmyndighetens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen

Departementet²⁾ har i [forurensningsforskriften § 11-4](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette forskrift om gebyr for sitt arbeid på nærmere angitte områder. Departementet har med andre ord delegert deler av den myndigheten de selv har fått etter § 9 videre til kommunen.

Kommunen kan gi forskrift om gebyrer for egen behandling av eksisterende tillatelser, påslippsvedtak etter § 15A-4, behandling av søknad etter § 12-4, § 13-4 og § 15-4, for

saksbehandling etter lokale forskrifter, og for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at kapittel 11 til 16 eller vedtak i medhold av disse kapitlene blir fulgt. Gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen, jf. forurensningsloven § 52a.

3.3.2. Lokale forskrifter om utslipp og påslipp

[Forurensningsloven § 9](#)

Forurensningsmyndigheten kan gi forskrifter om:

- 1. grenseverdier for hvilke forurensninger som skal være tillatt eller at forurensning helt eller til bestemte tider skal være forbudt,*
- 2. grenseverdier for forekomster av visse stoffer, støy, rystelse, lys og annen stråling i miljøet, og hva som skal gjøres dersom grenseverdien overskrides,*
- 3. hvordan faste og midlertidige anlegg skal være innrettet og hvordan en virksomhet skal drives for å motvirke forurensning,*

1) Kongen og Klima- og miljødepartementet er forurensningsmyndighet etter § 9

2) Kongen og Klima- og miljødepartementet er forurensningsmyndighet etter § 9

4. kvalitetskrav til utstyr til vern mot forurensning og at slikt utstyr ikke må omsettes uten å være godkjent av forurensningsmyndigheten,
5. at driftspersonell i virksomhet som kan medføre forurensning skal ha bestemte kvalifikasjoner.

Departementet³⁾ har i ulike bestemmelser i forurensningsforskriften (§§ 12-6, 12-16 og 15-6) gitt kommunen myndighet til å erstatte enkelte av bestemmelsene som departementet har gitt i forurensningsforskriften og å gjøre eldre utslipp ulovlige. I tillegg har departementet fastsatt at kommunen i forskrift kan fastsette krav til eksisterende påslipp og ha et eget søknadssystem med standardkrav for nye påslipp (§ 15A-4). Departementet har dermed delegert deler av den myndigheten de selv har fått etter § 9 videre til kommunen.

3.3.3. Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende

Departementet har i [forurensningsforskriften §§ 12-6](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette forskrift om strengere krav enn det som er gitt i §§ 12-7 til § 12-13. *Kommunen kan fastsette lokal forskrift dersom det er nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Kravene i lokal forskrift skal erstatte kravene i § 12-7 til § 12-13.*

Departementet har i [forurensningsforskriften § 12-16 annet ledd](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette i forskrift at lovlig utslipp etablert før 2007 er ulovlige etter en fastsatt frist.

Utslipp etablert før 1. januar 2007 og som det på tidspunkt for etablering ikke måtte innhentes tillatelse for etter det på den tid gjeldende regelverk, er fortsatt lovlig. Kommunen kan likevel i forskrift eller enkeltvedtak bestemme at slike utslipp er ulovlige etter en fastsatt frist.

3.3.4. Utslipp av oljeholdig avløpsvann

Departementet har i [forurensningsforskriften § 15-6](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette krav til utslippet i forskrift.

Kommunen kan fastsette lokal forskrift dersom det er nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Kravene i lokal forskrift skal erstatte kravene i § 15-7.

Kommunene bør være nøye på hva som er hjemmelen for deres lokale forskrift. Mange trår feil når de utarbeider en felles forskrift for fettholdig og oljeholdig avløpsvann.

3.3.5. Påslipp fra virksomheter

Departementet har [forurensningsforskriften § 15A-4](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette påslippskrav i forskrift

I tillegg til eventuelle krav fastsatt i utslippstillatelse av statlig forurensningsmyndighet kan kommunen i enkeltvedtak eller i forskrift ved påslipp av avløpsvann til offentlig avløpsnett fra virksomhet fastsette krav om:

- a) innhold i og mengde av avløpsvann eller i særlige tilfeller renseeffekt,
- b) fettavskiller, sandfang eller silanordning for avløpsvann med tilhørende vilkår,
- c) tilrettelegging for prøvetaking og mengdemåling av avløpsvann,
- d) varsling av unormale påslipp av avløpsvann, og
- e) utslippskontroll og rapportering av fastsatte krav til avløpsvann og avløpsgebyrer.

Krav i medhold av første ledd kan kun fastsettes for å sikre at:

1. avløpsanlegget kan overholde utslippskrav,
2. avløpsanlegget og dertil hørende utstyr ikke skades,
3. driften av avløpsanlegget med tilhørende slambehandling ikke vanskeliggjøres,
4. avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte, eller
5. helsen til personalet som arbeider med avløpsnettet og på renseanlegget beskyttes.

Departementet har i [forurensningsforskriften § 15A-4 fjerde ledd](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette søknadssystem i forskrift

Kommunen kan i forskrift fastsette søknadssystem med standardkrav for nye påslipp fra virksomhet eller påslipp fra virksomhet som økes vesentlig og gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av dette.

Departementet har i [forurensningsforskriften § 15A-4 femte ledd](#) gitt kommunen myndighet til å fastsette forbud eller tillatelse til påslipp av oppmalt matavfall i forskrift

Kommunen kan i forskrift forby påslipp av oppmalt matavfall til offentlig avløpsnett fra virksomhet og husholdning. Slike påslipp er forbudt fra 1. januar 2007 såfremt ikke kommunen i forskrift gjør unntak fra forbudet.

3.3.6. Tømming av slam fra slamavskillere, tette tanker, privet m.v.

[Forurensningsloven § 26 fjerde ledd](#)

Reglene i § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende anvendelse ved tømming

3) Kongen og Klima- og miljødepartementet er forurensningsmyndighet etter § 9

av slamavskillere, privet m.v. Kommunens plikter etter første ledd skal likevel gjelde både i og utenfor tettbygde strøk.

§ 30 tredje ledd

Kommunen kan gi forskrifter som er nødvendig for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av husholdningsavfall. Uten kommunens samtykke må ingen samle inn husholdningsavfall. Forurensningsmyndigheten kan i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at kommunens samtykke ikke er nødvendig.

§ 34 annet ledd, annet punktum

Kommunen skal fastsette gebyrer til dekning av kostnader forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. Med kostnader menes både kapitalkostnader og driftskostnader. For avfall som kommunen har plikt til å samle inn, motta og/eller behandle etter §§ 29, 30 eller 31 må gebyret ikke overstige kommunens kostnader.

Kommunene bør fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Forurensningsmyndigheten kan fastsette forskrifter om beregning av gebyrene.

Avfallshåndtering etter § 35 omfattes ikke av denne bestemmelsen.

Gebyr skal betales av den som eier en eiendom som omfattes av ordning for innsamling av avfall eller tømning av slamavskillere, privet m.v. etter loven her. Dersom eiendommen er festet bort for 30 år eller mer, skal likevel festeren svare gebyret om ikke annet er avtalt. Det samme gjelder når festeren har rett til å få festet forlenget, slik at den samlede festetid blir mer enn 30 år.

Avfallsgebyr med påløpte renter og kostnader er sikret med lovbestemt pant etter panteloven § 6-1. Om renteplikt ved for sen betaling, tilbakebetaling og inndrivelse av avfallsgebyr gjelder reglene i lov 6. juni 1975 nr. 29 om egedoms-skatt til kommunane §§ 26 og 27 tilsvarende.

§ 79 annet ledd

I forskrift etter §§ 30 til 33 kan det bestemmes at forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter.

4. Noen trekk ved publiserte avløpsforskrifter

4.1. Innledning

På Lovdata er det publisert rundt 1 000 lokale forskrifter som omhandler avløp. Nedenfor kan du lese noen tips til hvordan disse kan forbedres.

4.2. Forskriftshjemmel

Lovdata har en «heading» innledningsvis, hvor hjemmelen for forskriften går frem.

Dato	FOR-2020-06-17-1240
Ikrafttredelse	17.06.2020
Endrer	FOR-2012-12-05-1446
Gjelder for	Nordre Follo kommune, Viken
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§52a , FOR-2004-06-01-931-§2-12 , FOR-2004-06-01-931-§11-4
Kunngjort	19.06.2020 kl. 17.05
Korttittel	Forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket, Nordre Follo

I eksempelet viser Nordre Follo kommune til riktige forskriftshjemler for sin gebyrforskrift. Dersom gebyrforskriften bare skulle gjelde noen av gebyrområdene, eksempelvis bare kapittel 12, kunne den med fordel også vist til FOR-2004-06-01-931-kap.12.

Flere av de lokale forskriftene har angitt feil forskriftshjemmel i headingen. Andre viser til hele forurensningsloven og hele forurensningsforskriften, og enkelte viser bare til en av flere forskriftshjemler som de regulerer.

Forurensningsloven sier direkte i lovteksten at kommunen kan fastsette forskrifter om tømmeordningen for slam og gebyr. Dermed er det bare behov for å vise til de aktuelle lovhjemlene. Riktig hjemmel for å regulere tømmeordningen er forurensningsloven [§ 30 annet ledd](#) jf. [§ 26 fjerde ledd](#). For gebyr er riktig hjemmel forurensningsloven [§ 34 annet ledd](#) jf. [§ 26 fjerde ledd](#).

De øvrige hjemlene for lokale forskrifter må vise både til den aktuelle bestemmelsen i forurensningsloven og i forurensningsforskriften. Dette skyldes at kommunen ikke har fått hjemmel for å gi lokale forskrifter direkte i forurensningsloven. Klima- og miljødepartementet har imidlertid i forurensningsforskriften delegert noe av sin myndighet videre til kommunene. I slike tilfeller må både lovhjemmelen og hjemmelen i forurensningsforskriften tas med som hjemmel i headingen. Kommunen må dermed både vise til lovhjemmelen for at departe-

mentet kan gi bestemmelser i forurensningsforskriften og bestemmelsen i forurensningsforskriften som gir kommunen anledning til å fastsette lokale forskrifter.

Dette gjelder for:

- Lokal forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll ([forurensningsloven § 52a](#)) som departementet har delegert til kommunen i
 - [forurensningsforskriften § 11-4](#)
- Lokale forskrifter om utslipp ([forurensningsloven § 9](#)), hvor departementet har delegert til kommunen å fastsette lokale forskrifter i
 - [forurensningsforskriften § 12-6](#)
 - [forurensningsforskriften § 12-16 annet ledd](#),
 - [forurensningsforskriften § 15-6](#)
 - [forurensningsforskriften § 15A-4](#)

4.3. Formål, virkeområde og definisjoner

Mange lokale forskrifter starter med bestemmelser om henholdsvis formål, virkeområde og definisjoner. Bestemmelsene som gis er ikke alltid innenfor det kommunen er gitt anledning til å regulere i forskrift, noe de må være.

Det vil sjelden være behov for å gi egne definisjoner i lokale forskrifter på avløpsområdet, fordi adgangen til å gi egne bestemmelser er svært begrenset. Der kommunen likevel mener at det er behov for å definere begreper fordi de gjentatt benytter dette begrepet i sin lokale

forskrift, er det viktig at det ikke allerede er definert på en annen måte i forurensningsloven, forurensningsforskriften eller Miljødirektoratets kommentar til denne. Eksempelvis kan ikke kommunen ta inn en egen definisjon av «innlagt vann», fordi forskriftshjemmelen i § 12-6 ikke åpner for at kommunen kan erstatte kravene i § 12-1. Å gjenta definisjoner som er gitt i [forurensningsloven § 21](#) eller [forurensningsforskriften 11-3](#) er unødvendig og kan fjerne fokus fra det som kommunen faktisk bestemmer i forskriften.

4.4. Gjentar eller endrer tekst fra forurensningsloven og -forskriften

Mange kommuner gjengir deler av det sentrale avløpsregulverket i sin lokale forskrift. Det er unødvendig og kan heller gjøres i en veiledning til innbyggerne. Kommuner som likevel velger å gjengi bestemmelser fra forurensningsloven eller -forskriften, bør opplyse om hvor teksten er hentet fra.

Tekst fra forurensningsloven eller forurensningsforskriften må gjengis presist uten omskrivninger. Det er viktig at kommunen ikke feilinformerer sine innbyggere gjennom å endre meningsinnholdet. Det kan i stedet være lurt å gjengi Miljødirektoratets [kommentarer](#) i retningslinjer for saksbehandlingen og/eller veiledning til innbyggerne.

4.5. Krav uten hjemmel

Mange kommuner har gitt bestemmelser i lokale forskrifter om utslipp av sanitært avløpsvann fra mindre avløpsanlegg og forskrifter om utslipp av oljeholdig avløpsvann, som mangler hjemmel i forurensningsloven eller forurensningsforskriften. Det omfatter blant annet egne krav til søknadene, planlegging, godkjente renseløsninger, tinglyste erklæringer og tilsyn.

Det følger av [Grunnloven § 113](#) at kommunen må ha hjemmel i lov for å gjøre inngrep overfor sine innbyggere.

Myndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov.

Det innebærer at kommunen må ha hjemmel i forurensningsloven (kan være delegert til kommunen gjennom forurensningsforskriften) for å kunne pålegge innbyggerne plikter. I tilfellene hvor kommuner har gitt forskrifter uten hjemmel, har de ofte hjemmel for å fastsette de samme kravene som vilkår i en utslippstillatelse. Det innebærer at kommunen må vurdere

behovet for vilkårene i den enkelte tillatelsen, men altså ikke fastsette det på generell basis.

Dersom krav som lovlig kunne vært satt i den enkelte tillatelse blir satt i ulovlig forskrift, så vil tillatelser kunne bli ugyldige fordi de lener seg på den ulovlige forskriften. Eksempelvis vil kravet mangle begrunnelse og søkerne vil ikke bli gitt den nødvendige klageadgangen. Det er ergerlig for alle, dersom målet lovlig og gyldig kunne vært oppnådd, hvis kravene i stedet hadde vært satt i den aktuelle tillatelsen. Det skaper dessuten unødvendig saksgang og merarbeid å rydde opp i etterkant.

4.6. Sanksjoner

Mange kommuner gjengir til dels upresist bestemmelser om sanksjoner og straff fra forurensingsloven og -forskriften i sine lokale forskrifter. Her gjelder det samme som er sagt ovenfor, at det normalt er unødvendig å gjengi bestemmelser fra forurensingsloven og forurensningsforskriften i de lokale forskriftene. Dersom det skal gjengis, er det viktig at det gjøres presist, slik at det ikke endrer innhold.

Kontroll, sanksjoner og straff er regulert i forurensningsloven. Kommunen har ikke anledning til å regulere dette nærmere i lokal forskrift. Et unntak fra dette er [forurensningsloven § 79](#), som gir kommune anledning til å bestemme at forsettlig eller uaktsom overtredelse av den lokale forskriften om slam fastsatt etter [§ 30](#) (jf. § 26) skal straffes med bøter.

5. Når bør kommunen fastsette forskrift

Arbeidet med å fastsette en lokal forskrift initieres av kommunen selv. Bakgrunnen kan være at:

- 1) Kommunen finner det hensiktsmessig med en lokal forskrift som et alternativ til å utforme enkeltvedtak om beregning av gebyr for alle som er omfattet av kommunens plikt til å tømme slam. Tjenesten skal fullfinansieres gjennom gebyr. Det er ikke anledning til å finansiere tømming av slam fra mindre rense-innretninger med midler fra vann- og avløpsgebyret.
- 2) Kommunen ønsker et alternativ til å finansiere sitt arbeid med saksbehandling og kontroll som forurensningsmyndighet over det ordinære kommunebudsjettet (det er ikke anledning til å finansiere dette arbeidet over vann- og avløpsgebyret)
- 3) Kommunen vurderer at forskrift er nødvendig for å få til en hensiktsmessig tømmeordning for slam
- 4) Kommunen mener det er behov for generelle krav og/eller et generelt søknadssystem for virksomheter som slipper på avløpsvann på kommunens ledning

- 5) Det er særskilte lokale forhold i kommunen som gjør det nødvendig med strengere bestemmelser enn som er fastsatt i det nasjonale regelverket for utslipp av sanitært avløpsvann fra mindre avløpsanlegg eller for utslipp av oljeholdig avløpsvann.

Lokal forskrift er bare hensiktsmessig der andre virkemidler ikke fungerer godt nok for å nå målsettingene i forurensningsloven og forurensningsforskriften.

I motsetning til enkeltvedtak, eksempelvis en utslippstillatelse, som retter seg mot en eller flere bestemte personer (ansvarlige for utslipp) og skal begrunnes individuelt, retter forskrifter seg mot et ubestemt antall eller krets av personer. Kommunen behøver derfor ikke å begrunne kravene i hver enkelt sak, når de har fastsatt dem i forskrift.

Det er ikke klageadgang på forskrifter.

5.1. Forskrift om gebyr

Kommunene kan både kreve gebyr for sin saksbehandling og kontroll som forurensningsmyndighet etter forurensningsforskriften og for tømming av slam etter forurensningsloven. Plan- og bygningsloven har bestemmelser om gebyr i [§ 33-1](#), men dette gebyret er ikke omtalt i denne rapporten.

5.1.1. Gebyr for saksbehandling og kontroll

Kommuner har normalt behov for å få finansiert sitt arbeid med saksbehandling og kontroll i rollen som forurensningsmyndighet gjennom gebyr. Å finansiere dette arbeidet gjennom gebyr vil være i tråd med retningslinjen i [forurensningsloven § 2 nr. 5](#) om at kostnadene ved å hindre eller begrense forurensning og avfallsproblemer skal dekkes av den ansvarlige for forurensningen eller avfallet (prinsippet om at forurenser betaler).

[Forurensningsforskriften § 11-4](#) gir kommunen mulighet for å fastsette en lokal forskrift som gir grunnlag for å kreve gebyr. Kommunene kan ikke kreve gebyr før de har fastsatt en slik forskrift, siden det ikke er hjemmel for enkeltvedtak. Gebyret kan omfatte egen behandling av eksisterende tillatelser, påslippsvedtak etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#), behandling av søknad etter [§ 12-4](#), [§ 13-4](#) og [§ 15-4](#), for saksbehandling etter lokale forskrifter, og for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at kapittel 11 til 16 eller vedtak i medhold av disse kapitlene blir fulgt.

5.1.2. Gebyr for slamtømming

[Forurensningsloven § 34](#), jf. § 26 fjerde ledd, pålegger kommunene å fastsette gebyr som fullt ut dekker kostnadene for tømming av slamavskillere, privet m.v. Kommunen er dermed forpliktet til å kreve gebyr for sitt arbeid med slamtømming. For å slippe å fatte enkeltvedtak overfor hver enkelt gebyrbetaler, kan kommunen fastsette i forskrift hvordan gebyrene skal beregnes. På denne måten vil gebyret som den enkelte skal betale følge direkte av forskriften, og kommunen slipper å fatte enkeltvedtak overfor hver enkelt gebyrbetaler.

5.2. Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende og utslipp av oljeholdig avløpsvann

For utslipp av sanitært avløpsvann fra mindre avløpsanlegg og utslipp av oljeholdig avløpsvann, krever forskriftshjemlene at kommunen vurderer om det er *nødvendig* med lokale bestemmelser som avviker fra det som gjelder i landet for øvrig. Forskriftene må spesifikt være nødvendige ut fra *forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser*.

Særlige forurensningsmessige forhold kan være at området har en sårbar resipient eller at det er særskilte grunnforhold. Et kommunalt avløpsrenseanlegg vil som regel være en sårbar resipient for påslipp av oljeholdig avløpsvann, fordi det kan virke negativt på renseprosessen, medføre økt risiko for de som arbeider på ledningsnettet og på renseanlegget, føre til nedsatt kvalitet på avløpsslam, og en forverring av tilstanden i resipienten. Oljeholdig avløpsvann vil dessuten ofte inneholde andre forurensende og uønskede stoffer, som tungmetaller og organiske miljøgifter.

Særlige brukerinteresser kan være at resipienten benyttes til bading eller annen friluftaktivitet, som vanningsvann for matproduksjon eller at den er en drikkevannskilde.

For normale forhold angir forurensningsforskriften kravene til utslipp av sanitært (kap. 12) og oljeholdig (kap. 15) avløpsvann. Normalt skal derfor kommunene verken fastsette lokal forskrift om utslipp av sanitært avløpsvann fra mindre avløpsanlegg eller om utslipp av oljeholdig avløpsvann. Før kommunen velger å fastsette en slik forskrift, må følgelig kommunen kartlegge om det er behov for lokale særbestemmelser, og om andre virkemidler kan være tilstrekkelig effektive. Alternativer kan være å revidere utslippstillatelsene, utarbeide informasjon til innbyggerne, gjennomføre tilsyn eller varsle og følge opp ulovligheter med pålegg og eventuelle sanksjoner som tvangsmulkt og umiddelbar gjennomføring på vegne av innbyggeren.

5.3. Påslipp fra virksomheter

5.3.1. Påslippskrav med vilkår

Det kan være hensiktsmessig å fastsette påslippskrav for virksomheter i en lokal forskrift. Kravene må være rettet mot innhold i avløpsvann som har negativ innvirkning på kommunens utslippskrav, avløpsanlegg og utstyr, drift og slambehandling eller personalets helse. Forskrift er mer hensiktsmessig enn enkeltvedtak der mange tilknyttede virksomheter har samme type påslipp.

Virksomheter som er aktuelle for generelle påslippskrav, kan være restauranter, gatekjøkken og bakerier med fettholdig avløpsvann. For vegeiere og andre virksomheter med sandholdig avløpsvann (overvann) kan det være aktuelt å stille krav om sandfang, med tilhørende vilkår om drift og vedlikehold. Et annet eksempel er virksomheter med partikulært eller oppløst stoff (prosessvann) eller oppvarmet vann (kjølevann). Det kan også være aktuelt å stille krav i forskrift til virksomheter med oljeholdig avløpsvann som faller utenfor virkeområdet for [forurensningsforskriften § 15-1](#), hvis det er flere virksomheter i kommunen som faller i denne kategorien.

5.3.2. Tillatelse til påslipp av oppmalt matavfall

Påslipp av oppmalt matavfall til offentlig avløpsnett er ulovlig, såfremt ikke kommunen i forskrift gjør unntak fra forbudet. Det er derfor ikke nødvendig å forby påslipp som er etablert etter at denne bestemmelsen kom i 2006 i lokal forskrift, slik [forurensningsforskriften § 15A-4](#) åpner for.

5.3.3. Søknadssystem med standardkrav

Kommunen kan etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#) fastsette søknadssystem med standardkrav og gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av dette i forskrift. Søknadssystemet med standardkrav vil gjelde nye påslipp fra virksomheter og påslipp fra virksomheter som økes vesentlig.

5.4. Hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av slam

[Forurensningsloven § 26 første ledd](#) pålegger alle kommuner å sørge for tømming av mindre rensenretninger, som slamavskillere og samlekkummer for avslamming av sanitært avløpsvann og overvann. Det samme gjelder oppsamlingstanker for ubehandlet sanitært avløpsvann. Etter fjerde ledd skal i tillegg kommunen sørge for tømming av slamavskillere, privet m.v. i tettbygde strøk.

Kommunen skal også sørge for nødvendig anlegg for tømming av avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter m.v.

Hvis kommunen vurderer at det er nødvendig for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av slam, kan de gi lokale forskrifter om dette. De kan i tillegg velge å forskriftsfeste at overtredelse av forskriften kan straffes med bot [etter § 79](#).

6. Fremgangsmåten

Lokale forskrifter gis av kommunestyret, og gjelder bare for den enkelte kommunen. Samtidig kan det være hensiktsmessig å samarbeide om innholdet med andre kommuner som har tilsvarende utfordringer, eksempelvis hvis de har samme resipient for et utslipp av sanitært avløpsvann.

Justisdepartementet har utgitt en generell veileder om [Lovteknikk og lovforberedelse](#), med nyttige råd om blant annet språkbruk i rettslig regulering. I tillegg har departementet gitt råd om blant annet fremgangsmåten kommunene bør følge når de skal fastsette forskrifter, i heftet [Forskriftsarbeid for kommuner](#). Miljødirektoratet har både utgitt en generell veileder om å [Fastsette lokal forskrift](#) og en mer spesifikk veileder om å [Lage en lokal forskrift for avløp i spredt bebyggelse](#) (etter forurensningsforskriften § 12-6).

Å utforme en lokal forskrift krever først og fremst innsikt i hva kommunen har behov for å regulere som forskrift. I tillegg må de som skal utarbeide forskriften vite hva kommunen har anledning til å regulere i formen forskrift. Det forutsetter at de gjør seg kjent med hva som står i forskriftshjemmelen, og ut fra dette vurderer hvilke krav kommunen har anledning til å fastsette. I tillegg er det viktig å kjenne til hvilke krav som allerede er tilstrekkelig fastsatt i forurensningsloven eller forurensningsforskriften, så ikke kommunen gjentar det som allerede er regulert. Det er dessuten nødvendig å vite hvilke krav forvaltningsloven stiller til saksbehandlingen.

Forvaltningsloven har regler i [kapittel VII](#) om hvordan kommunen skal gå frem for å fastsette forskrifter.

Reglene i [forvaltningsloven kapittel II og III](#), om inhabilitet, veiledningsplikt og taushetsplikt, gjelder også for arbeidet med forskrifter, men er mindre praktiske enn ved avgjørelser i enkeltsaker. Enda mindre praktisk betydning har reglene om saksbehandlingstid, rett til bruk av fullmektig, muntlig konferanse, bruk av barn som tolk og gransking. Derimot har bestemmelsene om elektronisk kommunikasjon ([§ 15a](#)) reell betydning i saker om forskrift.

Forskrifter skal normalt publiseres i Norsk Lovtidend (Lovdata). Et unntak er gebyrregulativene, som det både er mest hensiktsmessig og tilstrekkelig å publisere på kommunens nettside. Det er også hensiktsmessig å publisere kommunen øvrige lokale forskrifter på nettsiden, sammen med veiledning til innbyggerne.

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

6.1. Utredningsplikten

Før kommunen fastsetter en forskrift, må saken være forsvarlig utredet, se [forvaltningsloven § 37](#). Utredningsplikten innebærer at forvaltningsorganet «skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes». Det følger en særskilt utredningsplikt for miljøvirkninger av [Grunnloven § 112](#).

I instruksen for statlige utredninger ([utredningsinstruksen § 2-1](#)) har Finansdepartementet satt opp følgende minimumskrav til hvilke spørsmål en statlig utredning skal besvare. Dette kan også være et godt utgangspunkt for en lokal forskrift:

- 1) Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
- 2) Hvilke tiltak er relevante?
- 3) Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?

- 4) Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
- 5) Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
- 6) Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Utredningen skal omfatte virkninger for enkeltpersoner, privat og offentlig næringsvirksomhet, statlig, fylkeskommunal og kommunal forvaltning og andre berørte.

Omfanget av utredningen må tilpasses sakens betydning. Hvor store ressurser kommunen bør legge i utredningen og hvor grundig den bør være, må derfor kommunen vurdere opp mot hvor stor betydning den har for kommunen og den enkelte innbyggeren. Er det snakk om en mindre endring, kan behovet for utredning være tilsvarende lite.

Forvaltningslovutvalget foreslo i [NOU 2019:5](#) å lovfeste at utredningen skal omfatte

- 1) behovet for forskriften,
- 2) alternative tiltak og
- 3) virkningene av forskriften for berørte allmenne og private interesser.

Utvalget mente at det burde lovfestes at omfanget av utredningen skal tilpasses hvor viktig saken er og behovet for en rask avgjørelse.

På avløpsområdet vil normalt ikke vedtakelsen av en lokal forskrift i seg selv få omfattende konsekvenser for innbyggerne, og følgelig vil behovet for utredning måtte tilpasses dette.

Det kan være greit å ha i bakhodet at forskriften skal legges frem for politisk behandling, slik at man uansett må utarbeide et saksframlegg som er grundig nok til å skape hensiktsmessige diskusjoner.

Hvis forskriften kan få vesentlige konsekvenser, eksempelvis for miljøet eller distriktutviklingen, må også disse konsekvensene analyseres og kommenteres.

Utredningen bør gjøre rede for hvorfor forskriftsformen er bedre egnet enn alternative virkemidler, som enkeltvedtak, retningslinjer for den interne saksbehandlingen, veiledning til innbyggerne eller planbestemmelser.

6.2. Utforming

Kravene til hvordan forskrifter skal utformes står i [forvaltningsloven § 38](#).

Et greit utgangspunkt er å tenke at de kravene som kommunen fastsetter skal være korte og presise. Kravene fastsettes som forskrift, men kan med fordel også publiseres sammen med veiledning til innbyggerne på kommunens nettside. En forskriftstekst er sjelden velegnet som veiledning alene.

[Miljødirektoratet](#) beskriver i sin generelle veileder om å fastsette lokal forskrift at den kan bygges opp med tittel, henvisning til hjemmel, formål, virkeområde, plikter, rettigheter, forvaltningsorgan, sanksjoner og straff, ikrafttreden, overgangsordninger og eventuelle endringer som må gjøres i andre forskrifter. Direktoratet skriver videre at enkle tabeller eller figurer kan tas inn som en del av forskriftsteksten. Spesifikasjoner, større tabeller og kart kan gjøre forskriften uoversiktlig, og bør derfor tas inn i vedlegg. Vedlegg regnes juridisk som en

del av selve forskriften, og endringer i dem må gjøres på samme måte som endringer i forskriften. Det er derfor lite hensiktsmessig å fastsette veiledningstekst, kommentarer eller interne saksbehandlingsrutiner i eller som vedlegg til forskriften, siden det medfører strenge krav til saksbehandlingen når de eventuelt må endres.

Fremgangsmåten som Miljødirektoratet beskriver kan passe der kommunen er gitt en vid forskriftshjemmel, som for å regulere tømming av slam etter [forurensningsloven § 30](#), jf. [§ 26](#) eller sette krav til påslipp og saksbehandlingen etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#). En slik omfattende regulering er mindre hensiktsmessig der forskriftshjemmelen bare gir kommunen anledning til å bytte ut innholdet i bestemte paragrafer i den sentrale forskriften, slik tilfellet er for utslipp av avløpsvann i spredt bebyggelse ([forurensningsforskriften § 12-6](#)) og utslipp av oljeholdig avløpsvann ([forurensningsforskriften § 15-6](#)).

6.3. Høring

For å ivareta åpenhet og medvirkning og for at de som kan bli berørt av forskriften skal få mulighet til å komme med sine synspunkter, skal kommunen som hovedregel forhåndsvarsle forslaget. I praksis gjør kommunen dette ved å sende forskriften på høring. [Forvaltningsloven § 37](#) setter krav til forhåndsvarslingen og til rammene for uttalelser fra interesserte. Dette gjelder både for nye forskrifter og forslag om å endre eller oppheve gjeldende forskrifter.

Høringen skal opplyse saken, forberede berørte på hva som kan bli vedtatt, gi dem mulighet til å påvirke resultatet, og bidra til å samordne regelverk og andre offentlige tiltak. I praksis skjer høringen på grunnlag av et forslag til forskrift med kommentarer. Kommunen kan unnlate å sende forskriften på høring, hvis det er åpenbart unødvendig.

Kommunen bestemmer selv hvordan høringen skal foregå og når (på hvilket stadium av saken) den skal gjennomføres. Det er mest hensiktsmessige å gjennomføre høringen etter at forslaget har vært gjennom kvalitets-sikring, eksempelvis hos en kommuneadvokat, men før politisk behandling. På denne måten kan man gjøre eventuelle justeringer etter innspillene fra høringsinstansene, før forslaget skal behandles av kommunestyret.

Forslaget skal sendes til offentlige og private «institusjoner og organisasjoner» som organiserer eller ivaretar berørte interesser, og dessuten andre, så langt det trengs for få en allsidig opplysning av saken.

Kommunen kan i tillegg velge å motta uttalelser muntlig, enten fra enkeltpersoner eller i et møte.

Høringsbrevet bør omfatte:

- Bakgrunnen for forslaget
- Innholdet i forslaget
- Konsekvenser av forslaget
- Spesifikke spørsmål til høringspartene om det man særlig ønsker innspill til
- Frist for å uttale seg

Forvaltningsloven har ingen krav til gjennomføringen av høringen. Vanligvis sender kommunene ut et høringsbrev, men de bør i tillegg arrangere høringsmøter, når det er hensiktsmessig.

Innspill under høringsrunden kan føre til at kommunen ønsker å endre innholdet fra hvordan det var foreslått.

Dersom høringsinnspillene medfører større endringer, kan det være nødvendig for å gjennomføre en ny høring.

6.3.1. Høringsfrist

Kommunen fastsetter fristen for høringsuttalelsene. Fristen bør være så lang at de som blir berørt får en reell sjanse til å utforme en eventuell uttalelse. I følge Justis- og beredskapsdepartementets veileder i [forskriftsarbeid for kommuner](#), bør høringsfristen i de fleste tilfeller være to måneder, men kan være noe kortere hvis saken haster.

Kommunen bør være åpen for å utvide fristen for hele eller deler av uttalelsen, hvis høringsinstanser ber om dette. Hvis det er praktisk mulig, bør dessuten kommunen vurdere om uttalelser de mottar etter fristen inneholder opplysninger eller synspunkter som bør vektlegges.

6.3.2. Høring kan unnlates

Etter forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav c) kan høring unnlates når den må anses åpenbart unødvendig. Det kan eksempelvis være en bagatellmessig endring i en forskrift som ingen vil bli berørt av eller at man retter en skrivefeil.

Det kan være grunn til å gjennomføre høring selv om det bare skal foretas tekniske justeringer, som flytting av setninger eller retting av åpenbare feil, i en forskrift. Høringsinstansene kan ha interesse av å kommentere måten de tekniske justeringene er utført på. Høringen vil dessuten gi instansene informasjon om endringene. I slike tilfeller kan det settes en kortere høringsfrist enn normalt.

6.4. Saksframlegg og vedtaksdokument

I følge Justis- og beredskapsdepartementets [veileder](#) skal det utarbeides et eget vedtaksdokument som inneholder forskriften. Dokumentet skal ha en overskrift som inneholder tittelen og datoen for vedtaket. Navnet på kommunen som har vedtatt forskriften, datoen og hjemmelen skal gå frem av teksten under overskriften. Vedtaket skal gå frem av protokollen for kommunestyremøtet.

Utdredningen i saksframlegget må beskrive hvilke regler som gjelder uten forskriften, bakgrunnen for forslaget og behovet for endringer. I tillegg må utdredningen presentere selve forskriftsbestemmelsene. Når kommunen erstatte bestemmelser i forurensningsforskriften kapittel 12 eller 15 kan det være nyttig å ta inn et «lovspeil» i saksutredningen, som viser hva de enkelte foreslåtte bestemmelser erstatter i den sentrale

forskriften. Saksutredningen må viser hvorfor kommunen mener at forurensningssituasjonen eller brukerinteresser gjør det nødvendig å bytte ut bestemmelsene i den sentrale forskriften med lokale krav.

Utdredningen må beskrive hvilke vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser forskriften kan medføre for næringsliv, organisasjoner, privatpersoner og offentlige instanser, både utgifter, inntekter og innsparring. I tillegg må den beskrive hvilke praktiske konsekvenser den kan få, som at det blir behov for å etablere et nytt gebyr- og selvkostområde, foreta nye tilsetninger, innføre nye rapporteringskrav eller økte kostnader for eiere av avløpsanlegg. De økonomiske konsekvensene bør om mulig tallfestes, eventuelt ved at det gis et anslag.

6.5. Tidspunkt for ikrafttredelse

Det kan være lurt å la gebyrforskrifter tre i kraft ved årsskiftet, slik at ikke to forskjellige regelverk gjelder for innkrevingen av årsgebyret.

6.6. Kunngjøring i Norsk Lovtidend

[Forvaltningsloven § 38](#) setter krav om at forskrifter skal kunngjøres i [Norsk Lovtidend](#), noe som gjøres ved å sende forskriften til Lovtidendredaksjonen i Lovdata. Rundskriv [G-148/92](#) og [G-149/92](#) gir nærmere

veiledning for kunngjøring i Norsk Lovtidend av regionale og lokale forskrifter.

6.7. Gebyrforskrifter er gyldige selv om de ikke kunngjøres i Norsk Lovtidend (Lovdata)

I følge rundskriv G 149/92 punkt 6 vedtok statsministerens kontor i 1987 i medhold av forvaltningsloven § 38 at kommunale gebyrforskrifter, herunder for vann og avløp ikke skal kunngjøres i Norsk Lovtidend. Vedtaket gjelder hele den kommunale forskriften på området, ikke bare selve avgiftsvedtaket. Den enkelte kommune må selv kunngjøre disse forskriftene i den lokale pressen, enten i hel tekst eller med en kort omtale med opplysning om hvor en kan få forskriften.

I en e-post i 2020 anbefaler Justisdepartementets Lovavdeling kommunene å følge hovedregelen i forvalt-

ningsloven § 38 med kunngjøring av kommunenes gebyrforskrifter i Norsk Lovtidend. De begrunner dette med at de forholdene som tidligere begrunnet at slike forskrifter ikke trengte publisering i Norsk Lovtidend, som at det var teknisk vanskelig å publisere tabeller, figurer mv. der, ikke gjelder i dag. De oppfordrer kommunene til å publisere forskriftene på egne nettsider, i lokal presse og lignende, i tillegg til i Norsk Lovtidend. Norsk Vann anbefaler kommunene å kunngjøre alle de lokale forskriftene som er beskrevet i denne veiledningen i Norsk Lovtidend.

6.8. Virkningen av at en forskrift ikke er kunngjort

En forskrift som ikke er kunngjort som fastsatt i [forvaltningsloven § 38](#) kan som utgangspunkt ikke legges til grunn overfor innbyggerne. Dette følger av [§ 39](#). Hvis kommunen har gjort forskriften kjent for offentligheten på annen forsvarlig måte, eller for vedkommende erverv, fag, interessegruppe eller for den forskriften påberopes overfor, eller at vedkommende har fått kjennskap til forskriften, kan den etter § 39 likevel gjøres gjeldende.

For å være sikker på at forskriften kan benyttes overfor innbyggerne, er det alltid tryggest (og enkelt) å publisere forskriften i Norsk Lovtidend.

6.9. Evaluering

Kommunen må foreta en løpende etterkontroll av de kommunale forskriftene, særlig på samfunnsområder som er under rask og kontinuerlig utvikling. Et utgangspunkt for etterkontrollen av lokale avløpsforskrifter kan være etter ti år, som [forurensningsloven § 18, tredje ledd](#) setter som grense for når tillatelser i alle tilfeller kan tilbakekalles eller endres.

I etterkontrollen bør kommunen ta stilling til om forskriften fortsatt er egnet til å oppfylle formålet. Hvis formålet er å bedre vannkvaliteten i en bestemt vannkilde, bør det kontrolleres om vannkvaliteten er blitt bedre etter at forskriften trådte i kraft. Hvis vannkvaliteten ikke er endret eller er blitt dårligere, bør kommunen vurdere hva som er årsaken til dette. Kanskje er bestemmelsene ikke godt nok kjent, for uklare, eller kanskje har tilsynet og håndhevingen ikke vært effektiv nok.

I følge Justis- og beredskapsdepartementets [veileder](#), bør forskrifter oppheves

- når det ikke lenger er behov for forskriften,
- når forskriften erstattes av en ny og
- når hjemmelsloven eller den aktuelle hjemmelsbestemmelsen oppheves, og forskriften ikke skal gjelde videre med ny hjemmel.

7. Innholdet

7.1. Oversikt over regelverket

Den som skal utarbeide en lokal forskrift bør kjenne de aktuelle bestemmelsene i forurensningsloven og forurensningsforskriften godt. Mange har lang erfaring med å forholde seg til enkeltstående bestemmelser, men har ikke like god oversikt over oppbygningen og sammenhengen bestemmelsene er plassert i. En god start kan derfor være å se på innholdsfortegnelsen i både forurensningsloven og -forskriften.

I forurensningsloven er reglene om avløpsanlegg plassert i et eget kapittel. For å forstå disse bestemmelsene, må man også kjenne de generelle bestemmelsene som står i lovens tre første kapitler. Der står eksempelvis det generelle forbudet mot å forurense (§ 7), kravet om tillatelse for utslipp av sanitært avløpsvann (§ 8), søknadsbehandlingen (§ 11) mulighetene for å fastsette vilkår for utslippstillatelser (§ 16) og reglene om å endre eller omgjøre en utslippstillatelse (§18). Tømming av slam er regulert annerledes enn kommunens roller som forurensningsmyndighet for øvrig, siden loven her pålegger kommunen å sørge for og ta gebyr for tømmingen etter reglene om avfallsinnsamling.

Forurensningsforskriften utdyper reglene i forurensningsloven. De aktuelle avløpsbestemmelsene er plassert i del 4 (kapittel 11-15B). Kapittel 11 inneholder

generelle avløpsbestemmelser, mens de øvrige kapitlene har særbestemmelser for ulike typer utslipp.

Det er også lurt å gjøre seg kjent med hvilke ord og uttrykk som brukes i regelverket, herunder å gjøre seg godt kjent med definisjonene i [forurensningsloven § 21](#) og [forurensningsforskriften § 11-3](#).

Illustrasjon: Oddmund Mikkelsen

7.2. Utforming av forskriften

[Justisdepartementets veiledning](#) gir nyttig informasjon om hvordan kommunen bør utforme tittel, henvisning til hjemmel, bestemmelsenes plassering og utforming. Veiledningen om utforming egner seg imidlertid best der kommunen er gitt hjemmel til å gi en utdypende forskrift. Den er mindre treffende der kommunene bare har anledning til å bytte ut enkeltstående bestemmelser i forurensningsforskriften, som for utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende ([forurensningsforskriften § 12-6](#)) og utslipp av oljeholdig avløpsvann ([forurensningsforskriften § 15-6](#)).

Forskriftshjemlene i kapittel 12 og 15, gir kommunen anledning til å bytte ut nærmere angitte bestemmelser i forurensningsforskriften. Da kan forskriften ha en formålsbestemmelse som beskriver hvorfor det er nødvendig med avvikende lokale krav ut ifra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Så kan en bestemmelse om virkeområdet angi hvor i kommunen disse avvikende kravene skal gjelde, alternativt at de skal gjelde i hele kommunen. Deretter bør forskriften beskrive hvilke(n) bestemmelse(r) i forurensningsfor-

skriften som erstattes og med hva. Der kommunen erstatter en bestemmelse i den sentrale forskriften vil det, for oversiktens del, også kunne være naturlig å gjenta de delene som kommunen ønsker å opprettholde i den sentrale forskriften.

Justisdepartementet anbefaler at forskriften beskriver hvilket organ i kommunen som har myndighet til å håndheve bestemmelsene, f.eks. byggesaksavdelingen eller teknisk etat, og hva organet gis myndighet til (f.eks. å føre tilsyn og treffe enkeltvedtak). På denne måten får kommunen også delegert myndigheten til å fatte enkeltvedtak etter bestemmelsene. Alternativet er å delegere myndigheten gjennom et delegasjonsreglement eller lignende.

7.2.1. Inndeling av paragrafer i ledd, bokstaver og nummer

Forskrifter deles inn i paragrafer. Paragrafene nummereres med arabertall (§ 1, § 2, osv.) og ikke eksempelvis som § 1-1, § 1-2 osv., som er forbeholdt forskrifter med svært mange paragrafer. Lengre forskrifter, som

eksempelvis har over 10 paragrafer, kan med fordel deles inn i kapitler. Hver paragraf bør normalt ha en overskrift som kort beskriver hva den handler om, for å gjøre det enklere å finne fram. Dette bør gjennomføres konsekvent, slik at det ikke er overskrift til noen paragrafer, og ikke andre. Overskriften settes med kursiv.

Paragrafer deles først inn i ledd (avsnitt) som markeres med innrykk i første linje. Paragrafer bør ikke ha mer enn fire til fem ledd. Teksten kan bli mer oversiktlig hvis bestemmelsen deles inn i bokstaver eller i nummer. Etter bokstaver benyttes halvparentes. Etter tall skal det verken settes punktum eller andre tegn.

7.2.2. Klart språk

Når kommunen setter krav til sine innbyggere, bør det gå klart frem hva disse går ut på. Det er derfor lurt å unngå skjønsmessige begreper, som gir lite veiledning for de som kravene retter seg mot.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Difi har et prosjekt om [klart lovspråk](#). De har blant annet utarbeidet en [sjekkliste](#), hvor den som skal utarbeide forskrifter kan hente inspirasjon til hvordan språket kan bli bedre.

Valg av ord og oppbygging av setninger bør bidra til at teksten blir lett å lese og forstå. Setningene må ikke være for lange, samtidig som at språket må være presist. Språkbruken må være mest mulig konsekvent, og man bør unngå å bruke flertydige eller uklare ord.

7.2.3. Kontroll, sanksjoner og straff

Kontroll, sanksjoner og straff er regulert i forurensningsloven. Kommunen har ikke anledning til å regulere dette nærmere i lokal forskrift. Et unntak fra dette er [forurensningsloven § 79](#), som gir kommunen anledning til å bestemme av forsettlig eller uaktsom overtredelse av den lokale forskriften om slam fastsatt etter [§ 30](#), jf. § 26 skal straffes med bøter.

7.2.4. Ikraftsetting, overgangsordninger og endringer i andre forskrifter

Forskrifter bør inneholde en bestemmelse som sier at den skal tre i kraft på et bestemt tidspunkt, eventuelt at den skal tre i kraft straks. Gebyrforskrifter bør tre i kraft ved årsskiftet, slik at ikke to forskjellige forskrifter regulerer gebyr som utregnes årlig. Hvis ikraftsetts-tidspunkt ikke er fastsatt, trer forskriften i kraft en måned etter at den ble kunngjort i Norsk Lovtidend.

7.3. Nytt forskriftsvedtak

Hvis kommunen ønsker å endre eller oppheve en forskrift, må kommunestyret eller det kommunale organet som opprinnelig har fastsatt forskriften treffe et nytt forskriftsvedtak.

Retningslinjer for vurderingen finnes i [Lovteknikk og lovforberedelse](#), kap. 5.6.2 (prinsippene er de samme for forskrifter som for lover).

Justisdepartementet skriver på side 198:

Endring av en forskrift kan skje ved en endringsforskrift som innebærer at endringene innarbeides i den gjeldende forskriften («forskrift om endring(er) i forskrift ...»), eller ved at det gis en ny forskrift til erstatning for den gamle. Vurderingen må foretas på samme måte som for lover, se punkt 5.6.2. Endringer i forskrifter bør ikke skje gjennom vedtakelse av tillegg e.l. til en eksisterende forskrift, se punkt 5.5.2.

I en endringsforskrift gjengis bare de bestemmelser i den eksisterende forskriften som foreslås endret, etter de retningslinjene som følger av punkt 5.7. Gir man en helt ny forskrift, må man sørge for å oppheve den gamle, se punkt 14.10.

Ved endring av flere forskrifter samtidig er det ofte mest praktisk å benytte en særskilt endringsforskrift for hver av

forskriftene som skal endres. Det er imidlertid ikke noe i veien for, på tilsvarende måte som for lover, å endre flere forskrifter ved samme endringsforskrift, f.eks. hvis det skal gjøres likeartede endringer i flere forskrifter.

Ifølge Justisdepartementets veiledning for forskriftsarbeid, må endringsforskriften bruke samme målform, ord og uttrykk som den gjeldende forskriften. Den skal bare gjengi de bestemmelsene i den eksisterende forskriften som skal endres, og endringene markeres med kursivert skrift, se Lovteknikk og lovforberedelse kap. 5.7.9. Kursiveringen får frem hvilke endringer som gjøres, men er ikke en formell del av den vedtatte forskriften. Kursiveringen fjernes av Lovdata ved kunngjøringen.

Av og til kan det være hensiktsmessig å endre flere forskrifter i samme endringsforskrift. Dette gjelder særlig hvis forskriftene regulerer likeartede problemstillinger eller har omtrent den samme brukergruppen. Både kommunen og brukerne kan ha nytte av å se de ulike endringene i sammenheng. Det står mer om dette i Lovteknikk og lovforberedelse kap. 5.7.

Med mindre kommunen finner at det er åpenbart unødvendig, må endringene forhåndsvarsles/sendes på høring, se [forvaltningsloven § 37 fjerde ledd bokstav c](#)).

8. Adgangen til å fravike forskrifter

Kommunen kan bare fravike sin egen forskrift, hvis forskriften eksplisitt åpner opp for det. Dette følger av [forvaltningsloven § 40](#).

Jan Fridthjof Bernt skriver i sin lovkommentar på [Gyldendal Rettsdata](#) at det er tilstrekkelig at det står at forskriften kan fravikes, det behøver ikke å stå noe nærmere om i hvilke tilfeller eller etter hvilke kriterier det kan skje. Likevel er det ønskelig at forskriften angir vilkårene for å fravike den, og i så fall hvilken fremgangsmåte som skal følges. Bernt mener at en dispensasjon gitt i strid med § 40, neppe vil bli ugyldig. Han skriver:

Et slikt vedtak bør være gyldig selv om ugyldighet ville være til gunst for andre parter i saken, dersom det først er klart at en har ment å dispensere fra forskriften, og vedkommende forvaltningsorgan hadde kompetanse til å vedta en dispensasjonshjemmel. Et brudd på denne bestemmelsen

bør med andre ord antakelig vurderes ut fra prinsippene i fvl. § 41. En dispensasjon gitt i strid med § 40, vil neppe av den grunn bli ugyldig. Et slikt vedtak bør være gyldig selv om ugyldighet ville være til gunst for andre parter i saken, dersom det først er klart at en har ment å dispensere fra forskriften, og vedkommende forvaltningsorgan hadde kompetanse til å vedta en dispensasjonshjemmel. Et brudd på denne bestemmelsen bør med andre ord antakelig vurderes ut fra prinsippene i fvl. § 41.

Grunnlaget for å vurdere om et brudd på forvaltningsloven § 40 medfører ugyldighet eller ikke, er en vurdering av prinsippene som er hjemlet i forvaltningsloven § 41 som etter ordlyden gjelder for enkeltvedtak. Selv om § 41 bare direkte gjelder for enkeltvedtak, kan den i følge [NOU 2019:5 punkt 33.2](#) antagelig anvendes analogisk i saker som gjelder forskrifter.

9. Utslippstillatelser kan ikke endres gjennom forskrift

Etter [Grunnloven § 97](#) kan ingen lov gis med tilbakevirkende kraft. Dette gjelder også for forskrifter.

I motsetning til eksempelvis et byggetiltak, er utslipp av avløpsvann en pågående aktivitet som ikke avsluttes samtidig som etableringen av anlegget ferdigstilles. Forbudet mot å gi forskrifter tilbakevirkende kraft hindrer derfor ikke at kommunen kan endre tillatelser for pågående utslipp, siden utslippet også vil foregå etter at forskriften er vedtatt. [Forurensningsforskriften § 15-10](#) er et eksempel på at Klima- og miljødepartementet har endret gitte tillatelser gjennom forskrift.

Kommunene er ikke gitt noen tilsvarende myndighet til å endre utslippstillatelser gjennom forskrift. Forurensningsforskriften beskriver i [§ 12-14](#) og [§ 15-8](#) at kommunen kan oppheve eller endre vilkår i tillatelse og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake ved å bruke [forurensningsloven § 18](#). Når departementet på denne måten har beskrevet hvordan kommunen skal gå frem for å endre tillatelser, kan de neppe samtidig ha ment at kommunene skal kunne endre vedtakene gjennom å fastsette en lokal forskrift.

Kravet om at endring skal skje gjennom enkeltvedtak innenfor rammen av forurensningsloven § 18, ivaretar rettssikkerheten for den som har fått en utslippstillatelse. En slik fremgangsmåte støttes også av at [forvaltningslovutvalget](#) skriver i NOU 2019:5 at et vedtak om omgjøring av et enkeltvedtak er et nytt enkeltvedtak og endringen derfor må følge saksbehandlingsreglene for enkeltvedtak med tilhørende klageadgang.

Spørsmålet om omgjøring av tillatelser etter forurensningsloven § 18, herunder om forurensningsfaren kan vurderes samlet for flere eiendommer og kravet til begrunnelse, er behandlet i en dom fra [Frostating lagmannsrett av 05.07.2016](#). Lagmannsretten skriver på side 6 at det er tilstrekkelig at kommunen har tatt hensyn til de samlede utslipp fra hytteeiendommene i nedbørsfeltet, all den tid det vil være praktisk umulig å trekke et skille mellom hytteeiendommer der utslipp skal tillates og der det skal forbys.

10. Forskrift, retningslinje, veiledning eller planbestemmelse

Mye av innholdet i dagens lokale forskrifter etter forurensningsforskriften kapittel 12 og 15, kunne vært utformet og publisert som veiledning til innbyggerne eller som interne retningslinjer for saksbehandlerne i kommunen. En del av innholdet er i tillegg ren gjenta-

kelse av tekst fra forurensningsforskriften. Mange forskrifter er derfor mer omfattende enn nødvendig. I tillegg blir det uklart hva kommunen gjennom forskriften bestemmer og hva som er ren veiledning.

10.1. Forskrift

Forskrifter er (litt forenklet) i følge [forvaltningsloven § 2](#) når kommunen i rollen som myndighet bestemmer noe som retter seg mot rettigheter eller plikter til en krets av innbyggerne. Utøvelse av kommunal myndighet må ha hjemmel i lov. Les mer om forskrifter under kapittel 2.

Kommunen kan ikke gi gyldige bestemmelser om innbyggernes rettigheter eller plikter, uten at lov eller forskrift uttrykkelig gir kommunen anledning til dette.

10.2. Veiledning og retningslinje

Veiledning til innbyggerne og retningslinjer for saksbehandlingen dekkes ikke av definisjonen av forskrift i forvaltningsloven, fordi det ikke er utøvelse av myndighet. Når veiledning til innbyggerne, interne retningslinjer for saksbehandlerne eller ren gjentakelse av den sentrale forskriften inkluderes i en lokal forskrift, blir det vanskelig å se hva som egentlig vedtas i forskriften (hva som er bestemmende for innbyggerne). En forskrift blir imidlertid ikke ugyldig av å ha med tekst som ikke er bestemmende for innbyggerne og derfor ikke behøver formen forskrift.

Uklarhet rundt hva som er forskrift og hva som er veiledning vil være problematisk for de som skal gi uttalelser til forslag til forskriftstekst og for de som skal vedta forskriften. I tillegg vil det være vanskelig for de som skal benytte den vedtatte forskriften å vite hva som er bindende og hva som er veiledende.

En ulempe ved å fastsette veiledning til innbyggerne og/eller interne saksbehandlingsrutiner som forskrift, er at kommunen dermed må følge formkravene etter [forvaltningsloven kapittel VII](#), hvis de ønsker å endre dette. Det er derfor mer fleksibelt å bare fastsette innholdet som må følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VII som forskrift. Kommunen kan deretter inkludere innholdet i forskriften på en mer utdypende og pedagogisk måte i en veiledning til innbyggerne. Tilsvarende kan kommunen gjengi og utdype innholdet i interne retningslinjer til saksbehandlerne.

Litt forenklet kan man si at å fastsette en forskrift handler om juss, å utarbeide retningslinjer for saksbehandlingen om ledelse og å lage veiledning til innbyggerne handler om kommunikasjon.

10.3. Planbestemmelser

Plan- og bygningsloven gir kommunen anledning til å fastsette hva et område i kommunen skal brukes til i arealplaner. Planbestemmelser er arealplanenes regelverk, dvs. det som fastsetter hvordan områder kan brukes, hva som må være på plass før det kan bygges, mv. Bestemmelsene går fram på kart som viser bruk vern og utforming av arealer og fysiske omgivelser i hele eller deler av kommunen. Bestemmelsene kan fastsettes til den overordnede kommuneplanen som gjelder for

hele kommunen. Denne kan imidlertid bli for overordnet, slik at det er mer hensiktsmessig å fastsette bestemmelser til den mer detaljerte kommunedelplanen, som fortsatt er relativt overordnet, men likevel utdyper et geografisk område. En reguleringsplan er enda mer detaljert.

På overordnet nivå kan det være hensiktsmessig å fastsette krav til nærmere angitte løsninger for avløp i

kommuneplanens arealdel etter [plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 3, første punktum](#).

3. krav til nærmere angitte løsninger for vannforsyning, avløp, avrenning, veg og annen transport i forbindelse med nye bygge- og anleggstiltak, herunder forbud mot eller påbud om slike løsninger, og krav til det enkelte anlegg, jf. § 18-1.

Selv om bestemmelsen viser til plan- og bygningsloven § 18-1, er det ikke noe i [forarbeidene](#) som tilsier at den bare skal kunne benyttes for å sette krav i forbindelse med opparbeidelsen av hovedledninger. Dette støttes også av at departementet i sin merknad skriver at det gis hjemmel for å fastsette krav til type anlegg, beliggenhet, dekningsområde mv. direkte i planen. Departementet fremhever videre at det også, der hensynet til grunn- og resipientforholdene tilsier det, vil kunne vedtas forbud mot innlegging av vann i bygninger for å unngå risiko for økt forurensning.

Kommunen kan bare sette krav i forbindelse med «nye bygge- og anleggstiltak». Etter [plan- og bygningsloven § 1-6](#) er også «endring» et tiltak etter loven, slik at planbestemmelsene også gjelder for endringer.

Det kan også være aktuelt å gi bestemmelser etter [plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 6](#), eksempelvis om miljøkvalitet for resipienten. Kommunen kan, uavhengig av arealformål, vedta bestemmelser til kommuneplanens arealdel om:

6. miljøkvalitet, estetikk, natur, landskap og grønnstruktur, herunder om midlertidige og flyttbare konstruksjoner og anlegg,

Kravene som fastsettes må fremme lovens formål som er angitt i [§ 1-1](#) om *bærekraftig utvikling til beste for den enkelte, samfunnet og fremtidige generasjoner*.

[Plan- og bygningsloven § 12-7 nr. 1](#) gir kommunen anledning til å fastsette bestemmelser om bruk av bestemte arealer i reguleringsplan, som også kan være et nyttig virkemiddel for å regulere utslipp fra mindre avløpsanlegg. Det kan eksempelvis være aktuelt å fastsette bestemmelser om

- grenseverdier for tillatt forurensning etter nr. 3,
- funksjons- og kvalitetskrav for avløpsanleggene etter nr. 4,
- rekkefølgekrav etter nr. 10 og/eller
- krav om nærmere undersøkelser med sikte på virkninger for miljø og helse etter nr. 11.

Det er en god ide å avklare hvem i kommunen som behandler søknader om dispensasjon fra planbestemmelsene, og at det etableres tett kontakt mellom de som jobber som forurensningsmyndighet og de som har myndighet til å dispensere fra eventuelle planbestemmelser med betydning for forurensningssituasjonen i kommunen.

10.4. Likheter og forskjeller mellom forskrift, enkeltvedtak, intern retningslinje, veiledning og planbestemmelser

	Forskrift	Enkelt-vedtak	Intern retningslinje	Veiledning	Plan-bestemmelser
Retter seg mot	Ubestemt antall eller krets av personer	En eller flere bestemte personer	Den interne saksbehandlingen	Den som forurensrer og de som bistår denne	Bruken av arealet i området på kartet
Bindende for de den retter seg mot	Ja	Ja	Nei. Skal blant annet sikre forutberegnelighet for innbyggerne og at saksbehandlere ikke driver usaklig forskjellsbehandling	Nei	Ja, for nye tiltak
Kan saksbehandler dispensere	Hvis forskriften åpner for det	Hvis forskriften åpner for det	Ja, men må ikke innebære usaklig forskjellsbehandling	Ja, men må ikke innebære usaklig forskjellsbehandling	Ja, hvis vilkårene er oppfylt
Klageadgang	Nei	Ja	Nei	Nei	Nei

11. Delegere myndighet til å gi forskrifter, fatte enkeltvedtak og gjennomføre kontroll

Både bestemmelsene om slamtømmeordningen i forurensningsloven og bestemmelsene om avløp i forurensningsforskriften legger forskriftsmyndigheten til «kommunen», noe som etter [kommuneloven § 5-3](#) betyr kommunestyret. [Forurensningsloven § 83](#) henviser til kommuneloven for spørsmål om kommunens adgang til å delegere denne myndigheten videre. Etter [kommuneloven § 5-3](#) er kommunestyret det øverste organet i kommunen og skal dermed vedta forskriften, med mindre det har delegert sin myndighet til et annet folkevalgt organ, ordføreren eller kommunedirektøren (for delegering til ordføreren se også § 6-1 fjerde og femte ledd). Det er sjelden aktuelt å delegere forskriftsmyndighet.

Etter [kommuneloven § 5-4](#) kan kommunestyret delegere myndigheten til å treffe vedtak til *andre rettssubjekter*, (altså utenfor kommunen), så langt lovgivningen åpner for det. Andre rettssubjekter kan være et kommunalt eller interkommunalt selskap. Private aktører kan ikke få delegert myndighet. Det er ikke gitt spesifikke bestemmelser om at kommunen kan delegere sin myndighet til å gi forskrifter. Vi må derfor anta at det ikke er anledning til dette.

Forurensningsloven åpner ikke for at kommunen kan delegere forskriftsmyndighet. [Forurensningsloven § 83 annet ledd](#) åpner imidlertid for en begrenset adgang til å delegere myndigheten til å fatte enkeltvedtak til kommunalt eller interkommunalt selskap, men bare når særlige hensyn taler for det og myndigheten er lagt til kommunen direkte i forurensningsloven. Det er med andre ord en svært begrenset mulighet til å delegere kommunens myndighet videre.

Kommuneloven åpner i [kapittel 17](#) for interkommunalt samarbeid. Et kommunalt eller interkommunalt selskap kan stå for innkrevingen av gebyr og gjennomføringen av eksempelvis slamtømming. Det kan imidlertid verken fatte enkeltvedtak, fastsette forskrifter eller gjennomføre kontroll, siden den offentlig myndighetsutøvelse bare unntaksvis kan delegeres til andre rettssubjekter. Denne samarbeidsformen er derfor ikke egnet for gjennomføring av kommunenes arbeid med saksbehandling og kontroll.

Heller ikke kommunale oppgavefellesskap kan gis myndighet til å fatte enkeltvedtak, jf. kommuneloven [§ 19-1 annet ledd](#).

Kommuneloven åpner for interkommunalt samarbeid gjennom overføring av oppgaver og myndighet til en vertskommune etter [kommuneloven kapittel 20](#). Dette kan være hensiktsmessig, spesielt for mindre kommuner. Kommunene i Drammensregionen samarbeider om tilsyn og oppfølging av små avløpsanlegg, med [Lier kommune](#) som vertskommune. Et tilsvarende samarbeid er nylig etablert for kommunalt avløpstilsyn og vannforvaltning i [Hallingdal](#).

12. Gebyr for saksbehandling og kontroll

12.1. En nødvendig forskrift

Å fastsette en lokal forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll, gir kommunen mulighet til å få finansiert sitt arbeid som forurensningsmyndighet på avløpsområdet. Det er ingen hjemmel for å fastsette gebyr for saksbehandling og kontroll etter forurensningsforskriften i enkeltvedtak. Alternativet til en gebyrforskrift er derfor at kommunen finansierer dette arbeidet over det ordinære kommunebudsjettet. Å finansiere rollen som forurensningsmyndighet over kommunebudsjettet vil imidlertid stemme dårlig overens med prinsippet om at forurenser betaler, som går frem av [forurensningsloven § 2 nr. 5](#).

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

12.2. Forskriftshjemmel

Hjemmelen for å fastsette forskrift om gebyr står i [forurensningsforskriften § 11-4](#).

Kommunen kan gi forskrift om gebyrer for egen behandling av eksisterende tillatelser, påslippsvedtak etter § 15A-4, behandling av søknad etter § 12-4, § 13-4 og § 15-4, for saksbehandling etter lokale forskrifter, og for kontrolltiltak som gjennomføres for å sikre at kapittel 11 til 16 eller vedtak i medhold av disse kapitlene blir fulgt. Gebyrene settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen, jf. forurensningsloven § 52a.

På sin [nettside](#) har Miljødirektoratet lagt ut følgende kommentar til § 11-4:

Bestemmelsen gir kommunen hjemmel til å fastsette forskrift om innkreving av gebyrer for kommunens saksbehandling og kontroll etter denne forskriften. Gebyrordning bygger på prinsippet om at brukerne av offentlige tjenester/ytelser også skal belastes for de kostnader de påfører samfunnet. Kostnader som dekkes på andre måter, skal derfor ikke tas med i gebyrgrunnlaget. Det betyr bl.a. at kostnader som dekkes gjennom kapittel 16 om kommunale vann- og avløpsgebyrer eller gebyrer fastsatt etter plan- og bygningsloven § 109, ikke skal regnes med. Resipientundersøkelser i medhold av forurensningsloven § 51 dekkes av den ansvarlige for utslippet.

Kommunen har hjemmel til å ta saksbehandlingsgebyr for behandling av søknad og omgjøring av tillatelse i henhold til §§ 12-14, 13-17 og 15-8. Det kan også kreves at eier skal betale for kostnadene ved kontroll til vedkommende myndighet.

Gebyr for kontroll kan helt eller delvis dekkes ved at det fastsettes et årsgebyr.

I den eldre veilederen fra SFT (nå Miljødirektoratet) [TA-2236/2007](#) står det under punkt 8.3:

Dersom årsgebyr fastsettes, forplikter kommunen seg til å foreta jevnlig kontroll. Eventuelt nødvendig oppfølgingsarbeid kan også legges inn i gebyrsatsen.

Bestemmelsen i [forurensningsforskriften § 11-4](#) inkluderer ikke gebyr for saksbehandling knyttet til [å gjøre eldre lovlig utslipp ulovlig](#) etter [forurensningsforskriften § 12-16](#). Kommunen kan imidlertid ta gebyr for å gjennomføre kontrolltiltak knyttet til de samme utslippene. Som forurensningsmyndighet skal kommunen etter [forurensningsloven § 48](#) gjennomføre tilsyn med den alminnelige forurensningssituasjonen og med forurensninger fra de enkelte kildene. Dette inkluderer utslipp som ble etablert før det ble krav til skriftlig godkjenning. I kommuner hvor disse utslippene ikke er gjort ulovlige gjennom en forskrift, må kommunen vurdere hvert enkelt utslipp individuelt.

Det er ingen automatikk i at eldre lovlig utslipp gjøres ulovlig. Der kommunen etter tilsyn konkluderer med at utslipp skal gjøres ulovlig fra en gitt frist, jf. § 12-16, må kommunen følge opp med saksbehandling knyttet til å gjøre de eller det eldre lovlig utslippet ulovlig. Denne saksbehandlingen skiller seg ikke fra annen oppfølging av tilsyn, der kommunen i ettertid for eksempel vedtar at eieren må utbedre anlegget eller at kommunen endrer eller trekke tilbake utslippstillatelsen. Det er derfor vanskelig å se at saksbehandling etter § 12-16 ikke skal kunne tas med i beregningen av gebyrsatsen for kontroll. I slike situasjoner vil det derfor være naturlig å la kontrollgebyret dekke kommunens arbeid med å fatte enkeltvedtak eller å fastsette en forskrift etter § 12-16.

12.3. Flere gebyrgrunnlag i en forskrift

Det kan være praktisk å samle bestemmelsene om gebyr for kommunens saksbehandling og kontroll, hjemlet i [forurensningsforskriften § 11-4](#) i en forskrift. De fleste kommuner har ikke grunnlag for å gi forskrift etter [forurensningsforskriften § 12-6](#) og [§ 15-6](#) og forurensningsforskriften åpner ikke for at kommuner kan gi forskrift etter kapittel 13. Det vil derfor som regel være hensiktsmessig å lage en felles gebyrforskrift for alle kommunens oppgaver med saksbehandling og kontroll etter kapittel 12 til 15. Gebyr for saksbehandling og kontroll av påslipp til offentlig avløpsnett kan det være mer naturlig å inkludere i kommunens forskrift om krav til eksisterende påslipp og beskrivelse av søknadssystemet med standardkrav etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#).

Flere gebyrgrunnlag i samme forskrift kan reguleres i ulike kapitler, slik [Nordre Follo kommune](#) har gjort, eller som i forslaget til forskriftstekst i denne veiledningens kapittel 12.10.3. I kommuner som har delegert forurensningsmyndighet etter forurensningsforskriften kapittel 2

(forurenset grunn) til den samme kommunale enheten som for utslipp fra avløpsanlegg, kan det i tillegg være hensiktsmessig å inkludere gebyr for saksbehandling og kontroll etter [§ 2-12](#).

Kommuner som velger å lage en felles forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll etter § 11-4 og gebyr for tømning av slam som er regulert som avfallsgebyr i [forurensningsloven § 34](#), jf. [§ 26 fjerde ledd](#), må passe på å presisere at det er to forskjellige hjemmelsgrunnlag. Innholdet i de to forskriftshjemlene er ikke sammenfallende. Slamtømmegebyret skal dekke kommunens kostnader knyttet til å levere en fysisk tjeneste bestående av innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll mv. og ikke myndighetsrollen i form av saksbehandling og kontrolltiltak. Gebyrplikten for slamtømming skiller seg dessuten fra de øvrige gebyrområdene, ved at det er krav om full selvkostdekning. Kommunen er dermed forpliktet til å dekke alle sine utgifter til tømning av slam gjennom gebyret.

12.4. Gebyrsatsene fastsettes av kommunestyret

Det er ikke hensiktsmessig å «låse» gebyrsatsene ved å ta dem inn i forskriftene. Satsene fastsettes gjerne årlig, på samme måte som kommunens øvrige gebyrsatser, og

publiseres på kommunens nettside, se eksempel fra [Narvik kommune](#) og [Stavanger kommune](#).

12.5. Selvkost

Både [forurensningsloven § 52a](#) og [forurensningsforskriften § 11-4](#) presiserer at gebyrene skal settes slik at de samlet ikke overstiger kommunens kostnader ved saksbehandlingen eller kontrollordningen. Dette gjelder for hver enkelt gebyrordning, så de kan ikke samles i ett selvkostområde. Det er heller ikke mulig å finansiere arbeidet gjennom andre gebyrområder, som gjennom vann- og avløpsgebyret. Det innebærer at kommunen må passe på at de ikke tar inn mer i gebyr enn de har i utgifter til den enkelte ordningen. Muligheten for å overføre overskudd og underskudd fra et år til det neste reguleres av [selvkostforskriften § 8](#).

Utgangspunktet er at de som mottar tjenesten skal betale kostnadene de påfører fellesskapet, verken mer eller mindre. Kommunen kan imidlertid velge å finansiere hele eller deler av sin rolle som forurensningsmyn-

dighet over det ordinære kommunebudsjettet. Enkelte kommuner delfinansierer saksbehandlingsgebyret over kommunebudsjettet, for å oppmuntre flere til å søke om utslippstillatelser. Friheten til å finansiere hele eller deler av ordningen over kommunebudsjettet gjelder ikke for slamtømmeordningen, hvor [forurensningsloven § 34](#), jf. [§ 26](#) sier at kostnadene fullt ut skal dekkes inn gjennom gebyrer.

[Kommuneloven § 15-1](#) om selvkost og den tilhørende [selvkostforskriften](#) regulerer hvordan kommunen skal håndtere gebyrberegningen. Norsk Vann har utarbeidet en egen veiledning om selvkost for vann- og avløpsgebyr på nettsiden [va-finansiering.no](#).

Kostnader som kan dekkes på andre måter, eksempelvis gjennom gebyrer fastsatt etter [plan- og bygningsloven § 33-1](#), skal ikke tas med i gebyrgrunnlaget.

I sin [kommentar til forurensningsforskriften § 11-4](#) skriver Miljødirektoratet at resipientundersøkelser i medhold av [forurensningsloven § 51](#) dekkes av den ansvarlige for utslippet (*den som har, gjør eller setter i verk noe som fører eller som det er grunn til å tro kan føre til forurensning*). Det kan med andre ord ikke dekkes av et standardisert kontrollgebyr. Det er uklart om mer omfattende undersøkelser som ikke er knyttet til det enkelte utslippet kan dekkes av gebyret. Det må derfor vurderes i det enkelte tilfelle om oppgaven er knyttet til

- 1) Kommunens generelle ansvar for forurensningssituasjonen som bør dekkes av det store fellesskapet over kommunebudsjettet,
- 2) Utslipp fra et kommunalt avløpsanlegg som finansieres av gebyrbetalerne etter vass- og avløpsanleggslova og forurensningsforskriften kap. 16A
- 3) Utslipp fra avløpsanlegg etter kap. 12, 13, 15 eller 15A som kan finansieres av gebyr etter § 11-4
- 4) Utslipp fra et enkeltstående avløpsanlegg som skal finansieres av den enkelte anleggseieren

Norsk Vanns selvkostveiledning på [va-finansiering.no](#) beskriver blant annet hovedprinsipper og metode for fordelingen av kostnader knyttet til eksempelvis lønn, lokaler og bruk av maskiner og utstyr.

Kostnader til å kartlegge hvor avløpsanleggene er plassert og hvilken tilstand de er i, er en forutsetning for å gjennomføre en effektiv kontroll og vil derfor kunne dekkes av kontrollgebyret.

Miljødirektoratet beskriver i sin veileder om å [Planlegge for vann og avløp i hytteområder](#) at det normalt er den som søker om utslippstillatelse som skal betale alle nødvendige utgifter knyttet til en utredning. Samtidig skriver de at kommunen også kan gjøre dette arbeidet selv, og fordele kostnadene på de som søker utslippstillatelse i etterkant. Dette er spesielt aktuelt i saker som går på fortetting eller opprydding, og hvor det er vanskelig å få huseiere til å samarbeide. De presiserer samtidig at vurderinger av forsyning og kapasiteten av drikkevann, ikke kan inngå i gebyret for utslippstillatelsen.

12.6. Forholdet mellom kontroll og tilsyn

Det kan virke forvirrende at forskriften både bruker begrepet tilsyn og begrepet kontroll, som om dette er to forskjellige handlinger. Forurensningsloven bruker tilsyn om forurensningsmyndighetens oppgaver i [§ 48](#) og forurensningsforskriften bruker tilsyn i beskrivelsen av kommunens forurensningsmyndighet i [§ 12-2](#). Samtidig bruker forurensningsforskriften begrepet kontroll, når den omtaler muligheten for å kreve gebyr i [§ 11-4](#).

Illustrasjon: Colourbox

Miljødirektoratet skriver i en uttalelse til Norsk Vann at «kontrolltiltak» betyr «arbeid med å bringe på det rene om loven brytes eller ikke». De skriver videre: «Kontrolltiltak er imidlertid ikke oppfølging av reaksjoner slik som arbeid med og gjennomføringen av vedtak om tvangsmulkt.» Dette innebærer at kommunene ikke kan gebyrfinansiere ulovlighetsoppfølgingen. Det blir svært tungvint og virker mot sin hensikt, når deler av tilsynsoppgaven ikke kan finansieres med gebyr. Det er heller ikke i tråd med prinsippet i [forurensningsloven § 2 nr. 5](#) om at forurenser skal betale, når oppfølging av avvik må dekkes av andre enn den ansvarlige for forurensningen. I verste fall, kan det også bidra til at kommuner ikke gjennomfører oppgaven fullt ut, fordi de ikke har finansiering. Kommunene må derfor vurdere om det er mulig å finansiere oppfølgingen av kontrollen på andre måter enn gjennom gebyr.

12.7. Avgrensning mot gebyr for saksbehandling og tilsyn etter plan- og bygningsloven

Kommunene håndterer gjerne søknaden om utslippstillatelse sammen med en byggesøknad for å etablere avløpsanlegget. Etter [plan- og bygningsloven § 33-1](#), kan kommunen gi forskrift om gebyr for behandling av søknad om tillatelse til byggetiltaket. Det innebærer at det er separate gebyrhjemler for saksbehandlingen etter forurensningsloven og for saksbehandling etter plan- og bygningsloven.

Kontrollgebyret knyttet til utslippet må avgrenses mot tilsynsgebyret etter [plan- og bygningsloven § 33-1](#). Ingen av gebyrene kan være høyere enn de nødvendige kostnadene kommunen har med slike saker. I begge gebyrene kan det inkluderes utgifter til nødvendig bruk

av sakkyndig bistand under tilsyn. Tiltakshaver kan selv sørge for de nødvendige utredningene. Plan- og bygningsloven presiserer i [§ 25-1](#) at kommunen kan samarbeide med andre instanser om tilsynet. Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) har mer informasjon om finansiering av tilsyn etter plan- og bygningsloven på sin [nettside](#).

Dersom kommunen bare ønsker å dekke en andel av sine kostnader til saksbehandling og kontroll gjennom gebyr, bør dette gå frem av forskriften. De fleste kommuner velger å fullfinansiere arbeidet etter forurensningsregelverket gjennom gebyr.

12.8. Avgrensning mot drifts- og vedlikeholdsavtaler (service)

For å sikre regelmessig service på anleggene, krever kommunene, normalt i utslippstillatelsen, at anleggseier til enhver tid har en serviceavtale med leverandøren eller en annen fagkyndig virksomhet. For minirensanlegg er dette regulert i [forurensningsforskriften § 12-13](#), som er nærmere utdypet i [kapittel 11, vedlegg 2, punkt 2.3](#) om hva som skal være regulert i en slik drifts- og vedlikeholdsavtale. Norsk Vann anbefaler i et [notat om behov for endringer i forurensningsforskriften](#) at kravet om serviceavtale skal gjelde for alle typer avløpsanlegg. Det samme går frem i Norsk Vanns [rapport 257/2020](#) Etablering og drift av mindre avløpsanlegg under punkt 7.7.1.

Servicen må inkludere å sjekke at anlegget fungerer slik utslippstillatelsen krever, herunder eksempelvis at

spredgrøfter ikke er tette og at elektroniske enheter fungerer som de skal, i tillegg til eksempelvis å etterfylle kjemikalier på et minirensanlegg.

I og med at kommunen ikke kan delegere myndighet til private aktører (se kapittel 10), kan kontrollfunksjonen som tilligger kommunen som forurensningsmyndighet ikke delegeres til den som tømmer slam eller utfører service på avløpsanlegg. Samtidig kan kommunen gi den som tømmer slam eller utfører service i oppdrag å samle inn driftsopplysninger som kommunen kan benytte i sin kontroll med utslippet. Dokumentasjonen vil være nyttig informasjon for kontrollen. Utgiftene som følger av et slikt oppdrag kan finansieres over kontrollgebyret.

12.9. Tvangsgrunnlag for utlegg

Hvis noen unnlater å betale gebyret, kan kommunen be om at kravet tvangsfullbyrdes. [Forurensningsloven § 52a](#) gir kommunen tvangsgrunnlag, slik at kommunen slipper å gå til retten for å få dom for kravet.

12.10. Praksis i kommunene

Under 100 kommuner hadde ved årsskiftet 2021/2022 publisert lokal forskrift om gebyr for saksbehandling og kontroll på Lovdata (se lenker til mange av disse på [va-jus.no](https://lovdata.no)). Noen enkelte har tatt gebyrplikten inn i andre lokale forskrifter, men mange av disse har unnlatt å vise til forskriftshjemmelen for gebyret. Antagelig har bare et fåtall av kommunene som ikke har publisert forskrift på Lovdata skaffet seg mulighet for å finansiere sitt arbeid med å behandle søknader og føre kontroll gjennom gebyr. Det innebærer at disse kommunene må fatte enkeltvedtak eller finansiere dette lovpålagte arbeidet med midler fra det ordinære kommunebudsjettet.

Mange kommuner har vedtatt gebyrforskrifter de senere årene for å kunne finansiere opprydning i avløpsforholdene i spredt bebyggelse, som en følge av arbeidet etter vannforskriften. Over halvparten av forskriftene er gitt i løpet av de tre siste årene. Den høye andelen nye forskrifter henger nok også sammen med at kommunesammenslåinger har ført til revisjon av gjeldende forskrifter. De eldste forskriftene ble kunngjort i 2006, så ingen av gebyrforskriftene er særlig gamle.

Forskriftene omfatter følgende gebyr:

- Nesten alle de lokale forskriftene gir kommunen mulighet for å kreve gebyr for sin saksbehandling knyttet til søknader om utslippstillatelse for mindre avløpsanlegg (kap. 12 anlegg). I tillegg gir de kommunen mulighet for å kreve gebyr for kontroll av at kravene i forurensningsforskriften, kommunens lokale forskrift (hvis de har fastsatt strengere krav der) og i utslippstillatelsene blir fulgt.
- De fleste av disse omfatter gebyr for saksbehandling av søknader om utslippstillatelser for kommunalt avløpsvann fra tettbebyggelse etter forurensningsforskriften kap. 13 og for kontroll av kravene til slike utslipp.
- Noe færre, men likevel godt over halvparten, hjemler i tillegg gebyr for behandling av søknader etter kapittel 15 (oljeholdig avløpsvann fra bensinstasjoner med vaskeplass mv.) og kontroll av kravene.
- Enda noe færre har tatt med gebyr for virksomheter med påslippskrav etter kapittel 15A.

Trekk ved innholdet:

- Mange av forskriftene har lagt inn at søkeren betaler lavere gebyr ved avslag på søknaden om utslippstillatelse. En kommune har lagt inn at søkeren betaler halvt saksbehandlingsgebyr ved mindre endringer av tidligere godkjent søknad. Enkelte har lagt inn at det betales gebyr etter medgått tid, når saksbehandlingen krever unormalt stor arbeidsmengde. En annen kommune har tatt inn at de i særlige tilfeller kan frafalle krav om gebyr.
- For kontrollgebyret har mange tatt inn at stans av gebyret krever at vanntilførselen er stengt og plumbert.
- Mange presiserer at gebyret beregnes per utslipp/anlegg og ikke per person eller eiendom.
- Enkelte presiserer at kontrollgebyr for avløp i spredt bebyggelse betales av eier av bebygd eiendom med innlagt vann som ikke er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg. Videre presiserer de at gebyr for oljeholdig avløpsvann skal betales av alle som har tillatelse etter forurensningsforskriften kapittel 15-5 og gebyr for påslipp skal betales av alle som har tillatelse fra kommunen eller er underlagt forskrift etter forurensningsforskriften kapittel 15A-4.
- Enkelte har lagt inn gebyrsatsene i forskriften.
- Enkelte inkluderer gebyr for saksbehandling og kontroll med forurenset grunn.

12.11. Hvordan en forskrift kan se ut

12.11.1. Tittel

Tittelen bør være enkel, presis og avspeile innholdet i forskriften. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i forskriftshjemmelen. Tittelen på forskriftshjemmelen i [forurensningsforskriften § 11-4](#) er «Kommunale saksbe-

handlings- og kontrollgebyrer». Det er naturlig å videreføre dette som tittel på den lokale forskriften, slik at den blir Forskrift om saksbehandlings- og kontrollgebyr i X kommune.

12.11.2. Heading i Lovdata

Som hjemmel oppgis [forurensningsloven § 52a](#) og [forurensningsforskriften § 11-4](#).

Dato	FOR-2020-06-17-1240
Ikrafttredelse	17.06.2020
Endrer	FOR-2012-12-05-1446
Gjelder for	Nordre Follo kommune, Viken
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§52a, FOR-2004-06-01-931-§2-12, FOR-2004-06-01-931-§11-4
Kunngjort	19.06.2020 kl. 17.05
Korttittel	Forskrift om gebyrer for saksbehandling og kontroll etter forurensningsregelverket, Nordre Follo

12.11.3. Forslag til forskriftstekst

Hver enkelt kommune må tilpasse forskriften til sitt behov. Forslaget er ment til inspirasjon for hvordan en lokal forskrift kan se ut, men er ikke ment som en mal som kan brukes uten en lokal prosess.

§ 1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder i X kommune.

Forskriften regulerer gebyrer for kommunens:

- 1) Behandling av søknader om etablering av nye utslipp eller vesentlig økning av eksisterende utslipp etter forurensningsforskriften §§ [12-4](#), [13-4](#) og [15-4](#)
- 2) Endring av vilkår og tilbakekallelse av eksisterende tillatelser etter forurensningsforskriften §§ [12-14](#), [13-17](#) og [15-8](#), jf. [forurensningsloven § 18](#)
- 3) Saksbehandling etter lokale forskrifter
- 4) Behandling av søknader og fastsettelse av krav til påslipp etter forurensningsforskriften § [15A-4](#)
- 5) Kontrolltiltak for å sikre at krav i forurensningsforskriften kapittel 12 til 15A eller vedtak i medhold av disse kapitlene blir fulgt

§ 2. Saksbehandlingsgebyr

Søker skal betale et engangsgebyr for kommunens saksbehandling av søknad om tillatelse for å etablere et nytt utslipp eller påslipp, øke eksisterende utslipp eller påslipp vesentlig eller endre vilkår i en tillatelse. Den

ansvarlige skal videre betale engangsgebyr for kommunens vedtak om krav til påslipp.

Kommunen kan fastsette ulike gebyrsatser for saksbehandlingen. I saker som medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de fastsatte satsene kan kommunen bestemme at gebyret skal beregnes særskilt.

§ 3. Kontrollgebyr (tilsynsgebyr)

Eier av avløpsanlegg med utslipp som er søknadspliktig etter forurensningsforskriften kapittel 12, 13 og 15 skal betale gebyr for kommunens løpende kontrolltiltak. Det samme gjelder eier av bygning med utslipp som på etableringstidspunktet var søknadsfritt etter [forurensningsforskriften § 12-16](#) eller [§ 13-18](#) og virksomhet som har fått fastsatt krav til påslipp etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#).

Gebyr betales for hvert enkelt utslipp/påslipp. Eier av avløpsanlegg med utslipp av gråvann i tillegg til eget utslipp fra toalett, betaler likevel bare ett gebyr.

Der flere bygninger har påslipp til et felles privat avløpsanlegg er eier av den eiendom som anlegget først ble anlagt for ansvarlig for å betale gebyret, med mindre vedkommende dokumenterer at det er avtalt en annen løsning.

Gebyret stanser etter at eier av avløpsanlegg dokumenterer at vanntilførselen er stengt. Midlertidig stans

gjelder for ett år av gangen. Forlenget stans krever dokumentasjon av at vanntilførselen fortsatt er stengt. Permanent stans krever dokumentasjon for at vann-tilførselen er koblet fra.

§ 4. Fastsetting og innkreving

Kommunen fastsetter gebyrsatsene årlig. Saksbehandlingsgebyr betales etter at søknaden er ferdigbehandlet. Kommunen kan i særlige tilfeller frafalle krav om gebyr.

§ 5. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft fra xx. xx 20xx. (Samtidig oppheves forskrift x.xx.xxxx nr. x om ...)

12.11.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst

Til § 1

Du bør vurdere om det er mer hensiktsmessig å lage en felles gebyrforskrift for alle gebyrområdene eller å samordne reglene om gebyr med øvrig forskriftsregulering på enkelte områder. Det kan eksempelvis være hensiktsmessig å lage en felles forskrift om krav og søknadssystem for påslipp til offentlig avløpsnett etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#) og gebyr for saksbehandling og kontroll av de samme påslippene etter [§ 11-4](#).

Til § 2 og § 3

Søker etter § 2 og eier av avløpsanlegg etter § 3 er den som er ansvarlig for utslippet, slik dette er definert [forurensningsforskriften § 11-3](#). Den ansvarlige vil være personer eller foretak som enten har ansvar for utslippet, eller som ut fra eierskap, avtale eller liknende kan holdes ansvarlig for det. Normalt er den som eier boligen ansvarlig for utslippet, men det kan være flere ansvarlige for utslippet, eksempelvis en leietaker. Det kan avtales at andre enn den ansvarlige skal motta fakturaen. Det vil være naturlig at kommunen følger de samme rutinene som for øvrige kommunale gebyr.

For at kostnaden ved saksbehandlingen skal være vesentlig høyere eller lavere enn den fastsatte satsen etter § 2 fjerde ledd, kan man ta utgangspunkt i at kostnaden i den individuelle saken må avvike med minst 50 % fra de fastsatte satsene. Kostnaden vil normalt beregnes ut fra medgått tid.

Til § 3

Løpende gebyr eller gebyr etter utført kontroll? Et løpende kontrollgebyr dekker kostnadene for oppfølgingen av eksempelvis rapporter fra servicepersonell og slamtømmer og for utført kontroll. Gebyret må etter [bokføringsforskriften § 5-2-4](#) faktureres minst hver

annen måned. Se nærmere om dette på [va-finansiering.no](#).

Utrekningen kan basere seg på de løpende utgiftene pluss kostnadene for ett gjennomført fysisk tilsyn fordelt på antall måneder innenfor et planlagt tidsintervall. Om kommunen for eksempel planlegger fysisk tilsyn av alle utslipp hvert femte år, fordeles kostnaden for det fysiske tilsynet på 60 måneder.

Fordelen med et løpende kontrollgebyr er at huseierne får flere lave gebyr i stedet for ett stort. Fordelen for kommunene er at det gir en forutsigbar økonomi i forhold til ressursene de dedikerer til arbeidet og de kan dermed bemanne opp fagområdet når de starter arbeidet med opprydding av avløpsforholdene i spredt bebyggelse. Når gebyret faktureres forskuddsvis, forplikter det kommunen til å gjennomføre tilsynsoppgavene som huseier har betalt for, og kommunen kan i begrenset grad skyve tilsynet lenger frem i tid enn det tidsintervallet det er beregnet for. Denne måten å beregne gebyret på gjenspeiler at tilsynsarbeid er mer enn bare den faktiske fysiske kontrollen av anlegget. Det forutsetter imidlertid at kommunen har bestemt seg for et fast tilsynsintervall på alle anleggene.

Ved å fastsette kontrollgebyr etter utført kontroll, viser kommunen tydelig at huseierne mottar tjenesten som de betaler for, og det forplikter i mindre grad kommunen til å gjennomføre tilsyn på de forskjellige anleggene etter faste tilsynsintervaller. Kommuner som velger å fakturere gebyr etter gjennomført kontroll, kan erstatte teksten i siste ledd med: Gebyret betales etter utført kontroll.

Starttidspunkt for et løpende gebyr bør fremgå av forskriftsteksten. Det kan fastsettes til tidspunktet for midlertidig brukstillatelse/ferdigattest. Hvis kommunen har erfaring med at anlegg tas i bruk før dette tidspunktet, kan et alternativ være å kreve gebyr fra tidspunktet da utslippstillatelsen gis, med mulighet for at den ansvarlige kan søke om fritak inntil anlegget tas i bruk.

Til § 4

Et særlig tilfelle etter tredje ledd kan være kontrollgebyr for anlegg som ikke er i bruk eller et veldig lite brukt anlegg i et område som ikke er sårbart.

12.11.5. Eksempler på forskrifter

Norsk Vann har lagt ut lenker til en rekke lokale forskrifter om gebyr for saksbehandling og kontroll på [va-jus.no](#).

13. Utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende

13.1. Forskriftshjemmel

[Forurensningsforskriften § 12-6](#) åpner for at kommunen kan erstatte kravene til avløpsnett, renseeffekt, dokumentasjon av rensesgrad, utslippssted, lukt og utformingen og driften av renseanlegget (§ 12-7 til § 12-13) hvis det er nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Miljødirektoratet skriver i sin [veiledning](#) at en lokal forskrift eksempelvis kan stille krav om områdeplanlegging, utslippskonsentrasjoner, prosjektering til ulike renseløsninger og prøvetaking.

Kommunen kan bare erstatte kravene i § 12-7 til § 12-13 og kan eksempelvis ikke sette krav til søknadssystemet, se ordlyden i [§ 12-6](#):

Kommunen kan fastsette lokal forskrift dersom det er nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Kravene i lokal forskrift skal erstatte kravene i § 12-7 til § 12-13.

I sin [kommentar til forskriften](#) skriver Miljødirektoratet at standardkravene i forurensningsforskriftens kapittel 12 normalt vil være tilstrekkelige for å ivareta miljøhensyn og brukerinteresser og at det ikke er hensiktsmessig å lage lokale forskrifter med mindre avvik fra de nasjonale standardkravene. Miljødirektoratet anbefaler at kommunene fokuserer på å utarbeide lokalt tilpasset veiledning til regelverket. De viser til at kommunen kan

fastsette strengere krav i den enkelte utslippstillatelse, dersom det foreligger spesielle lokale forhold.

Om innholdet i forskriftene skriver Miljødirektoratet:

Kommunen kan fastsette standardiserte krav i lokale forskrifter som trer i stedet for standardkravene i kapittel 12, jf. §§ 12-7 til 12-13. Kommunen har imidlertid ikke anledning til å endre søknadssystemet som følger av §§ 12-4 til 12-5 eller endre bestemmelsene om forholdet til eksisterende utslipp jf. § 12-18. Det vil si at kommunen bare kan fastsette bestemmelser for utslipp som etableres etter ikrafttredelsesdatoen til den lokale forskriften.

Lokal forskrift skal bygge på de samme definisjonene som i denne forskrift og være tilpasset annet regelverk. Alle krav som skal regulere utslippene, må komme klart frem av den lokale forskriften, selv om enkelte krav overlapper krav i kapittel 12. Fastsettelsen av lokale forskrifter skal følge forvaltningslovens regler i kapittel 7.

Henvisningen i første avsnitt til § 12-18 er feil, da det ikke finnes noen slik bestemmelse. Det riktige skulle nok være en henvisning til bestemmelsen om forholdet til eksisterende utslipp i [forurensningsforskriften § 12-16](#). Når det står §§ 12-7 til 12-13 må dette forstås som fra og med § 12-7 til og med § 12-13.

13.2. Formål – nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser

Ved å fastsette andre krav i en lokal forskrift, kan kommunen blant annet stille strengere renseskrav for utslippene enn det som er fastsatt som standardkrav i kapittel 12 i hele eller deler av kommunen.

Det er bare når det er «nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser» at [forurensningsforskriften § 12-6](#) gir kommunen anledning til å erstatte enkelte av kravene i kapittel 12 med lokale krav. Behovet må gå frem av saksframlegget når forskriftens skal vedtas, og bør også tas inn i formålet. Det kan eksempelvis være å beskytte drikkevann og badevann mot tarmbakterier, å verne særlig sårbare områder eller å unngå for stor samlet belastning på resipienten i et område med mange hytter og enkelthus.

Det er viktig å vurdere om behovet kan ivaretas bedre gjennom å fastsette hensynsoner og bestemmelser til arealplan eller å sette kravene i den enkelte utslippstillatelsen. Eksempelvis kan kommunen regulere utslipp av gråvann fra fritidshus hvor det ikke er lagt inn toalett gjennom bestemmelser til plan. Miljødirektoratet beskriver i sin veileder «[Lage forskrifter for avløp i spredt bebyggelse](#)» hvordan kommunen bør gå frem for å kartlegge og beskrive miljøutfordringer og brukerinteresser.

En lokal forskrift kan bestå av en formålsbestemmelse som beskriver hvorfor det er «nødvendig» med avvikende lokale krav ut ifra «forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser». Deretter bør forskriften angi hvilke(n) bestemmelse(r) i forurensningsforskriften som erstattes og med hva.

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

13.3. Virkeområde

Forskriften skal angi hvor i kommunen kravene skal gjelde, om de skal gjelde i hele kommunen eller bare i nærmere angitte områder.

13.4. Erstatte kravene i forurensningsforskriften

Kommunene kan bare fastsette forskrift når det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Dette gir bare grunnlag for å erstatte kravene i den sentrale forskriften med strengere krav. Forskriften bør angi hvilke(t) av kravene i forurensningsforskriften § 12-7 til § 12-13 den erstatter og hva det erstattes med. Hvis den lokale forskriften erstatter flere bestemmelser i den sentrale forskriften kan det eksem-

pelvis tas inn en bestemmelse om virkeområde hvor det står hvilke bestemmelser som erstattes og i tillegg spesifisere i den enkelte paragrafen hvilken bestemmelse i forurensningsforskriften den erstatter. Innholdet i hver paragraf som erstattes bør plasseres i en egen «erstatningsparagraf».

13.5. Kan sette andre krav i enkeltvedtak (utslippstillatelsen)

Kommunen kan etter [forurensningsloven § 16](#) sette andre og strengere vilkår enn det som følger av forurensningsforskriften i den enkelte utslippstillatelsen. Hvis kommunen fastsetter lokal forskrift, må forskrifts-

teksten inneholde en særskilt dispensasjonsadgang, hvis det skal være mulig å fastsette mindre strenge vilkår i den enkelte utslippstillatelsen.

13.6. Tilsyn

[Forurensningsloven § 48](#) pålegger forurensningsmyndigheten en plikt til å føre tilsyn. Kommunen er i følge [forurensningsforskriften § 12-2](#) forurensningsmyndighet etter kapittel 12 og skal derfor føre tilsyn med utslipp som falle under dette kapittelet.

For å kunne gjennomføre tilsynet pålegger [forurensningsloven § 49](#) forurensere å gi kommunen opplysninger og § 50 gir forurensningsmyndigheten rett til gransking.

Etter § 51 kan kommunen pålegge forurensere og gjøre undersøkelser.

Mange kommuner har tatt inn en bestemmelse om tilsyn i sin lokale forskrift. Kommunen er imidlertid ikke gitt myndighet til å utforme noen lokal forskrift om hvordan tilsynet skal gjennomføres.

13.7. Forskriftshjemmel for å gjøre eldre utslipp ulovlige

Forurensningsforskriften § [12-16 annet ledd](#) gir kommunen mulighet til å fastsette forskrift om at lovlig utslipp etablert før 2007 er ulovlige etter en fastsatt frist.

Utslipp etablert før 1. januar 2007 og som det på tidspunkt for etablering ikke måtte innhentes tillatelse for etter det på den tid gjeldende regelverk,

er fortsatt lovlig. Kommunen kan likevel i forskrift eller enkeltvedtak bestemme at slike utslipp er ulovlige etter en fastsatt frist.

En forskrift etter § 12-16 forutsetter at kommunen vet hvilke anlegg som kunne etableres lovlig mellom 1972 og 1986, og som følgelig blir ulovlige med en slik lokal

forskrift. Norsk Vann har utarbeidet en oversikt over utgitte forskrifter om spredt avløp for perioden 1972-1986 som ligger på va-jus.no.

Når kommunen har fastsatt forskrift etter § 12-16, må den ansvarlige for utslippet sende inn en søknad om utslippstillatelse før fristen løper ut. Alternativt må vedkommende stanse det ulovlige utslippet.

Normalt vil det være hensiktsmessig å ta inn bestemmelsen som gjør eldre utslipp ulovlige i samme forskrift som kommunen fastsetter nødvendige endringer av forurensningsforskriften § 12-7 til § 12-13.

13.8. Forskriftshjemmel for gebyr

Forskrifter for utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter mv. etter forurensningsforskriften § 12-6 kan inkludere hjemmel for å kreve gebyr etter

[forurensningsforskriften § 11-4](#) for saksbehandling og kontroll. Det samme gjelder krav til utslipp av oljeholdig avløpsvann etter § 15-6.

13.9. Forholdet til plan- og bygningsloven

Hvis en ny bygning skal ha innlagt vann, vil en gyldig utslippstillatelse være en forutsetning for at kommunen kan gi byggetillatelse, med mindre bygningen kan knyttes til kommunal avløpsledning. Har ikke ansvarlig søker dokumentert at avledning av avløpsvann er sikret og i tråd med forurensningsloven tilstrekkelig slik [plan- og bygningsloven § 27-2 første ledd](#) krever, er innvilgelsen av byggetillatelsen ugyldig. Hvis avledningen er tilstrekkelig dokumentert i søknaden, men den ikke blir sikret under utførelsen av byggetiltaket, må bygningsmyndigheten vurdere om vilkåret for å utstede ferdigattest etter [plan- og bygningsloven § 21-10](#) er til stede. Andre virkemidler for å sikre at det som blir bygget er i samsvar med søknaden er å kreve uavhengig kontroll etter [plan- og bygningsloven kapittel 24](#) eller å føre tilsyn etter [kapittel 25](#).

De første fem årene etter at ferdigattesten er utstedt bør bygningsmyndigheten vurdere om ferdigattesten

skal trekkes tilbake hvis avledningen av avløpsvannet ikke er sikret og i tråd med forurensningsloven. Hvis dette oppdages etter fem år er gått, må bygningsmyndigheten vurdere om anlegget er en fare eller vesentlig ulempe for person, eiendom eller miljø etter [plan- og bygningsloven § 31-3](#). I slike tilfeller vil bygningsmyndigheten kunne benytte virkemidlene i kapittel 32, herunder å pålegge retting og stans etter [§ 32-3](#).

Søknader om utslippstillatelse håndteres gjerne sammen med en byggesøknad for å etablere avløpsanlegget. Etablering av avløpsanlegg er et søknadspiktig tiltak etter [plan- og bygningsloven § 20-1 første ledd bokstav f](#). Kommunen har ikke hjemmel til å regulere krav til å få byggetillatelse i forskrift. Dette reguleres uttømmende i plan- og bygningsloven med tilhørende sentrale forskrifter ([byggteknisk forskrift](#), [byggesaksforskriften](#) og [forskrift om dokumentasjon av byggevarer](#)).

13.10. Krav i arealplan

Ulike krav som handler om arealbruk, som at det skal være tilknytningsplikt for fritidsbebyggelse, hvilke områder kommunen tillater innlagt vann i, at fritidsbebyggelse med innlagt vann skal ha kildeseparerende avløpsløsning eller hvilke anleggstyper som tillates i ulike områder, bør avklares i bestemmelser til arealplan etter [plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 3](#) (kommuneplan) eller [§ 12-7 nr. 4](#) (reguleringsplan). Etter de

samme paragrafene kan kommunen fastsette krav til miljøkvaliteten i resipientene (§ 11-9 nr. 6 og 12-7 nr. 3).

13.11. Praksis i kommunene

Ingen av de lokale forskriftene som er lagt ut på [lovdata.no](#) beskriver hvilke forhold som gjør det nødvendig å bytte ut krav i forurensningsforskriften og viser dermed heller ikke til om det er forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser som begrunner de lokale kravene. I tillegg viser ingen av forskriftene konkret til hvilke krav

i forurensningsforskriften som erstattes. Svært mange gjentar krav som allerede står i forurensningsforskriften, noe som gjør det uklart hvilke bestemmelser forskriften erstatter. I tillegg tar de inn krav som går ut over forskriftshjemmelen, altså som ikke erstatter kravene i § 12-7 til § 12-13.

13.12. Hvordan en forskrift kan se ut

Kommunen må vurdere om det er nødvendig med lokal forskrift og hva den eventuelt bør inneholde i den enkelte kommune. Hver enkelt kommune må tilpasse forskriften til sitt behov. Forslaget er ment til inspirasjon for hvordan en lokal forskrift kan se ut, men er ikke ment som en mal som kan brukes uten en lokal prosess.

13.12.1. Tittel

Forskriftstittelen bør være enkel, presis og avspeile innholdet i forskriften. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i forskriftshjemmelen. Tittelen bør tilpasses hvilke bestemmelser i forurensningsforskriften den erstatter. Dersom den erstatter alle bestemmelsene fra § 12-7 til § 12-13, kan den hete hele eller deler av følgende: «Forskrift om avløpsnett, renseeffekt, dokumentasjon av rensegrad, utslippssted, lukt og utforming og drift av renseanlegg for utslipp av sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og lignende». Kortversjonen vil kunne være forskrift om utslipp fra mindre avløpsanlegg.

13.12.2. Heading i Lovdata

Eksempel fra Drammen kommune sin forskrift:

Dato	FOR-2010-05-26-1406
Publisert	II 2010 hefte 4
Ikrafttredelse	01.01.2011
Gjelder for	Drammen kommune, Viken
Hjemmel	FOR-2004-06-01-931-§12-6 , FOR-2004-06-01-931-§12-16 , LOV-1981-03-13-6
Kunngjort	11.11.2010 kl. 15.45
Korttittel	Forskrift om utslipp av avløpsvann, Drammen

Hjemmel: Fastsett av Drammen bystyre 26. mai 2010 med hjemmel i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensnig av forurensning (forurensningsforskriften) § 12-6 og § 12-16, jf. lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven).

Som hjemmel oppgis [forurensningsforskriften § 12-6 jf. forurensningsloven § 9](#).

13.12.3. Forslag til forskriftstekst

Kommunen må vurdere nøye hvilke krav som er nødvendig og hensiktsmessig i sin kommune. Den foreslåtte forskriftsteksten er ikke ment som en mal, men et utgangspunkt for hva kommunen kan vurdere om de har behov for å forskriftsregulere. Det er også viktig å vurdere om forskriften dekker alle utslippstilla-

telser eller om det er behov for å åpne for dispensasjoner i enkelte tillatelser.

Bare nødvendige innstramminger av forurensningsforskriften § 12-7 til 12-13 kan tas inn. En bestemmelse til kommunepplan etter [plan- og bygningsloven § 11-9 nr. 3](#) eller til reguleringsplan etter [§ 12-7](#) vil ofte kunne dekke behovet for å sette krav til hvilke løsninger som kan tillates.

§ 1. Formål

Hensynet til miljøtilstanden i Xvann gjør det nødvendig med strengere krav enn det som følger av forurensningsforskriften §§ 12-8, 12-10 og 12-13. (alternativ tekst: Hensynet til brukerne av Xvann gjør det nødvendig med strengere krav enn det som følger av forurensningsforskriften §§ 12-8, 12-10 og 12-13).

§ 2. Virkeområde

Forskriften erstatter kravene etter forurensningsforskriften § 12-8 første ledd i område X.

§ 3. Utslipp (erstatte forurensningsforskriften § 12-8)

Utløpsvannet skal minst etterkomme:

Forurensningsparameter	Høyeste utløpskonsentrasjon
Tot-P	< 1,0 mg/l (tilsvarer en renseeffekt på > 90 %)
BOF5	< 25 mg/l (tilsvarer en renseeffekt på > 90 %)
TKB (termotolerante koliforme bakterier)	< 1000 stk./100 ml

§ 4. Utforming av renseanlegg (erstatte [forurensningsforskriften § 12-13](#))

Anlegg skal bygges etter Vannstandarden eller VA/Miljø-blad. Det skal dimensjoneres, bygges, driftes og vedlikeholdes slik at det har tilstrekkelig yteevne under alle klimatiske forhold som er normale for stedet der de ligger. Ved utformingen av anlegget skal det tas hensyn til variasjoner i mengde sanitært avløpsvann i løpet av året. Anlegget skal dimensjoneres ut fra maksimal døgnbelastning. Kapasiteten for å lagre slam i slamavskillere skal være tilstrekkelig til å håndtere maksimal belastning for minimum ett år, med mindre kommunen er har fastsetter noe annet i utslippstillatelsen. For å sikre uønsket utslipp eller svikt i renseprosessen skal pumpekummer, -summer, -kammer, minirenselanlegg og lignende ha alarm med automatisk overføring til firmaet som anleggseieren har serviceavtale med. Alarm for tette tanker skal ha automatisk overføring til foretaket kommunen har avtale om slamtømming med. Anlegg skal ha egen prøvetakingskum eller fastmontert prøvetakingsslange for uttak av representative prøver av rensset avløpsvann. Dette gjelder ikke for infiltrasjonsanlegg og tett tank.

Avløpsanlegget skal utformes og plasseres slik at det kan tømmes i tråd med kommunens forskrift om tømming av slam.

§ 5 Avtale om prøvetaking, drift og vedlikehold (service) (erstatte [forurensningsforskriften § 12-13](#))

Eier av anlegg skal dokumentere at vedkommende har inngått en skriftlig avtale om prøvetaking, drift og vedlikehold (service) med et fagkyndig foretak. Kopi av avtalen skal senest sendes til kommunen samtidig med søknaden om utslippstillatelse.

Dokumentasjon på at utslippsvannet tilfredsstiller krav til restutslipp i forurensningsforskriften og utslippstillatelsen skal arkiveres i fem år. Det samme gjelder dokumentasjon som viser oppfølgingen av anlegget.

§ 6 Drift av renseanlegget (erstatte [forurensningsforskriften § 12-13](#))

Anlegg skal tømmes for slam i tråd med utslippstillatelsen og brukerveiledningen og minst hvert andre år. Tette oppsamlingstanker skal tømmes minst årlig. Kommunen kan fastsette hyppigere eller sjeldnere tømming. Anlegg som skal tømmes for slam skal plasseres slik at det er kjørbart helårsveg helt frem til anlegget.

§ 7. Eldre utslipp (fastsatt etter [forurensningsforskriften § 12-16](#) annet ledd)

Utslipp etablert uten krav om utslippstillatelse er ulovlige etter xx.xx.xxxx.

§ 8. Krav i utslippstillatelse

Kommunen kan fastsette krav som fraviker denne forskriften i utslippstillatelsene.

§ 9 Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft (dato). Fra samme tid oppheves forskrift ...

13.12.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst

Kommunene må vurdere om det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser å ha strengere krav i sin kommune (eller deler av den), enn hva som følger av §§ 12-7-12-13. I tillegg må kommunene vurdere hva som er et hensiktsmessig innhold i akkurat sin kommune. Hvis kommunen fastsetter strengere krav i lokal forskrift, kan de ikke dispensere fra kravene i den enkelte saken, uten å ha åpnet for dette i den lokale forskriften.

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

Til § 1

I formålet bør du skrive hvilke forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser som gjør det nødvendig med strengere krav enn hva som følger av forurensningsforskriften.

Til § 3

Kommuner som velger å fastsette krav til utløpskonsentrasjonen, bør også ha planer for hvordan de vil følge opp kravene gjennom prøvetaking og hvordan de vil sanksjonere brudd på kravene.

Til § 4

At anlegget skal dimensjoneres ut fra maksimal døgnbelastning harmonerer godt med kravet i [TEK17 § 15-8 nr. 4](#) om avløpsanlegg skal prosjekteres og utføres slik at avløpsvann bortledes i takt med tilført vannmengde, og slik at god helse ivaretas. Bortledet i takt med tilført mengde handler ikke nødvendigvis om at vannet skal ha tid til å renses i grunnen, men at også rensert vann skal ledes trygt bort. Alt vann inn i anlegget

må altså ledes trygt ut av anlegget. Krav til dimensjonering er beskrevet i [Norsk Vann rapport 257/2020](#) under punkt 5.3.6.

Et alternativt til den foreslåtte beskrivelsen av kapasitetskrav i første ledd kan være: «Anlegget skal ha kapasitet til å lagre slam ved maksimal belastning for minimum ett år, med mindre kommunen har fastsatt noe annet.» I et brev til Miljødirektoratet skriver Norsk Vann følgende:

Det er en tendens i markedet i dag at det selges anlegg med svært lav slamlagringskapasitet. Slike anlegg blir små i størrelse og billige å produsere. De er rimeligere i innkjøp og dermed ettertraktete for huseiere. Det er krevende for både servicepersonell, renovatør (slamtømmer) og kommune å finne riktig slamtømmefrekvens og at de blir tømt ofte nok for slam. Det bør vurderes om det skal stilles krav til at slamlagringskapasiteten skal være tilstrekkelig til å håndtere maksimal belastning på minimum ett år, i henhold til anleggets oppgitte kapasitet eller beregnet maksimal belastning fra bygningen, regnet etter antall sengeplasser eller lignende. Det vil gjøre de minste anleggene mer robuste for svingninger i slamproduksjonen. Reduksjon i behovet for transport vil i tillegg være et klimavennlig tiltak.

Selv om forskriften i fremtiden evt. stiller krav om minste slamlagringskapasitet bør det ikke fastsettes minstekrav for antall år mellom tømming av slam. Hvor ofte en slamavskiller har behov for å bli tømt, avhenger av flere faktorer; hvor mye slam renseprosessen genererer, størrelsen på slamtanken, tilført mengde og innhold i tilført avløpsvann og bruken av anlegget. Frekvens mellom tømming kan derfor ikke fastsettes på generell basis, men må tømmes ved behov. Enkelte renseanlegg tømmes hyppig (flere ganger i året). Typisk for dette eksempelet, er minirensanlegg. Andre slamavskillere tømmes sjeldent (mange år imellom). Typisk eksempel her er slamavskiller som er etablert som en sikkerhet mellom minirensanlegg og infiltrasjon (sikring av slamflukt), for å begrense skader ved driftsstans. Det er viktig at tømmebehovet blir vurdert jevnlig.

Kravet om at alarm med automatisk overføring til slamtømmefirma i annet ledd forutsetter at kommunen i anbudsprosessen har tatt inn krav til tømmefirmaet om å håndtere denne type alarmer. Hvis alarmen ikke bare omfatter vannstand, men også andre feil ved anlegget, bør kravet være at foretaket som har inngått avtale med huseieren om service skal motta alarmen.

Enkelte kommuner ønsker som hovedregel bare å godkjenne tett tank i kombinasjon med en egen renseløsning for gråvannet i områder som dekkes av den lokale forskriften. Denne type lokale krav for godkjenning av utslipp bør begrunnes i saksframlegget. Begrunnelsen bør i tillegg gjengis i en intern retningslinje for saksbehandlerne og i en veiledning til søkerne.

Kommuner som ikke har fastsatt en forskrift om tømning av slam, må ta inn kravene til utforming og plassering av anleggene med tanke på slamtømming i utslippstillatelsene.

Til § 5

Kravene til å være fagkyndig er nærmere drøftet [Norsk Vanns rapport](#) 257/2020 under punkt 2.2.4 og 7.7.2. Hva det fagkyndige foretaket skal ha ansvar for og hva som menes med nødvendig drift er beskrevet i det tredje kulepunktet under punkt 3.10.

Dokumentasjonen på oppfølgingen av anlegget vil kunne være en driftsjournal fra den som utfører service, men kan også være dokumentasjon av oppfølging fra elektriker, rørlegger eller andre fagpersoner.

Til § 6

Det bør tas inn i utslippstillatelsen at anlegget omfattes av den kommunale slamtømmeordningen. Kommunen bør fastsette tømmefrekvensen i utslippstillatelsen og legge til at den kan justeres av kommunen ved endrede forutsetninger. Dersom endringer i pålagt tømmefrekvens er bestemmende for anleggseierens plikter, eksempelvis i form av høyere gebyr, må kommunen fastsette endringen i form av et enkeltvedtak jf. [forvaltningsloven § 2 bokstav b](#).

Det kan være hensiktsmessig å kommunisere kravet om kjørbare helårsveier i utslippstillatelsen, selv om dette følger direkte av forskriften. Kommunen må ta stilling til hvor langt fra veien anlegg kan plasseres og hvor lavt bunnen kan plasseres i forhold til veien.

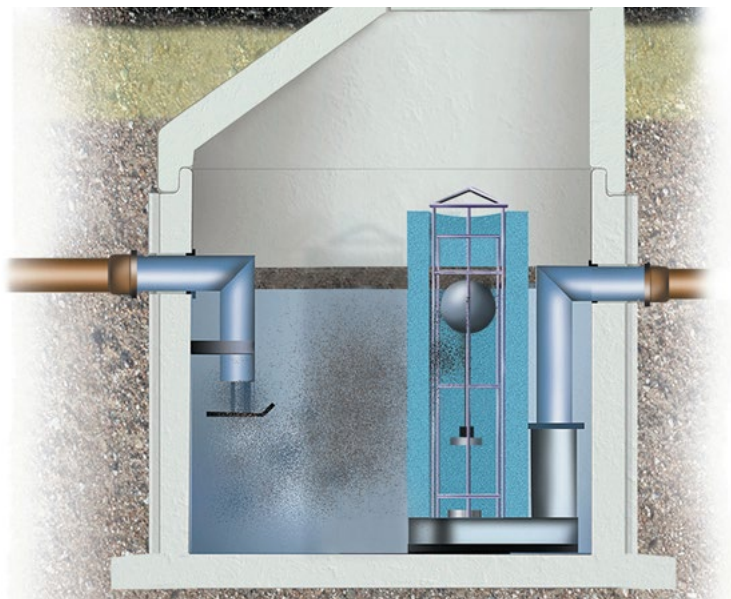
Til § 7

Når kommunen gjør utslipp ulovlige må den ansvarlige for utslippet søke om utslippstillatelse. Når kommunen fastsetter at eldre utslipp er ulovlige etter en angitt frist etter § 12-16, kan ikke kommunen samtidig beslutte at utslippene er lovlige inntil kommunen har fulgt det opp. Kommunen kan imidlertid orientere om at de ikke vil følge opp de ulovlige utslippene før en gitt dato, begrunnet med at kommunen ikke har kapasitet til å vedta nye utslippstillatelser før dette tidspunktet.

Kommunen skal forhåndsvarsle ulovlighetsoppfølging av utslipp som ikke har utslippstillatelse. I forhåndsvarselet kan kommunen skrive at tilstrekkelig avløpsrensing skal være etablert i samsvar med ny utslippstillatelse, eksempelvis innen 18 måneder etter endelig vedtak. Der tilknytning til offentlig avløpsledning kan være et alternativ, men ikke kan pålegges, bør kommunen likevel gjøre oppmerksom på dette alternativet.

Eksisterende utslipp som har utslippstillatelse er fortsatt lovlige, men kan oppheves eller endres etter forurensningsloven § 18, jf. forurensningsforskriften § 12-14.

14. Utslipp av oljeholdig avløpsvann

14.1. Forskriftshjemmel

Etter [forurensningsforskriften § 15-6](#) kan kommunen som forurensningsmyndighet i lokal forskrift sette krav som erstatter kravene i § 15-7 til utslipp, herunder påslipp, av oljeholdig avløpsvann fra bensinstasjoner, vaskehaller, mv., dersom det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Det som kommunen kan erstatte er

§ 15-7. Utslipp

Ved utslipp av oljeholdig avløpsvann skal oljeinnholdet ikke overstige 50 mg/l.

Oljeholdig avløpsvann skal før utslipp passere sandfang eller lignende renseinnretning dimensjonert for maksimal reell vannbelastning. Nødvendig sikkerhet mot akuttutslipp skal ivaretas.

Den fastsatte grenseverdien nevnt i første ledd må overholdes under normale driftsforhold. Virksomheten skal ha dokumentasjon som viser hvordan grenseverdiene overholdes.

Det skal være tilrettelagt for å ta representative prøver og utføre målinger av avløpsvannet fra nye renseinnretninger. Prøvene skal analyseres av laboratorier som er akkreditert for de aktuelle analysene. Analysemetoder nevnt i vedlegg 2 punkt 2.2 til kapittel 11 skal benyttes. Alternativt kan analysemetoder med dokumentert høy korrelasjon med analysemetodene i vedlegg 2 punkt 2.2 til kapittel 11 benyttes.

14.2. Bare opplistede virksomheter

Kommunen kan ikke stille krav etter kapittel 15 til andre virksomheter enn de som er omfattet av forskriften etter [§ 15-1](#).

Kapittel 15 gjelder for utslipp, herunder påslipp, av oljeholdig avløpsvann fra

- a) *bensinstasjoner,*
- b) *vaskehaller for kjøretøy,*
- c) *motorverksteder,*
- d) *bussterminaler,*

- e) *verksteder og klargjøringsentraler for kjøretøyer, anleggsmaskiner og skinnegående materiell, og*
- f) *anlegg for understellsbehandling som enten har vaskeplass, smørehall, servicehall eller lignende.*

Ordlyden i § 15-1 setter ikke krav til at den type bygninger som er listet opp må være hovedaktiviteten som virksomheten driver. I sin [kommentar](#) til bestemmelsen skriver Miljødirektoratet at kapittel 15 bare gjelder for «virksomheter» nevnt i første ledd bokstav a) til f). Det er da nærliggende å spørre om en transportbedrift, et

avløpsrenseanlegg eller et boligsameie som har en vaskehall for sine egne kjøretøy faller inn under virkeområdet.

På et spørsmål fra Norsk Vann svarer Miljødirektoratet at virkeområdet til kapittel 15 (§15-1) ikke sier noe om type virksomhet som utslippet kommer fra. Her står det utslipp fra bensinstasjoner, vaskehaller for kjøretøy, motorverksteder, bussterminaler, verksteder og klargjøringsentraler for kjøretøy, anleggsmaskiner og skinnegående materiell, og anlegg for understellsbehandling som enten har vaskeplass, smørehall eller lignende. Det er dermed ikke et vilkår at det drives kommersielt/hovedaktiviteten er å drive bensinstasjon eller smørehall. Etter ordlyden er det altså ikke en avgrensing mot virksomheter som driver med noe helt annet (herunder offentlig virksomhet og borettslag) men f. eks har motorverksted eller klargjøringsentral med vaskeplass, smørehall eller lignende.

I kommentarene til forskriften avgrenser Miljødirektoratet virkeområdet til virksomhet, men ikke til virksomheter som har de nevnte aktivitetene som hovedaktiviteter. De skriver derfor:

Rent prinsipielt vil borettslag være omfattet av virkeområdet til kapittel 15, men Miljødirektoratet har ikke vært borti tilfeller der borettslag driver med virksomhet som nevnt i §15-1 a) til f). De henviser Miljødirektoratet har mottatt gjelder borettslag med vaskeplass. Disse vil uansett falle utenfor virkeområdet da vilkåret er at de må ha utslipp iht §15-1 a) til f) og ha vaskeplass. Begge vilkår må innfris. Det er nok få borettslag som man kan si har en vaskehall, selv om vi ikke ser bort ifra at dette finnes.

Vi vil understreke at dersom utslippet er av en størrelse som tilsier at forurensingen er over

terskelen i f-lovens § 8 tredje ledd så gjelder f-lovens § 7 og myndigheten for å følge opp utslippet ligger hos Miljødirektoratet. Dersom utslipp av oljeholdig avløpsvann fra borettslag med vaskeplass er et økende forurensingsproblem, er det mye som taler for at dette burde reguleres i kapittel 15. Hensikten med virkeområdet til kapittel 15 er at det skal fange opp virksomheter som ikke reguleres annet sted (av andre myndigheter) og som normalt har utslipp av oljeholdig avløpsvann. Slik Miljødirektoratet vurderer det, så må virkeområdet i dette tilfelle utvides gjennom forskriftsendring.

Det vil nok være mindre hensiktsmessig å regulere små borettslag med vaskeplass. Her har også kommunen hjemmel til å regulere påslipp av oljeholdig avløpsvann etter kapittel 15A hvis de har behov for det. Borettslag som har anlagt utendørs vaskeplass uten påslipp til kommunalt nett bør oppfordres til å henvise sine beboere til virksomheter som tilbyr denne tjenesten.

Påslipp, av oljeholdig avløpsvann til kommunens avløpsledning fra virksomhetene som er listet opp § 15-1 reguleres etter andre bestemmelser enn påslipp av oljeholdig avløpsvann fra øvrige virksomheter, selv om de er påkoblet de samme ledningene. Påslipp fra andre virksomheter enn de som er listet opp i § 15-1 kan kommunen regulere gjennom å bruke sin forurensningsmyndighet etter forskriftens [§ 15A-4](#), se nærmere om bruken av § 15A-4 i neste kapittel.

Formuleringer i en lokal forskrift som at «Forskriften gjelder også for andre virksomheter som slipper ut oljeholdig avløpsvann enn de i som er listet opp i § 15-1» kan ikke gjøres gjeldende, siden formålet til de to forskriftshjemlene er forskjellig.

14.3. Utfordrende å regulere oljeholdig- og fettholdig avløpsvann i samme forskrift

Mange kommuner trår feil når de utarbeider en felles forskrift for fettholdig og oljeholdig avløpsvann. Den vanligste feilen er at kommunen fastsetter en egen søknadsprosess for utslipp, herunder påslipp, av oljeholdig avløpsvann for virksomhetene som er regulert i kapittel 15. Forurensningsforskriften åpner ikke for at kommunen kan gi andre regler om søknadsprosessen enn de som er fastsatt i §§ 15-4 og § 15-5. For virksom-

heter som ikke er regulert i kapittel 15 kan kommunen både sette krav til søknadsprosessen og til påslippet etter forurensningsforskriften kapittel 15A.

14.4. Formål – nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser

Det er bare når det er nødvendig ut i fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser at [forurensningsforskriften § 15-6](#) gir kommunen anledning til å erstatte kravene til utslippet i § 15-7 med lokale krav. Hvorfor kommunen mener det er «nødvendig» med avvikende lokale krav bør gå frem av saksframlegget når forskriften skal vedtas. Det bør også beskrives i en formålsbestemmelse. Behovet kan eksempelvis være å beskytte bade- eller drikkevann, verne særlig sårbare områder eller unngå for stor samlet belastning på et område. Det kan også være at avløpsvannet slippes på et ledningsnett og føres til et avløpsrenseanlegg hvor restutslippet havner i slammet eller som utslipp i en sårbare elv, innsjø eller fjord. Beskrivelsene i Miljødirektoratets veileder «[Lage forskrifter for avløp i spredt bebyggelse](#)» kan være relevant også for utslippskrav til oljeholdig avløpsvann.

[Miljødirektoratet](#) skriver følgende i sin kommentar til § 15-6:

Standardkravene i kapittel 15 vil normalt sett være tilstrekkelige for å ivareta miljøhensyn og brukerinteresser med tanke på olje i avløpsvann. Kommunnene bør fokusere på å utarbeide lokaltilpasset

veiledning til regelverket. Det er ikke hensiktsmessig å lage lokale forskrifter med standardkrav for olje i avløpsvann med mindre avvik fra de nasjonale standardkravene. Kommunen kan uansett fastsette strengere krav i henhold til § 15-5, dersom det foreligger helt spesielle lokale forhold.

Tilleggskrav kan omfatte utslippskrav til andre parametere som f.eks. tungmetaller og organiske miljøgifter etc. og skjerpede krav til olje i avløpsvannet. De kan også omfatte krav til drift og tilsyn med anlegg samt krav til registrering og rapportering av utslipp o.l. Som en del av rensekravene kan kommunen fastsette krav til utslippskontroll, herunder godkjenne andre analysemetoder for olje i vann enn det som fremgår av vedlegg 2, punkt 2.2 til kapittel 11.

Det er viktig å vurdere om behovet mer hensiktsmessig kan ivaretas gjennom de enkelte utslippstillatelsene.

Ved å fastsette andre krav i en lokal forskrift, kan kommunen eksempelvis stille strengere rensekrav for utslippene enn det som er fastsatt som standardkrav i § 15-7 i hele eller deler av kommunen.

14.5. Virkeområde

Forskriften skal angi hvor i kommunen kravene skal gjelde, om de skal gjelde i hele kommunen eller bare i nærmere angitte områder.

Illustrasjon: Karl Gundersen

14.6. Bare erstatte krav i forurensningsforskriften § 15-7

Miljødirektoratet skriver på sin [nettside](#) at kravene til utslipp fra oljeutskillere i forurensningsforskriften § 15-7 normalt skal være tilstrekkelige. Samtidig skriver de at aktuelle temaer å regulere i en lokal forskrift, for eksempel kan være:

- hvorvidt oljeutskillere skal ha påslipp til kommunalt nett
- påslipp av andre parametere enn forskriften regulerer, for eksempel metaller, organiske miljøgifter og lignende
- påslipp av stoffer til oljeutskilleren som kan svekke funksjonen til utskilleren
- å skjerpe kravet til innhold av olje i avløpsvannet. Der hvor dette er nødvendig kan kommunen også forskriftsfeste strengere nivåer av olje enn 15-7
- alternative analysemetoder til kapittel 11, vedlegg 2, punkt 2.2
- krav til oppfølging av anlegget

Miljødirektoratet anbefaler på nettsiden at kommunen ikke utarbeider forskriftskrav som kun i liten grad avviker fra de nasjonale kravene i § 15-7. Norsk Vann

skriver i et brev til Miljødirektoratet av 14.09.2020 følgende om revisjon av forurensningsforskriften § 15-7:

Kravet til at oljeinnholdet ikke skal overstige 50 mg/l er modent for revisjon, og det bør som et minimum skilles mellom ulike oljefraksjoner. For de mest toksiske forbindelsene bør det være en mye lavere grenseverdi. Det bør dessuten vurderes å stille krav også til andre parametre enn olje fra oljeutskilleren. Her vises vi også til dokumentasjon fra Svanemerket med hensyn til hvilke krav som stilles i andre nordiske land. Som for øvrige utslippstillatelser er det ønskelig med et større fokus på resipienten.

Det bør settes strengere krav til metode, kompetanse og dokumentasjon ved prøvetaking.

En endring av kravet til oljeinnholdet og strengere krav til prøvetaking vil minske behovet for lokale forskrifter.

14.7. Kan sette andre krav i enkeltvedtak (utslippstillatelsen)

Kommunen kan etter [forurensningsloven § 16](#) sette andre og strengere vilkår i den enkelte utslippstillatelsen. Hvis kommunen fastsetter lokal forskrift, må

forskriftsteksten inneholde en særskilt dispensasjonsadgang, hvis det skal være mulig å fastsette mindre strenge vilkår i den enkelte utslippstillatelsen.

14.8. Samordning med byggetillatelse

Installasjon av oljeavskiller er et søknadspliktig tiltak etter [plan- og bygningsloven § 20-1 første ledd bokstav f](#).

14.9. Hvordan en forskrift kan se ut

Kommunen må vurdere om det er nødvendig med lokal forskrift og hva den eventuelt bør inneholde i den enkelte kommune. Hver enkelt kommune må tilpasse forskriften til sitt behov. Forslaget er ment til inspirasjon for hvordan en lokal forskrift kan se ut, men er ikke ment som en mal som kan brukes uten en lokal prosess.

14.9.1. Tittel

Tittelen bør være enkel, presis og avspeile innholdet i forskriften. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i forskriftshjemmelen. Tittelen på forskriftshjemmelen i [forurensningsforskriften § 15-6](#) er «Utslipp» og kapitlet heter «Krav til utslipp av oljeholdig avløpsvann». Det er naturlig å videreføre dette som tittel på den lokale forskriften slik at den heter «Forskrift om utslipp av oljeholdig avløpsvann».

14.9.2. Heading i Lovdata

Som hjemmel oppgis [forurensningsforskriften § 15-6 jf. forurensningsloven § 9.](#)

14.9.3. Forslag til forskriftstekst

§ 1. Formål

Hensynet til miljøtilstanden i Xvann gjør det nødvendig med strengere krav enn det som følger av forurensningsforskriften § 15-7. Alternativ tekst: Hensynet til brukerne av Xvann gjør det nødvendig med strengere krav enn det som følger av forurensningsforskriften § 15-7.

§ 2. Virkeområde

Forskriften erstatter kravene til utslipp av oljeholdig avløpsvann etter [forurensningsforskriften § 15-7](#) i område X.

§ 3. Innhold i utslippet

Innholdet i utslipp av oljeholdig avløpsvann skal ikke overstige følgende grenseverdier:

Parameter	Grenseverdi
Temperatur	< 45 ° C
pH	5,5-8,5
Bly, Pb	< 50 µg/l
Kadmium, Cd	< 5 µg/l
Krom, Cr	< 50 µg/l
Kvikksølv, Hg	< 2 µg/l
Nikkel, Ni	< 50 µg/l
Kobber, Cu	< 200 µg/l
Sink, Zn	< 500 µg/l
Olje	< 20 mg/l
Nitrifikasjonshemming	< 50 %
Suspendert stoff (sedimenterbart materiale)	<200 mg/l

For vaskehaller gjelder i tillegg:

Klorid, Cl ⁻	< 1000 mg/l
Sulfat, SO ₄ ²⁻	< 500 mg/l
Total fosfor, Tot P	< 10 mg/l
Total nitrogen, Tot N	< 60 mg/l

Kommunen kan fastsette strengere krav til det enkelte utslippet.

Oljeutskillere skal/skal ikke ha påslipp til kommunalt nett i område x.

Oljeholdig avløpsvann skal før utslipp passere sandfang eller lignende renseinnretning dimensjonert for maksimal reell vannbelastning. Nødvendig sikkerhet mot akuttutslipp skal ivaretas.

Den fastsatte grenseverdien nevnt i første ledd må overholdes under normale driftsforhold. Virksomheten skal ha dokumentasjon som viser hvordan grenseverdiene overholdes

§ 4. Dokumentasjon av at grenseverdiene overholdes

Den ansvarlige for virksomheten skal dokumentere at grenseverdiene overholdes. Det skal være tilrettelagt for å ta representative prøver og utføre målinger av avløpsvannet fra nye renseinnretninger. Prøvene skal tas direkte etter utløpet fra oljeutskilleren. Prøven tas før anlegget tømmes. Prøvene skal analyseres av laboratorier som er akkreditert for de aktuelle analysene. Analysemetoder nevnt i [forurensningsforskriften kapittel 11, vedlegg 2, punkt 2.2](#) eller med dokumentert høy korrelasjon til disse skal benyttes benyttes. Representative prøver skal utføres årlig etter NS-EN 858.

For vaskehaller skal det tas prøver minst to ganger per år, henholdsvis sommer og vinter. Kommunen kan kreve flere prøver for større virksomheter eller utskillere med høy belastning eller omfattende kjemikaliebruk. Kommunen kan tillate redusert prøvetakingshyppighet for virksomheter med lave og stabile analyseverdier over tid, hvor vaske- og avfettingsprosess eller bruk av kjemikalier er den samme.

§ 5. Drift av anlegget

Anleggseier skal til enhver tid ha en skriftlig avtale med fagkyndig virksomhet om prøvetaking, drift og vedlikehold (service). Avtalen skal minimum regulere:

- Tømming og rengjøring (antall besøk per år og oppgaver som skal utføres ved service, herunder hyppighet for tømming og rengjøring)
- Beredskapsordning som sikrer anleggseier assistanse dersom det oppstår funksjonssvikt på anlegget
- Årlig rapportering av service og slamtømming til kommunen
- Leveranse av deler

Dokumentasjon på at utslippsvannet tilfredsstiller de krav til restutslipp som forskriften stiller, inkludert driftsjournal som viser oppfølging av anlegget, skal arkiveres i 5 år og oversendes kommunen på forespørsel.

§ 6. Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft straks/fra xx.xx.xxx.
Fra samme tid oppheves forskrift ...

14.9.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst

Kommunen må vurdere om det er nødvendig ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser å ha strengere krav enn hva som følger av § 15-7. Strengere krav enn det som følger av forurensningsforskriften må følgelig ha en faglig begrunnelse ut fra forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser. Hvis kommunen fastsetter strengere krav i lokal forskrift, kan de ikke dispensere fra kravene i den enkelte saken, uten å ha åpnet for dette i den lokale forskriften. Kravene som fastsettes må følges opp.

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

Til § 1

I formålet bør du skrive hvilke forurensningsmessige forhold eller brukerinteresser som gjør det nødvendig med strengere krav enn hva som følger av forurensningsforskriften.

Til § 3:

Kommunen bør vurdere om det er hensiktsmessig å fastsette en generell regel om at oljeholdig avløpsvann fra oljeutskillere enten skal eller ikke skal føres til kommunalt avløpsnett i område.

De foreslåtte grenseverdiene er veiledende og bør ikke kopieres uten en faglig gjennomgang av lokale behov for din kommune. I tillegg er det alltid viktig å følge med på om det finnes oppdaterte veiledere fra Miljødirektoratet om utslipp til vann. Kommuner som velger å fastsette krav til andre parametere enn olje, bør også ha planer for hvordan de vil følge opp kravene gjennom prøvetaking og hvordan de vil sanksjonere brudd på kravene.

Til § 4

Prøvene tas fortrinnsvis i en prøvetakingskum, alternativt må prøvetaingspunktet beskrives i utslippstillatelsen. For å få representative prøver må de tas fra en fritt fallende vannstrøm.

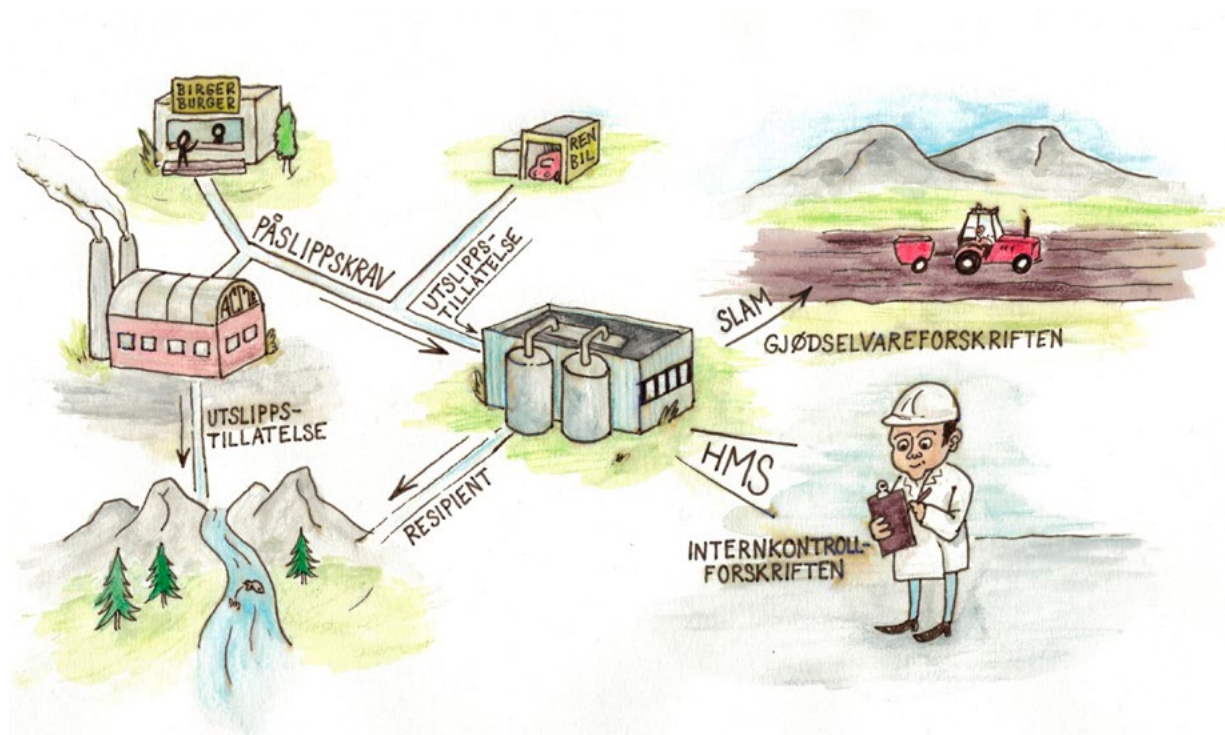
14.9.5. Alternativt forslag til forskriftstekst (endrer kun grenseverdien for oljeinnhold)

Ut fra forurensningsmessige forhold (og/eller brukerinteresser) skal følgende krav erstatte kravene i forurensningsforskriften § 15-7 første ledd:

Ved utslipp av oljeholdig avløpsvann skal oljeinnholdet ikke overstige 20 mg/l.

Forskriften trer i kraft straks/fra xx.xx.xxxx.
Fra samme tid oppheves forskrift ...

15. Påslipp fra virksomheter – en hybrid

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

15.1. Krav til påslipp og søknadssystem

Kommunen må her, som ellers, vurdere om det er behov for en lokal forskrift. Hvis det er få virksomheter som omfattes av forskriften kan det være mer hensiktsmessig å fastsette krav til den enkelte virksomheten i form av enkeltvedtak.

Kommunen kan både lage lokal forskrift med standardkrav for virksomheter som allerede slipper avløpsvann på kommunens ledning og etablere et søknadssystem med standardkrav for nye og vesentlig økte påslipp. Kravene skal sikre at kommunen kan overholde sin utslippstillatelse, at avløpsanlegg og personalet ikke blir skadet og at kvaliteten på slammene blir tilstrekkelig god.

Etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#) kan kommunen som forurensningsmyndighet fastsette krav i lokal forskrift til påslipp fra virksomheter om:

- innhold i og mengde av avløpsvann eller i særlige tilfeller renseeffekt,*
- fettavskiller, sandfang eller silanordning for avløpsvann med tilhørende vilkår,*
- tilrettelegging for prøvetaking og mengdemåling av avløpsvann,*
- varsling av unormale påslipp av avløpsvann, og*
- utslippskontroll og rapportering av fastsatte krav til avløpsvann og avløpsgebyrer.*

Kravene kan bare fastsettes for å sikre at:

- avløpsanlegget kan overholde utslippskrav,*
- avløpsanlegget og dertil hørende utstyr ikke skades,*
- driften av avløpsanlegget med tilhørende slambehandling ikke vanskeliggjøres,*
- avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte, eller*
- helsen til personalet som arbeider med avløpsnett og på renseanlegget beskyttes.*

Kommunen kan ikke sette påslippskrav til virksomheter som de selv er forurensningsmyndighet for og dermed gir utslippstillatelse til etter kapittel 15 (oljeholdig avløpsvann). Mange kommuner har fastsatt en felles forskrift for fettholdig og oljeholdig avløpsvann. Slike forskrifter bør tydelig markere at de ikke gjelder for virksomheter som er omfattet av kapittel 15.

Kravene som kommunen fastsetter kommer i tillegg til eventuelle krav som statlig forurensningsmyndighet har fastsatt i virksomhetens utslippstillatelse, jf. [forurensningsforskriften § 15A-4 første ledd](#).

Kommunen kan etter § 15A-4 femte ledd i tillegg fastsette et søknadssystem med standardkrav for nye påslipp eller påslipp som økes vesentlig:

Kommunen kan i forskrift fastsette søknadssystem med standardkrav for nye påslipp fra virksomhet eller påslipp fra virksomhet som økes vesentlig og gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av dette.

15.2. Samordning med utslippstillatelse for midlertidig anleggsvirksomhet

Kommunen skal samordne behandlingen av søknader om påslippstillatelse med en eventuell søknad om utslippstillatelse. Dette gjelder også spørsmål om påslippet kan føres til den kommunale ledningen.

15.2.1. Vilkår for utslippstillatelse eller krav for påslipp

Der utslippet krever tillatelse fra statlig forurensningsmyndighet bør kommunen vurdere om aktuelle påslippskrav heller bør tas inn som vilkår for utslippstillatelsen. Kommuner som overlater til statsforvalteren å sette krav til påslippet blir imidlertid ikke forurensningsmyndighet for kravene. De får dermed heller ikke mulighet til å føre tilsyn og mister muligheten for å følge opp brudd på de fastsatte vilkårene. Statlig forurensningsmyndighet vil følge opp virksomhetene og gjennomføre tilsyn. De kan invitere kommunen med på tilsyn i saker som omhandler påslipp til det offentlige avløpsnett. Kommunen kan også melde fra til statlig forurensningsmyndighet om de oppdager brudd på krav utslippstillatelsen som har betydning for påslipp til det offentlige avløpsnett.

Ved å fastsette krav til påslippet etter [forurensningsforskriften § 15A-4](#) i enkeltvedtak eller forskrift blir kommunen forurensningsmyndighet for virksomhetens oppfølging av kravene. Kommunen får dermed anledning til å følge opp brudd på kravene etter [forurensningsloven § 7 fjerde ledd](#).

Vi anbefaler at kommunen vurderer nøye om det er mest hensiktsmessig å fastsette egne krav eller om statlig forurensningsmyndighet er bedre egnet til å ivareta oppfølgingen. Kommunen bør uansett ha en tett dialog med statlig forurensningsmyndighet om utformingen av vilkår i utslippstillatelsen og eventuelle tilleggskrav fra kommunen til påslippet.

15.2.2. Forurensningsmyndighet for utslippet

Statsforvalteren er forurensningsmyndighet for utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet. Vanlig forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet (en varighet på 2-3 år) er i følge [forurensningsloven § 8 første ledd nr. 3](#) lovlig.

Det innebærer at bare utslipp som ikke er «vanlig forurensning» trenger utslippstillatelse. På sin [hjemmeside](#) beskriver Statsforvalteren i Oslo og Viken dette som forurensning som medfører uakseptable skadevirkninger på sjø- og vassdrag.

Videre skriver Statsforvalteren:

Det skal alltid utarbeides en miljørisikovurdering før anleggsarbeidet starter opp. Miljørisikovurderingen danner grunnlaget for vurderingen av om det er behov for tillatelse. Anleggsarbeid vil kunne kreve en tillatelse etter forurensningsloven § 11 dersom tiltaket varer utover hva som anses som midlertidig og/eller at det medfører forurensning utover hva som anses som akseptabelt. Dersom anleggsarbeidene vil medføre irreversible ødeleggelser av ytre miljø, vil det alltid kreves en tillatelse etter forurensningsloven. Ved store prosjekter, der tiltakshaver er usikker på om arbeidet faller inn under unntaksbestemmelsen i forurensningsloven, skal Statsforvalteren kontaktes for en vurdering av om det er behov for tillatelse etter forurensningsloven. Det er først og fremst store prosjekter, som bygging av vei og jernbane, som utløser behov for tillatelse etter forurensningsloven.

I miljørisikovurderingen må forurensningene vurderes i størrelse og type og ses i sammenheng med vassdragets sårbarhet. På bakgrunn av en miljørisikovurdering utarbeides et miljøoppfølgingsprogram som beskriver hvilke tiltak som skal iverksettes for å redusere forurensning av sjø og vassdrag. Hvor omfattende et slikt arbeid må være avhenger av utslippets størrelse og fare for forurensning.

15.3. Samordning med krav til forurenset grunn ved midlertidig anleggsvirksomhet

Terrenginngrep i forurenset grunn forutsetter en tiltaksplan i henhold til [forurensningsforskriften kapittel 2](#). Håndtering av forurenset anleggsvann skal være en del av denne tiltaksplanen. Kommunen er forurensningsmyndighet og skal godkjenne tiltaksplanen. Det er

ofte forskjellige enheter i kommunen som uttaler seg om forurensningen i vedtaket om tiltaksplan og om mengden vann som kan slippes på avløpsledningen. Dette arbeidet bør derfor samordnes.

15.4. Samordning med byggetillatelse for fettavskillere

Installasjon av fettavskillere er søknadspliktige tiltak etter [plan- og bygningsloven § 20-1 første ledd bokstav f](#). Kommunen bør etablere en rutine med byggesaksavdelingen for å samordne behandlingen av søknader om påslipp med behandlingen av søknader om byggetillatelser.

15.5. Påslipp til kommunens overvannsledning

Kommunen er ikke myndighet for forurenset overvann, selv om det føres til en kommunal overvannsledning. Kommunen kan imidlertid fastsette og håndheve krav til påslippet etter § 15A-4. Det ligger en begrensning i hvilken type krav kommunen kan fastsette, siden disse er må kunne sikre behovene til det kommunale avløpsanlegget.

Statsforvalteren er forurensningsmyndighet for forurenset overvann og er derfor den som må følge opp tiltak

som medfører fare for forurensning av naturresipienten. Det er derfor statsforvalteren som må fastsette krav for å ivareta miljøtilstanden i resipienten som går lenger enn å sikre behovene til det kommunale avløpsanlegget.

Kommunen kan alltid håndheve sine abonnementsvilkår og eventuelle individuelle avtalevilkår, uavhengig av om de har satt påslippskrav etter § 15A-4.

15.6. Hva forskriften bør omfatte

Forskrift passer bedre enn enkeltvedtak der kommunen ønsker å regulere mange likeartede påslipp. For å gjøre forskriftene lettere tilgjengelig for virksomhetene de retter seg mot, kan kommunen velge å lage en separat forskrift med søknadssystem, krav og gebyr for påslipp av fettholdig avløpsvann. I tillegg kan de lage en generell forskrift med søknadssystem, krav og gebyr for påslipp av annet avløpsvann som kan skape driftsforstyrrelser mv. for kommunens avløpsanlegg.

15.7. Hvordan en forskrift kan se ut

Kommunen må vurdere om det er nødvendig med lokal forskrift og hva den eventuelt bør inneholde i den enkelte kommune. Hver enkelt kommune må tilpasse forskriften til sitt behov. Forslaget er ment til inspirasjon for hvordan en lokal forskrift kan se ut, men er ikke ment som en mal som kan brukes uten en lokal prosess.

15.7.1. Tittel

Tittelen bør være enkel, presis og avspeile innholdet i forskriften. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i forskriftshjemmelen. Overskriften på [forurensningsforskriften § 15A-4](#), som er forskriftshjemmelen, er «Påslipp til offentlig avløpsnett». Bestemmelsen gir kommunen anledning til å fastsette krav til etablerte påslipp og å fastsette et søknadssystem med standardkrav for nye og vesentlig økte påslipp. En dekkende tittel på en generell lokal forskrift kan være «Forskrift om påslipp til kommunalt avløpsnett». En mer spesifikk kan være «Forskrift om påslipp av fettholdig avløpsvann og avløpsvann fra midlertidig anleggsarbeid til offentlig avløpsnett». Andre titler kan være:

«Forskrift om påslipp av fettholdig avløpsvann»
«Forskrift om avløpsvann som kan gi driftsforstyrrelser mv.»

«Forskrift om avløpsvann som kan inneholde problemstoffer fra virksomheter»

«Forskrift om påslipp av prosessavløpsvann, kjølevann, overvann, sigevann, anleggsvann, vaskevann mv.»

15.7.2. Heading i Lovdata

Som hjemmel oppgis [forurensningsforskriften § 15A-4](#).

15.7.3. Forslag til forskriftstekst

§ 1. Formål

Forskriftens skal sikre at (velg)

- 1) avløpsanlegget kan overholde utslippskrav,
- 2) avløpsanlegget og dertil hørende utstyr ikke skades,
- 3) driften av avløpsanlegget med tilhørende slambehandling ikke vanskeliggjøres,
- 4) avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte, eller
- 5) helsen til personalet som arbeider med avløpsnett og på renseanlegget beskyttes.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder for nye og etablerte påslipp fra virksomheter til offentlig avløpsnett av fettholdig avløpsvann og av avløpsvann fra midlertidig anleggsarbeid.

§ 3 Krav om søknad

Virksomheter kan ikke slippe på fettholdig avløpsvann eller vann fra midlertidig anleggsarbeid til offentlig avløpsnett eller øke slike påslipp vesentlig uten tillatelse fra kommunen.

§ 4 Innholdet i søknaden

Søknad om tillatelse til nytt eller vesentlig økt påslipp skal være skriftlig og inneholde de nødvendige opplysningene for kommunens behandling, herunder

- 1) den ansvarliges navn og adresse,
- 2) om det søkes om å fravike krav etter denne forskriften,
- 3) behovet for forbehandling av avløpsvannet før det slippes på den kommunale ledningen,
- 4) dokumentasjon på hvordan påslippet skal etableres og drives,
- 5) beskrivelse av påslippspunktet og mengde avløpsvann,
- 6) interesser som antas å bli berørt av etableringen
- 7) oversikt over hvem som skal varsles
- 8) vurdering av behovet for utslippstillatelse og
- 9) plan for samordning med søknad om byggetillatelse

Den ansvarlige skal sørge for at eventuelle parter og andre som kan bli særlig berørt av saken er varslet om innholdet i søknaden. Kopi av varselet skal sendes til kommunen samtidig med at parter og andre blir varslet. I varselet skal det fremgå at uttalelser må være kommet til søker innen en frist på minst fire uker etter at varselet er sendt.

Den ansvarlige skal sørge for at søknad er sendt til kommunen, etter at uttalelsesfristen er utløpt, sammen med kvittering for at varselbrev er sendt og eventuelle uttalelser.

Søknaden skal være undertegnet av den ansvarlige for virksomheten.

§ 5. Varighet av gitt tillatelse

Tillatelsen faller bort dersom påslippet ikke er igangsatt innen tre år etter innvilget søknad.

§ 6. Eierskifte og nedleggelse av virksomheten

Ved overdragelse av virksomheten skal ny ansvarlig søke kommunen om godkjenning senest en måned før eierskiftet.

Ved nedleggelse eller stans av virksomheten skal den ansvarlige sende melding til kommunen senest en måned i forkant.

Dersom virksomheten går konkurs, skal kommunen varsles umiddelbart etter at konkurs er kjent.

Anlegg som permanent tas ut av bruk skal graves opp/ fjernes, tømmes, renses, og leveres til godkjent avfalls-mottak. Kopi av tømmerapport og dokumentasjon på utført arbeid skal sendes kommunen. Avløpsledningen skal plugges i forgreiningspunkt. Alle sluk som har drenert til oljeutskiller eller renseanlegg skal plugges.

§ 7. Krav til påslipp av fettholdig avløpsvann

Innholdet i fettholdig avløpsvann skal ikke overskride følgende grenseverdier:

Parameter	Grenseverdi
Temperatur fettutskillere	< 30° C
pH	5,5-8,5
Fett	< 50 mg/l
Organisk stoff, KOF	< 600 mg/l
Organisk stoff, BOF5	< 300 mg/l

Fettholdig avløpsvann skal passere godkjent fettutskiller før det slippes på kommunens spillvannsledning. Ved plasseringen av fettutskilleren skal man ta hensyn til krav om driftstemperatur og hygiene. Fettholdig spillvann som inneholder sedimenterbart materiale skal passere en slamavskiller før det går inn på utskilleren. Grovere partikler skal fjernes ved innløpsristen før utskilleren.

Det er ikke tillatt å tilsette mikroorganismer, enzymer eller lignende for å bryte ned fett i mindre bestanddeler. Fettutskillere skal være godkjent i henhold til krav i NS-EN 1825-1 og dimensjonert i henhold til NS-EN 1825-2, eller til enhver tid gjeldende standard. Beregningsmodellen for dimensjonering som gir størst volum skal legges til grunn, med mindre kommunen tillater et lavere volum.

Fettholdig avløpsvann skal ikke slippes på kommunens overvannsledning.

§ 8. Krav til påslipp av avløpsvann fra midlertidig anleggsarbeid

Innholdet i avløpsvann fra midlertidig anleggsarbeid skal ikke overskride følgende grenseverdier:

Parameter	Grenseverdi
Temperatur oljeutskiller og oljelenser	< 45° C
pH	5,5-8,5
Bly (Pb)	< 50 µg/l
Kadmium (Cd)	< 5 µg/l

Krom (Cr)	< 50 µg/l
Kvikksølv (Hg)	< 2 µg/l
Nikkel (Ni)	< 50 µg/l
Kobber (Cu)	< 200 µg/l
Sink (Zn)	< 500 µg/l
Olje	< 20 mg/l
Nitrifikasjonshemming	< 50 %
Suspendert stoff (sedimenterbart materiale)	< 200 mg/l
Klorid (Cl-)	< 1000 mg/l
Sulfat, (SO42-)	< 500 mg/l
Total fosfor (Tot P)	< 10 mg/l
Total nitrogen (Tot N)	< 60 mg/l

§ 9. Prøvetaking og analyser

Den ansvarlige skal dokumentere at grenseverdiene i §§ 7 og 8 overholdes gjennom å sørge for at fagkyndig personell tar representative prøver.

Fettutskillere skal ha en kum for uttak av representative prøver av avløpsvannet direkte etter utløpet og før påslippet til kommunalt avløpsnett. Kommunen kan godkjenne en annen forsvarlig løsning for etablerte fettutskillere. Prøvetakingskummen skal til enhver tid være tilgjengelig for inspeksjon. Temperatur skal logges over minst tre døgn i perioder som inkluderer høy produksjon.

Prøvene skal analyseres av laboratorier som er akkreditert for de aktuelle analysene. Den ansvarlige skal fortløpende vurdere resultatene fra prøvetakingen, og om nødvendig sørge for at det blir tatt oppfølgende prøver for å avklare eller dokumentere avvikende resultater.

§ 10. Tømming av fettutskillere

Fettutskillere skal minimum tømmes fire ganger per år. Kommunen kan tillate mindre hyppig tømming, hvis akkumulert mengde fett er liten over tid. Kommunen kan fastsette økt tømmefrekvens for restauranter for hurtigmat og tilsvarende virksomhet og i høysesong som jul og sommerferie.

Den ansvarlige må til enhver tid ha en avtale om tømming med et tømmefirma og kunne dokumentere dato for tømminger og hvem som utførte dem.

§ 11. Vedlikehold

Alle renseanleggsvolumer (utskiller, sandfang, slamavskiller, oppsamlingstank og inn- og utløpsledninger) skal rengjøres årlig.

§ 12. Disponering av utskilt fett, slam og sand

Fett og slam fra fettutskillere skal leveres på godkjent mottak.

Sedimenterbart materiale fra oljeavskillere, som sand og olje, skal leveres som farlig avfall på godkjent mottak.

§ 13. Kontroll og dokumentasjon

Den ansvarlige plikter å føre jevnlig kontroll med at anlegget er i forskriftsmessig stand og drives i henhold til gjeldende krav.

Den ansvarlige skal sende utfylt årsrapportskjema innen 1. februar for det foregående året på kommunens årsrapportskjema.

§ 14. Oppfølging av avvik

Den ansvarlige skal umiddelbart sørge for at det hentes ut en ny prøve for analyse hvis analyseresultatene overskrider de fastsatte grenseverdiene. Hvis de nye analyseresultatene også viser for høye verdier, skal den ansvarlige iverksette korrigerende tiltak og umiddelbart sende følgende til kommunen:

- Analyseresultater
- Plan for korrigerende tiltak.

Virksomheten skal ha rutiner for umiddelbar oppfølging av høye analyseresultater eller andre vesentlige avvik for å sikre kontrollen med påslippet.

§ 15. Varslingsplikt ved akutte påslipp i strid med tillatelse

Den ansvarlige skal varsle kommunen straks ved akutte påslipp, og/eller avvik fra påslippstillatelsen. Det skal gis opplysninger om hva som er sluppet på, tidspunkt for påslipp og hvor dette har skjedd, samt om påslippet er stanset.

§ 16. Kommunens rett til kontroll og tilsyn

Kommunen skal ha uhindret adgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått. Kommunen kan kreve å få lagt fram og få granske dokumenter og annet materiale som angår anlegget og driften av dette.

§ 17 Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft xx. xx xxxx. Samtidig oppheves forskrift

15.7.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst

Til § 2

En generell forskrift kan beskrive virkeområdet som påslipp av vann som avviker fra vanlig kommunalt avløpsvann. En forskrift som bare gjelder bestemte typer påslipp kan gi en generell beskrivelse av hvilke påslipp den omfatter og deretter liste opp eksempler på virksomheter som den omfatter som vist nedenfor.

Kommunen bør vurdere å fastsette et generelt krav om at vann fra veger skal passere godkjent sandfang, før det slippes på kommunens avløpsnett.

Eksempel på virkeområde for forskrift om påslipp av fettholdig avløpsvann

«Forskriften gjelder for både nyetablerte og eksisterende virksomheter som har påslipp av fettholdig avløpsvann til det offentlige avløpsnettet. Eksempler på virksomheter som omfattes av forskriften er:

- a) Restauranter
- b) Kafeer og konditorier
- c) Catering og ferdigmatprodusenter
- d) Gatekjøkken og kiosker
- e) Pizza- og hamburgerbarer
- f) Kantiner
- g) Slakterier
- h) Kjøttforedlingsbedrifter
- i) Fiskeforedlingsbedrifter
- j) Hermetikkindustri
- k) Margarin- og matoljeindustri
- l) Friteringsindustri
- m) Bakerier
- n) Meierier
- o) Røkerier
- p) Matbutikker med steke-/grillavdeling

Listen er ikke uttømmende.

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

Eksempel på beskrivelse av et mer generelt virkeområde:

«Forskriften gjelder for både nyetablerte og eksisterende virksomheter som har påslipp av vann til det offentlige avløpsnett som avviker fra vanlig kommunalt avløpsvann som kan forårsaker driftsforstyrrelser mv. for kommunens avløpsanlegg. Eksempler på virksomheter som omfattes av forskriften er:

- a) Bygge- og anleggsvirksomheter
- b) Byggearbeider
- c) Sanering/oppussing av bygninger
- d) Tunnelanlegg (anleggsfasen)
- e) Brønnboring herunder energibrønner
- f) Flyplasser
- g) Forbrenningsanlegg
- h) Helseforetak
- i) Helseforetak/sykehus
- j) Tannlegevirksomheter
- k) Jernbanestasjon
- l) Laboratorier
- m) Fotolaboratorier og røntgenlaboratorier
- n) Kjemiske og biologiske laboratorier
- o) Malings- og lakkindustri
- p) Grafisk industri Giftighet
- q) Malings- og lakkindustri
- r) Næringsmiddelindustrier
- s) Bryggerier og mineralvannfabrikker
- t) Sigevann fra avfallsfyllinger og snødeponier
- u) Tilvirkningsindustrier
- v) Dataindustri
- w) Kjemiteknisk industri
- x) Legemiddelindustri
- y) Mekaniske verksteder
- z) Metallbearbeidende industri (galvanoidindustrien)
- æ) Tekstilindustrien
- ø) Tunneler (driftsfasen)
- å) Vaskerier

Listen er ikke uttømmende

Til § 3

Bestemmelsen må tilpasses virkeområdet kommunen ønsker å regulere. I en generell forskrift kan det eksempelvis stå: «Virksomheter kan ikke slippe på vann som avviker fra vanlig kommunalt avløpsvann til offentlig avløpsnett eller øke slike påslipp vesentlig uten tillatelse fra kommunen.»

Til § 7 tredje ledd

Vaske- og avfettingskjemikalier kan redusere anleggets rensesfunksjon. Alkalisk reagerende fettholdig spillvann bør derfor nøytraliseres før det ledes til utskilleren (vann fra oppvaskmaskiner for glass og isbitmaskiner bør ikke ledes til fettavskilleren).

Til § 10

Regelmessig tømning og rengjøring er av avgjørende betydning for effekten til olje- og fettutskillere.

Til § 12

Kommunen må vurdere hvordan fett skal disponeres

Til § 13

Den ansvarlige for forurensningen vil normalt være det samme som «forurenseren», men kan i noen sammenhenger omfatte flere, eksempelvis en eier av en fettutskiller som ikke er den som bruker den i sin virksomhet. Det innebærer at andre enn den som faktisk sto for forurensningen også kan bli holdt ansvarlig. Normalt tenker man imidlertid på den som skaper faren for forurensningen, eksempelvis driveren av et gatekjøkken, er den ansvarlige. Det kan også være flere ansvarlige.

Normalt vil kommunene forholde seg til den som drifter en fettavskiller og forholde seg til byggherren for midlertidig anleggsvirksomhet.

Til § 15

Virksomheten vil være økonomisk ansvarlig for konsekvenser av akutte påslipp.

Til § 16

Kommunen har myndighet til å føre tilsyn med fastsatte påslippskrav, jf. § 15 A-2.

15.7.5. Sanksjoner og erstatning

Kommunen kan forfølge ulovlige påslipp (mangler tillatelse) privatrettslig. Brudd på krav i den lokale forskriften eller krav fastsatt i enkeltvedtak kan kommunen forfølge som forurensningsmyndighet etter forurensningsloven [§ 7 fjerde ledd](#) og [kapittel 9](#). Dersom virksomhetens avløpsvann fordyrer, skader eller har uheldig virkning på driften av kommunens vann- eller avløpsnett, kan kostnader for behandling, retting, utbedring og/eller reparasjoner gi grunnlag for erstatning.

16. Tømming av slam

16.1. Samme lovregulering som for avfall

[Forurensningsloven § 26 fjerde ledd](#) om kommunal tømming av slam fra slamavskillere (septiktanker), privet m.v. viser til at reglene som gjelder for innsamling og gebyr for avfall gjelder tilsvarende for tømming av slam.

Reglene i § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende anvendelse ved tømming av slamavskillere, privet m.v. Kommunens plikter etter første ledd skal likevel gjelde både i og utenfor tettbygde strøk.

16.2. Forskriftshjemler

Riktig hjemmel for tømmeordningen er forurensningsloven [§ 30 annet ledd](#) jf. [§ 26 fjerde ledd](#). For gebyr er hjemmelen forurensningsloven [§ 34 annet ledd](#) jf. [§ 26 fjerde ledd](#). Kommuner som i tillegg ønsker å kunne bøtelegge ulovlig håndtering må vise til [forurensningsloven § 79 annet ledd](#) jf. [§ 30 tredje ledd](#) og [§ 26 fjerde ledd](#).

16.2.1. Innsamling og transport

Lokal forskrift om innsamling og transport er hjemlet i [forurensningsloven § 30 tredje ledd](#).

Kommunen kan gi forskrifter som er nødvendig for å få til en hensiktsmessig og hygienisk oppbevaring, innsamling og transport av husholdningsavfall. Uten kommunens samtykke må ingen samle inn husholdningsavfall. Forurensningsmyndigheten kan i særlige tilfeller ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at kommunens samtykke ikke er nødvendig.

En del kommuner har en avtale med et IKS om tømming av slam. Kommunen må selv fastsette forskriftene, fordi det ikke er hjemmel for å delegere forskriftsmyndigheten. [Kommuneloven § 5-4](#) gir kommunestyret anledning til å delegere myndigheten til å treffe vedtak til andre rettssubjekter så langt lovgivningen åpner for det. Lovgivningen åpner ikke for å delegere forskriftsmyndigheten. Det samme gjelder adgangen til å kreve legalpant etter [§ 34 femte ledd](#) og fastsette bøter etter [§ 79 annet ledd](#). [Forurensningsloven § 83 annet ledd](#) åpner bare for en begrenset adgang til å delegere myndighet til å fatte enkeltvedtak til kommunale og interkommunale selskaper når særlige hensyn taler for det. IKS kan i tillegg stå for gjennomføringen av ordningen og innkrevingen av gebyret, men kan verken gjennomføre kontroll eller vedta forskrifter.

16.2.2. Bot for ulovlig håndtering

I [forurensningsloven § 79 annet ledd](#) gis kommunen myndighet til å bestemme i sin lokale forskrift om slamtømming (fastsatt med hjemmel i § 30) at forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter.

Med bøter eller fengsel inntil 1 år eller begge deler straffes den som forsettlig eller uaktsomt

a) etterlater eller tømmer samlet avfall, større kasserte gjenstander eller spesialavfall, slik at det kan virke skjemmende eller være til skade eller ulempe for miljøet

b) unnlater å etterkomme pålegg om tiltak mot avfall etter § 37.

I forskrift etter §§ 30 til 33 kan det bestemmes at forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter.

Kommuner som fastsetter at brudd på den lokale forskriften kan straffes med bøter, kan politianmelde den eller de som er ansvarlige for utslipp og som ikke tilrettelegger for tømming av slam fra avløpsanlegget.

16.2.3. Gebyr

Lokal forskrift om gebyr er hjemlet i [forurensningsloven § 34](#).

Kommunen skal fastsette gebyrer til dekning av kostnader forbundet med avfallssektoren, herunder innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. Med kostnader menes både kapitalkostnader og driftskostnader. For avfall som kommunen har plikt til å samle inn, motta og/eller behandle etter §§ 29, 30 eller 31 må gebyret ikke overstige kommunens kostnader.

Kommunene bør fastsette differensierte gebyrer, der dette vil kunne bidra til avfallsreduksjon og økt gjenvinning. Forurensningsmyndigheten kan fastsette forskrifter om beregning av gebyrene.

Avfallshåndtering etter § 35 omfattes ikke av denne bestemmelsen.

Gebyr skal betales av den som eier en eiendom som omfattes av ordning for innsamling av avfall eller

tømming av slamavskiller, privet m.v. etter loven her. Dersom eiendommen er festet bort for 30 år eller mer, skal likevel festeren svare gebyret om ikke annet er avtalt. Det samme gjelder når festeren har rett til å få festet forlenget, slik at den samlede festetid blir mer enn 30 år.

Avfallsgebyr med påløpte renter og kostnader er sikret med lovbestemt pant etter panteloven § 6-1. Om renteplikt ved for sen betaling, tilbakebetaling og inndrivelse av avfallsgebyr gjelder reglene i lov 6. juni 1975 nr. 29 om eigedomsskatt til kommunane §§ 26 og 27 tilsvarende.

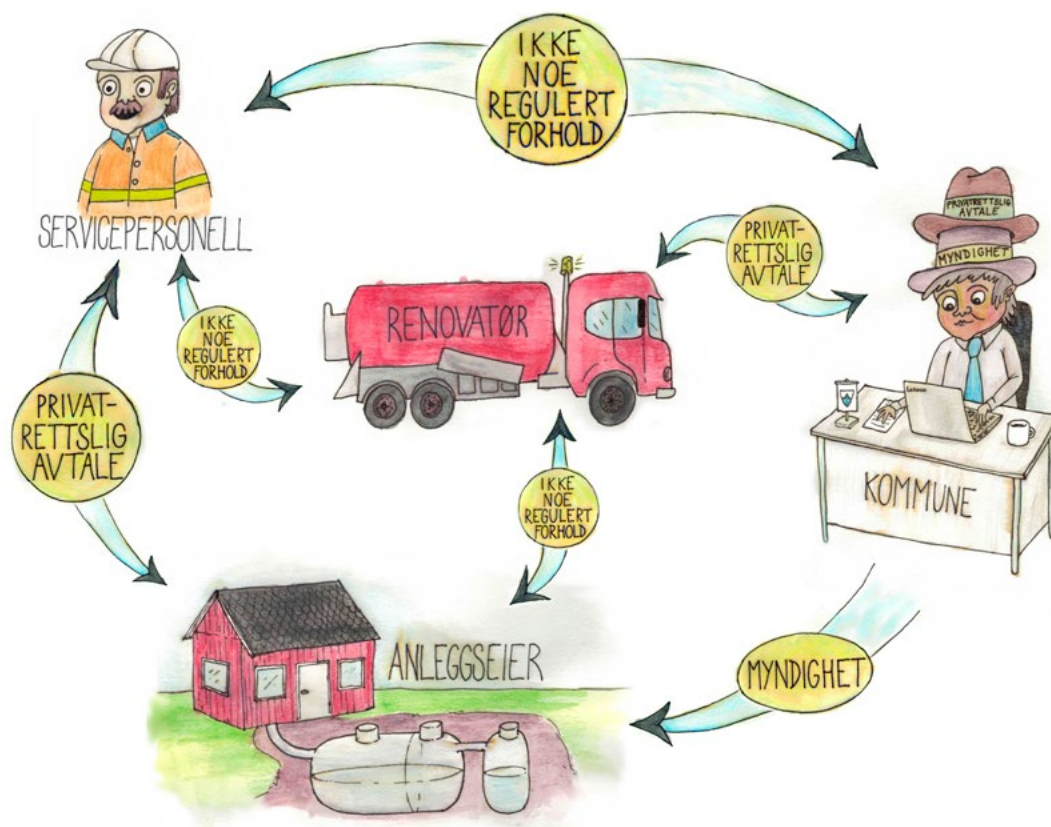
Etter [forurensningsloven § 34 første ledd](#) skal kommunen fastsette gebyrer til dekning av sine kostnader til innsamling, transport, mottak, oppbevaring, behandling, etterkontroll m.v. Det er derfor ikke frivillig for kommunen å kreve gebyr for tømming av slam. Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. Dette er annerledes enn vann- og avløpsgebyret, hvor det ikke er noe tilsvarende krav om full kostnadsdekning. Kommunen kan selv velge om det er behov for å fastsette forskrift for å fastsette gebyr eller om de vil beregne og fastsette gebyret for den enkelte mottaker av tømmingen i enkeltvedtak. Normalt vil det være tidsbesparende og skape bedre forutsigbarhet for innbyggerne når kommunen fastsetter regler om beregningen av gebyret i forskrift.

16.3. Alle kommuner skal ha en gebyrfinansiert tømmeordning

Eierens plikt til å sørge for at avløpsanlegget blir tømt for slam følger av [forurensningsforskriften § 12-13 annet ledd](#), eventuelt gjennom strengere krav som kommunen har fastsatt i en lokale forskrift (se forslag til forskriftstekst i kap. 13). Tømmeplikten og tømmefrekvensen bør presiseres i den enkelte utslippstillatelsen, slik at den blir uttrykkelig kommunisert til anleggseier.

anlegget blir tømt, men hvordan kommunen innretter sin tømmetjeneste, eksempelvis hvordan den gjennomføres, krav til atkomst for den som skal tømme anlegget og hvor ofte de ulike anleggene tømmes. Her kan det være nyttig å tenke parallellen til bestemmelsene om renovasjon, hvor kommunen eksempelvis bestemmer hvor langt fra veien avfallsdunkene skal stå og innretningen av gebyret.

Hjemmelen for å gi forskrifter om slamtømming omfatter ikke anleggseiers plikt til å sørge for at

Illustrasjon: Amund Doseth Bjorli

Miljøverndepartementet begrunnet kommunens plikt til å ha en tømmeordning med at hvis renseanlegg og slamavskillere skal virke effektivt, er det nødvendig at de blir tømt regelmessig (merknaden til bestemmelsen i Ot.prp.nr.11 (1979-1980)). Dersom dette ikke skjer, pekte departementet på at effekten vil avta og etter hvert vil samlelummen helt være ute av funksjon. Undersøkelser hadde vist at tømning av slike kummer skjer for sjeldent og det derfor var nødvendig å innføre et mer ordnet system der kommunen får ansvaret for gjennomføring av regelmessig tømning. I utgangspunktet mente departementet at tømning en gang i året var tilstrekkelig. Departementet mente at det ikke var tilstrekkelig betryggende å overlate tømning av septiktanker helt og holdent til private, fordi det var eksempler på at slam fra renseanlegg og privetinnhold hadde vært tømt direkte i vassdrag og forårsaket alvorlige lokale forurensninger. Kommunen må ikke selv stå for tømningen med eget personell og utstyr, men kan kjøpe tjenesten fra private tømmeфирмаer.

Om gebyret skriver departementet i merknaden til § 34 at siden det er betaling for en kommunal ytelse, skal det i utgangspunktet fastsettes i forhold til hva det koster å betjene den enkelte leverandør (den som får tømt slam). Avvik fra dette må godtas ut fra beregningstekniske hensyn. Loven åpner dermed for differensiering begrunnet i varierende kostnader med å betjene forskjellige brukergrupper. For avfall viser departementet til at kommunen eksempelvis kan kreve vesentlig høyere gebyr pr. mottatt kg kjemisk problemavfall enn pr. kg mottatt forbruksavfall fordi kostnadene ved behandling av kjemikalier er høyere enn for vanlig avfall. Departementet legger også til grunn at det vil være tillatt med en gebyrdifferensiering utover det som følger av kostnadsfordelingsprinsippet dersom differensieringen fremmer lovens formål. For å redusere avfallsmengdene, bør kommunene f.eks. ha adgang til å fastsette en progressiv renholdsavgift for forbruksavfall beregnet etter avfallsmengde. Før slike ordninger innføres, må det imidlertid vurderes nøye hvilke sosiale virkninger de får.

16.4. Tømning av slam fra bobiler og fritidsbåter

I tillegg til å sørge for tømning av mindre rensenretninger og oppsamlingstanker, så skal kommunen etter [forurensningsloven § 26 annet ledd](#) sørge for nødvendige anlegg for tømning av avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter m.v.

Også for denne tjenesten skal kommunen ilegge gebyr i henhold til reglene i [§ 34](#), jf. forurensningsloven § 26 fjerde ledd. Det innebærer at kommunen skal kreve utgiftene til tømning av anlegg både fra bobiler og fritidsbåter dekket av avfallsgebyret (for tømning av slam). Ut fra prinsippet om at forurenser betaler skal gebyret innkreves fra den som benytter tjenesten (bobiler og fritidsbåter), slik at ikke de øvrige gebyrbetalerne må dekke kostnadene for denne kommunale tjenesten.

Miljødirektoratet (tidl. Klif) uttalte i en artikkel i Norsk Vanns Bulletin (4/2012) at det er anledning til å ta med utgiftene til etablering av mottaksanleggene inn i avgiftsgrunnlaget:

Tømmestasjoner for bobiler kan finansieres via avfallsgebyr

Flere kommuner har spurt Klif om det er anledning til å finansiere tømmestasjoner for bobiler via kommunale gebyr. I forurensningslovens § 26 om kommunal tømning av slam fra slamavskillere

(septiktanker, privet, m.v.) står det at bestemmelsen gjelder for oppsamling av ubehandlet sanitært avløpsvann og at kommunen skal sørge for nødvendige anlegg for tømning av avløpsvann fra bobiler og fritidsbåter. Det står videre i fjerde ledd: «Reglene i § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende anvendelse ved tømning av slamavskillere, privet m.v.»

Selv om det det sies i § 26 at det kun er utgiftene kommunen har til selve tømningen av anlegg for avløp fra bobiler, fritidsbåter m.m. som kan tas inn i avgiftsgrunnlaget, så tilsier reglene i § 34 om avfallsgebyr at kommunen også må kunne ta inn i avgiftsgrunnlaget utgifter de har til etableringen av slike anlegg når anleggene etableres i kommunal regi. Merk at det er reglene knyttet til avfallsgebyr som gjelder her, ikke VA-gebyr.

I forurensningsloven § 34 første ledd står det blant annet at «Kostnadene skal fullt ut dekkes inn gjennom gebyrene. Med kostnadene menes både kapital- og driftskostnader.» På den bakgrunn mener Klif at de samlede kostnader knyttet til ordningen må kunne dekkes via avfallsgebyret, både investeringer og drift.

16.5. Praksis fra kommunene

Illustrasjon: Karl Gundersen

De lokale forskriftene om slamtømming som er [publisert på Lovdata](#) regulerer stort sett både tømmeordningen og beregningen av gebyr. En del forskrifter har også tatt inn bøteansvaret som er hjemlet i [forurensningsloven § 79](#).

Enkelte kommuner henviser til feil forskriftshjemmel eller har eksempelvis unnlatt å vise til hjemmelen for å regulere beregningen av gebyr (forurensningsloven § 26, jf. § 34). Mange av forskriftene gjentar tekst fra forurensningsloven. I noen tilfeller har kommunen valgt å omskrive lovteksten.

16.6. Hvordan en forskrift kan se ut

Kommunen må vurdere hva den lokale forskriften bør inneholde i den enkelte kommune. Hver enkelt kommune må tilpasse forskriften til sitt behov. Forslaget er ment til inspirasjon for hvordan en lokal forskrift kan se ut, men er ikke ment som en mal som kan brukes uten en lokal prosess.

16.6.1. Tittel

Tittelen bør være enkel, presis og avspeile innholdet i forskriften. Det er hensiktsmessig å ta utgangspunkt i forskriftshjemmelen. En dekkende tittel kan være: Forskrift om tømmeordning for slam fra mindre avløpsanlegg og betaling av gebyr for tjenesten.

16.6.2. Heading i Lovdata

Gitt med hjemmel i forurensningsloven [§ 26](#) fjerde ledd jf. [§ 30 tredje ledd](#) og [§ 34 annet ledd](#), og forurensningsloven [§ 26](#), jf. [§ 30 tredje ledd](#), jf. [79 annet ledd](#).

Forskrift om tømning av slamanlegg, Nordre Follo kommune, Viken

Dato	FOP-2021-05-05-1485
Besluttning	01.01.2021
Endrer	FOP-2019-11-20-2316
Gjelder for	Nordre Follo kommune, Viken
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§26, LOV-1981-03-13-6-§30, LOV-1981-03-13-6-§34
Kunngjort	12.05.2021 kl. 15.55
Kortittel	Forskrift om tømning av slamanlegg, Nordre Follo

Forskrift om tømning av slam og avløpsvann fra mindre avløpsanlegg, Oslo kommune, Oslo

Dato	FOP-2018-08-05-2317
Kategori	OV (Andre off vedtekter)
Besluttning	16.08.2018
Gjelder for	Oslo kommune, Oslo
Hjemmel	LOV-1981-03-13-6-§26, LOV-1981-03-13-6-§30, LOV-1981-03-13-6-§34, LOV-1981-03-13-6-§79
Kunngjort	16.08.2018 kl. 13.30
Journalnr	2018-0525
Kortittel	Forskrift om tømning av slam og avløpsvann fra mindre avløpsanlegg, Oslo

16.6.3. Forslag til forskriftstekst

§ 1. Formål

Forskriften skal hindre forurensning ved å legge til rette for en hensiktsmessig og hygienisk tømning av slam fra mindre avløpsanlegg.

Forskriften skal gi grunnlag for å beregne gebyr som skal dekke kommunens kostnader forbundet med tømmeordningen.

§ 2. Virkeområde

Forskriften gjelder for bygninger i X kommune med innlagt vann, som ikke er tilknyttet offentlige avløpsnett. Kommunen kan unnta bygning hvor avløpsanlegget er koblet ut og vannforsyningen er avstengt.

§ 3. Tilrettelegging for tømning av slam

Eier av anlegg som omfattes av kommunens tømmeordning skal sørge for at anlegget er lett tilgjengelig for tømning med tilfredsstillende atkomst.

Kumlokk skal ikke være tildekket og må kunne håndteres av en person.

Privat atkomstvei skal være sikker, lett framkommelig og med tilstrekkelig bæreevne for tyngre kjøretøy. Veien skal være vedlikeholdt og ryddet for snø. Det skal være tilgjengelig plass på eiendommen til utstyr for tømningen.

§ 4. Tømmefrekvens

Anlegg skal tømmes for slam i tråd med utslippstillatelsen og brukerveiledningen og minst hvert andre år. Tette oppsamlingstanker skal tømmes minst årlig. Kommunen kan fastsette hyppigere eller sjeldnere tømming. Anleggseier skal kontakte kommunen hvis det er behov for hyppigere tømming.

§ 5. Beregning av gebyr

Gebyret består av en fast og en variabel del. Det fastsettes per anlegg og fordeles på tilknyttede boenheter.

Gebyrets faste del beregnes ut fra kommunens kostnader til administrasjon av tømmeordningen.

Gebyrets variable del beregnes ut fra det enkelte anleggets fastsatte tømmevolum og tømmefrekvens. Anleggseier skal betale et særskilt gebyr ved behov for hyppigere tømming enn fastsatt.

Anleggseier skal betale oppmøtegebyr når manglende tilrettelegging etter § 3 fører til at anlegget ikke tømmes. Gebyrsatsene fastsettes av kommunestyret årlig.

§ 6. Bøter

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffes med bøter.

§ 7. Ikrafttredelse

Forskriften trer i kraft xx. xx xxxx. Samtidig oppheves forskrift x

16.6.4. Kommentarer til dere som skal utforme forslaget til forskriftstekst

Til § 1

Kontrollert tømming av slam og avløpsvann skal sikre en god og stabil drift av mindre avløpsanlegg. Kommunal tømming skal hindre at forurensning fra mindre avløpsanlegg fører til helseskade eller helsemessige ulemper, går ut over trivsel eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.

Til § 3

Kommunen må vurdere behovet for tilleggskrav som at

- veien skal tåle 8 tonns akseltrykk,
- avstanden fra veien til anlegget ikke skal overstige 25 meter,
- veien skal være ryddet for kratt, kvister og andre hindringer i en bredde på minst 3 meter og en høyde på minst 4 meter,
- veien og eventuell snuplass skal være brøytet om vinteren og om nødvendig strødd og
- kumlokk, om nødvendig, skal være kjøresikre.

Illustrasjon: Karl Gundersen

Kommunen bør vurdere om de har behov for å kunne dispensere fra kravet om veistandard. I slike tilfeller kan de eksempelvis ta inn følgende setning:

«Der veistandarden avviker fra det som er beskrevet i tredje ledd, kan kommunen i særlige tilfeller innvilge tømming med annet utstyr.»

Kommuner som velger å åpne for dette bør i tillegg ta inn en setning i paragrafen som omhandler beregning av gebyr (§ 5 i eksempelet ovenfor):

«Kommunen kan fastsette et høyere oppmøtegebyr der det er innvilget tømming med annet utstyr etter § 3 fjerde ledd.»

Kommuner som fortsatt har anlegg som ligger inne i bygningen bør vurdere å ta inn følgende setning i tillegg til det foreslåtte:

«Slamtømmer skal gis tilgang til innendørs anlegg.»

Til § 4

Kommunen fastsetter tømmefrekvensen i utslippstillatelsen, eventuelt gjennom en revisjon av tillatelsen når husstandens behov ikke lenger dekkes av vilkårene. Dersom kommunen ikke har fastsatt tømmefrekvensen i tillatelsen, må dette gjøres gjennom en revisjon etter [forurensningsloven § 18](#). Ofte vil behovet for å revidere utslippstillatelsen være utløst av endringer i husstanden og at vilkårene i tillatelsen derfor ikke lenger dekker den faktiske situasjonen. En slik revisjon vil være et enkeltvedtak etter [forurensningsloven § 18](#). Utslippstillatelser

som er eldre enn ti år kan alltid endres med nye vilkår om tømmefrekvens. For nyere tillatelser må kommunen vurdere om og i såfall hvilken av de ulike alternativene i § 18 som dekker situasjonen. Alternativt kan de fastsette tømmefrekvensen i enkeltvedtak med hjemmel i sin egen lokale forskrift, hvis de har gitt seg selv anledning til dette, se siste setning i forslaget til første avsnitt ovenfor.

Den foreslåtte forskriftsteksten angir hyppigere tømmefrekvens for slamavskillere tilknyttet fritidsboliger enn hva som følger av [forurensingsforskriften § 12-13 annet ledd](#) (bolig hvert andre år og fritidsbolig hvert fjerde år). Hva kommunen bør fastsette i sin forskrift vil avhenge av hvilken type fritidsbebyggelse de har i sin kommune. Den foreslåtte teksten legger opp til at kommunen kan fastsette hyppigere tømmefrekvens i utslippstillatelsen eller revisjon av denne, men åpner ikke for sjeldnere tømmefrekvens enn hvert andre år.

Pumpekum, fordelingskum, prøvetakingskum, kontrollkum og ulike utløpsarrangement bør tømmes ved behov og alltid spyles og rengjøres med jevne mellomrom. Det kan derfor være naturlig å fastsette er minste tømmeintervall for slike anleggsdeler på eksempelvis hvert femte år i utslippstillatelsene. Du kan lese mer om dette i Norsk Vann [rapport 257/2020](#).

Kommunen kan ha en avtale med slamtømmeren og/eller den fagpersonen som anleggseier har serviceavtale med, om at vedkommende rapporterer om behovet for tømmeing. Basert på den mottatte informasjonen kan kommunen endre tømmefrekvensen i et enkeltvedtak.

Kommunen bør sørge for at eieren blir varslet om tømmetidspunktet, eksempelvis 14 dager før fastsatt tømmeing. Hvis det er behov for at huseier er til stede under tømmeingen, kan det være hensiktsmessig å ta inn en setning i varselet om at anleggseier kan be om å få endret tømmetidspunktet. En slik mulighet vil imidlertid innebære ekstra saksbehandling for kommunen og ekstra kjøring for tømmefirmaet.

Til § 5

Løpende gebyr gir huseierne flere lave gebyr, i stedet for ett stort. Gebyret betales forskuddsvis, og må etter [bokføringsforskriften § 5-2-4](#) faktureres minst hver annen måned. Se nærmere om dette på [va-finansiering.no](#). Utregningen av det løpende gebyret baserer seg på de estimerte administrative kostnadene per måned (fast del). I tillegg kommer estimerte kostnader for selve tømmeoperasjonen, fordelt på antall måneder innenfor det planlagte tømmeintervallet (variabel del). Tømmevolum og tømmefrekvens er normalt fastsatt i utslipp-

stillatelsen. Alternativt må dette grunnlaget for gebyret fastsettes i et enkeltvedtak.

Ved å fakturere gebyr etter hver tømmeing av det enkelte anlegget og basere gebyret på mengde tømt slam, knytter kommunen fakturaen tettere opp mot den fysiske tømmeingen. Dette krever imidlertid at kommunen følger opp fakturaene individuelt hver gang anleggene tømmes, og forutsetter derfor tilstrekkelige personalressurser og gode IKT-systemer. Kommuner som velger en slik løsning kan eksempelvis erstatte teksten i første, andre og tredje ledd med: «Kommunen fakturerer tømmegebyret etter hver tømmeing. Gebyret beregnes på grunnlag av den totale mengden slam som tømmes.»

Også løpende gebyrordninger bør avspeile både hvor ofte anleggene må tømmes, herunder kostnaden for oppmøtet, og hvilke mengder som tømmes. Om det aktuelle anlegget eksempelvis skal tømmes en gang hvert annet år, fordeles kostnaden på 24 måneder. Siden gebyret må faktureres minst hver annen måned, ganges de månedlige kostnadene med to på fakturaen.

Det er ikke hensiktsmessig å etablere en gebyrordning som premierer anlegg med små slamtanker, verken for tradisjonelle slamavskillere eller for slamlagre i minirenseanlegg. I mange år ble tanken i slamavskillere dimensjonert for minimum 4 m³. I dag dimensjoneres de etter [VA/Miljøblad nr. 48](#), som innebærer minimum 3,25 m³ tank for 5 pe. Slamtanker for minirenseanlegg fastsettes i tråd med produktdokumentasjonen (eksempelvis i det tekniske godkjenningsskjemaet) for det enkelte anlegget. Det kan på bakgrunn av dette være naturlig å fastsette en grunnsats for slamavskillere og slamlagre i minirenseanlegg inntil 4 m³, og deretter et tillegg per m³. Dersom det er mer kostbart å tømme og spyle enkelte anleggstyper, kan kommunen velge å fastsette en egen sats for disse.

Huseiere kan gjøre grep for å redusere vannmengden i tette tanker, som å installere vannbesparende toaletter. Da kan det være mer naturlig å la gebyret variere etter faktisk tømmevolum, samtidig som anleggseieren belastes den faktiske kostnaden ved oppmøtet.

Anlegg som består av flere slamavskillere som er knyttet sammen bør betale ett gebyr. Den variable delen beregnes ut fra det totale tankvolumet.

Boenheter som ikke er selvstendige, som hybler, bør ikke avkreves eget gebyr. Separate boenheter, som en liten leilighet, bør avkreves eget gebyr.

Til § 6

Kommunen gjør på denne måten forsettlig eller uaktsom overtredelse av forskriften straffbar, jf. [forurensningsloven § 79](#). Som for andre straffbare handlinger må overtredelsen anmeldes til politiet, som kan utstede en bot i form av et forelegg.

TIDLIGERE UTGITTE RAPPORTER

2021	B27	Forurensninger i overvann fra urbane flater – vannmiljø og rensetiltak
	B26	Vannbransjens erfaringer med kommune-sammenslåinger
	B25	MEMiNOR: Membranfiltrering for fjerning av Naturlig Organisk Materiale i Nordiske drikkevann
	B24	Alternativ til akkreditert prøvetaking
	B23	Trykkoptimalisering på vannledningsnett – beste praksis
	B22	Undersøkelser som grunnlag for valg av avløpsløsning
	B21	Omfyllingsmasser
	B20	Innovative anskaffelser i vannbransjen
	B19	Kommunalt finansieringsbehov i vannbransjen 2021 – 2040
	B18	Rekutteringsbehov i vannbransjen – status og prognoser 2020 – 2050
2020	B17	Etablering og drift av mindre avløpsanlegg
	B16	Veiledning for dimensjonering av avløpsrenseanlegg
	B15	Bærekraftig fremmedvannsandel – Modell for vurdering av riktig nivå
	B14	Forvaltning av nedbørsfelt for overflatevannkilder
	B13	Kunnskapsbehov innen overvann og klimatilpasning
	B12	Forprosjekt – Digital Vannstatistikk
	B11	Mikroplast i avløpsvann, avløps slam og jord
	B10	Kummer – Klassifisering og tilstandsvurdering
	B9	Primærrens – Status og renseeffekter 10 år etter
	B8	Bærekraftig fornyelse av ledningsnett
2019	B7	Klimagassutslipp, veiledning for vannbransjen
	B6	Kommunens roller, rettigheter og fremgangsmåter i private utbyggingsområder
	B5	Veiledning i nød vannforsyning
	B4	Evaluerer av Norsk Vanns prosjektsystem
	B3	Organic Pollutants in Norwegian Wastewater Sludge
	B2	Beste praksis for HMS-arbeid i vannbransjen
	B1	Regulering og organisering av vann- og avløpssektoren i utvalgte europeiske land
	B0	Veiledning for tilstandsvurdering av infiltrasjonssystemer
	B-1	Veiledning i utarbeidelse av prøvetakingsplan for drikkevann
	B-2	Verdiforvaltning av vann- og avløpsinfrastruktur
2018	B-3	Praktiske råd ved valg av ledningsmateriale
	B-4	Mapping microplastic in Norwegian drinking water
	B-5	UV-desinfeksjon av drikkevann
	B-6	Vann og avløp i arealplanlegging og byggesaker
	B-7	Beregning av bærekraftig lekkasjenivå
	B-8	Informasjonssikkerhet og skybaserte tjenester
	B-9	Dataflyt for GIS-informasjon i VA-prosjekter
	B-10	Akseptkriterier – Vurdering av nye og nyrenoverte avløpsledninger ved rørispeksjon
	B-11	Dataflyt
	B-12	Rørispeksjon av hovedledninger for vann og avløp
2017	B-13	Veiledning for bruk av betongrør og kummer
	B-14	Plastrør for vannforsyning og avløp: Hvordan skal vi oppnå minst 100 års levetid?
	B-15	MEMiNOR: Natural Matter in drinking waters within the Nordic Region
	B-16	NOMiNOR: Naturlig Organisk Materiale i Nordiske drikkevann
	B-17	Sikring av vannforsyning mot tilsiktede uønskede hendelser
	B-18	Tilførsel av industrielt avløpsvann
	B-19	Beregning av forurensningsutslipp fra avløpsanlegg
	B-20	Tømming av slam
	B-21	Trykkavløp i spredtbygde og urbane strøk
	B-22	Eierskap til stikkledninger
2016	B-23	Finansieringsbehov i vannbransjen 2016–2040
	B-24	Dokumentasjon av utslipp fra avløpsnett
	B-25	Smart ledningsfornyelse – bruk av NoDig-metoder
	B-26	Utvikling av studietilbud i bachelor i vann- og miljøteknikk
	B-27	Norske tall for vannforbruk med fokus på husholdningsforbruk
	B-28	Kritiske ledninger for vann og avløp – klassifisering og tiltaksvurdering
	B-29	Eksempler på implementering av bærekraft i vannbransjen
	B-30	Vann til brannslukking og sprinkleranlegg
	B-31	Videreutvikling av beregningsmetodikk for gjenanskaffelsesverdi og investeringsbehov
	B-32	Tilbakestrømssikring – veiledning til vannverkseiere
2015	B-33	Forslag til ny sektorlov for vann tjenester
	B-34	Sikkerhetsstyring for vannbransjen
	B-35	Veiledning for dimensjonering av vannbehandlingsanlegg
	B-36	Erfaringer med ozon-biofiltrering for behandling av drikkevann
	B-37	Veiledning for praktisering av selvkost
	B-38	Veiledning i mikrobiell barriere analyse
	B-39	Sikring av kvalitet på ledningsanlegg
	B-40	Stikkledninger – ansvar og teknisk utforming
	B-41	Biostabilitet i drikkevannsnett
	B-42	Bærekraftig forvaltning av VA-tjenestene
2014	B-43	Åpne flomveger i bebygde områder
	B-44	Fra driftsassistanser til regionale vannassistanter
	B-45	Microbial barrier analysis (MBA) – a guideline
	B-46	Anskaffelser i vannbransjen
	B-47	Håndtering av overvann fra urbane veger
	B-48	Etablering av gode VA-løsninger i spredt bebyggelse
	B-49	Organiske miljøgifter i norsk avløps slam – Resultater fra undersøkelsen i 2012/13
	B-50	Avløpsanlegg Vurdering av risiko for ytre miljø
	B-51	Veiledning i tilstandskartlegging og fornyelse av VA-transportssystemer
	B-52	Sikkerhet og sårbarhet i driftskontrollsystemer for VA-anlegg
2013	B-53	Varmedpumper i drikkevannsforsyningssystem
	B-54	Kranvannets kokebok for kommunikasjon
	B-55	Investeringsbehov i vann- og avløpssektoren
	B-56	Energikriktig design og prosjektering av avløpsrenseanlegg
	B-57	Veiledning i dimensjonering og utforming av VA-transportsystem
	B-58	Veiledning for valg av riktige sensorer og måleutstyr i VA-teknikken
	B-59	Rettigheter til uttak av vann til allmenn vannforsyning
	B-60	Klimatilpasningstiltak innen vann og avløp i kommunale planer
	B-61	Veiledning for drift av koaguleringsanlegg
	B-62	Omdømmeplattform og -strategi
2012	B-63	Kommunalt overtakelse av vannverk organisert som andelslag eller samvirkeforetak
	B-64	Veiledning i omorganisering av andelsvannverk til samvirkeforetak
	B-65	Fett i avløpsnett. Kartlegging og tiltaksforslag
	B-66	Tilsyn med utslipp fra avløpsanlegg innen kommunens myndighetsområde
	B-67	Veiledning om regulering av VA-tjenester til næringsmiddelindustri
	B-68	Prøvetaking av avløpsvann og slam
	B-69	Veiledning i bygging og drift av drikkevannsbasseng
	B-70	Fjernavlesning av vannmålere
	B-71	Veiledning i utarbeidelse av kommunale gebyrforskrifter for vann og avløp
	B-72	Veiledning for kartlegging av energibruk i VA-sektoren
2011	B-73	Vannforskriftens økonomiske konsekvenser for kommunesektoren og avløpsanleggene
	B-74	Forvaltningspraksis ved norsk dam sikkerhet
	B-75	Grunnundersøkelser for infiltrasjon – mindre avløpsanlegg
	B-76	Drikkevannskvalitet og kommende utfordringer – problemoversikt og status
	B-77	Statlige gebyrer og avgifter på de kommunale VAR-tjenestene
	B-78	Vann og avløp for nye i bransjen – læreplan. E-læring og samlinger
	B-79	Hygienisering av avløps slam. Langtidslagring og enkel rankekompostering. Resultater fra 3 års valideringstesting
	B-80	Veiledning for bruk av støpejernsrør
	B-81	Klimatilpasningstiltak i VA-sektoren – forprosjekt
	B-82	Silslam – mengder, behandlingsløsninger og bruksområder. Forprosjekt.
2010	B-83	Trykktap i avløpsnett
	B-84	Erfaringer med lekkasjekontroll
	B-85	Veileder til god desinfeksjonspraksis
	B-86	Optimal desinfeksjonspraksis fase 2
	B-87	Veiledning for dimensjonering av avløpsrenseanlegg
	B-88	Veiledning for kjøp av VA-kjemikalier
	B-89	Tiltak for å bedre fosfor fjerningen på kjemiske renseanlegg
	B-90	Innsamlingsverktøy for vedlikeholdsdata
	B-91	Drikkevann i media
	B-92	Veiledning for UV-desinfeksjon av drikkevann
2009	B-93	Veiledning for innhentning og evaluering av tilbud på analyseoppdrag
	B-94	Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering
	B-95	Helsemessig sikkert vannledningsnett
	B-96	Driftserfaringer med membranfiltrering
	B-97	Håndbok i kilde sporing i avløpssystemet
	B-98	Termoplastrør i Norge – før og nå
	B-99	Økonomiske forhold i interkommunalt VA-samarbeid – praksis og kjøregregler
	B-100	Vannkilden som hygienisk barriere
	B-101	Utvikling av et system for spørreundersøkelser blant VA-kundene
	B-102	I veien for hverandre – Samordning av rør og kabler i veigrunnen
2008	B-103	Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam. Resultater fra undersøkelsen i 2006/07
	B-104	Veiledning for oljeutskilleranlegg
	B-105	Norm for merking og FDV-dokumentasjon i VA-sektoren
	B-106	Norm for tagkoding i VA-anlegg
	B-107	Norm for symboler i driftskontrollsystemer for VA-sektoren
	B-108	Veiledning for anskaffelse av driftskontrollsystemer i VA-sektoren
	B-109	Veiledning for vedlikeholdssystemer (FDV)
	B-110	Dataflyt – Klassifisering av avløpsledninger
	B-111	Forprosjekt energinettverk i VA-sektoren
	B-112	Sandnesmodellen. Eksempel på system for kommunikasjon og virksomhetsstyring
2007	B-113	Tilførsel av industrielt avløpsvann til kommunalt nett. Veiledning
	B-114	Veiledning i utarbeidelse av prøvetakingsprogrammer for drikkevann
	B-115	Optimal desinfeksjonspraksis for drikkevann
	B-116	Bærekraftig vedlikehold. Betraktninger av utvalgte problemstillinger knyttet til langsiktig forvaltning av vannledningsnett
	B-117	Kommunikasjonsstrategi for NORVAR og norske vann og avløpsverk
	B-118	Utslipp fra bilvaskehaller
	B-119	Vannkvalitet i ledningsnett – Problemoversikt og status. Forprosjekt.
	B-120	Kvalitetshveving av nye VA-ledningsanlegg. Kartlegging og tiltaksforslag
	B-121	Økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen – veiledning
	B-122	Effekter av bruk av matavfallsvernere på ledningsnett, renseanlegg og avfallsbehandling
2006	B-123	Inspeksjonsmanual for avløpssystemer. Del 1 – Ledninger
	B-124	Veiledning i overvannshåndtering (Erstattet av 162/08)
	B-125	Kartlegging av mulig helse risiko for abonnenter berørt av trykkløst vannledning ved arbeid på ledningsnett
	B-126	NORVARs benchmarkingsprosjekt 2004 Presentasjon av målesystem og resultater for 2003 ed analyse av datamaterialet
	B-127	PressurePuls for deteksjon av lekkasje på vannledninger.
	B-128	Samarbeid om økt bruk av avløpsslam på grøntarealer
	B-129	Trenger Norge en VA-lov? Drøfting av behovet for en egen sektorlov for vann og avløp
	B-130	NORVARs videre arbeid med slam. Strategisk plan for prosjektvirksomhet, informasjon og kommunikasjon. Forprosjekt
	B-131	Erfaringer med kloring og UV-stråling av drikkevann
	B-132	Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR-teknikk. Revidert utgave
2005	B-133	Veiledning i bygging og drift av drikkevannsbasseng (Erstattet av 181/2011)
	B-134	Hygienisk barrierer og kritiske punkter i vannforsyningen: Hva har gått galt?
	B-135	Vannledningsrør i Norge. Historisk utvikling. 26 dimensjonstabeller
	B-136	VA-JUS. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel (Erstattet av boken Vann- og avløpsrett (2010) og nettportalen va-jus.no)
	B-137	Effektive VA-organisasjoner og tilfredse brukere. Forprosjekt
	B-138	Stoff for stoff – kilde for kilde. Kvikk sølv i avløpsnett
	B-139	Veiledning for innhentning og evaluering av tilbud på analyseoppdrag
	B-140	Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering
	B-141	Helsemessig sikkert vannledningsnett
	B-142	Driftserfaringer med membranfiltrering
2004	B-143	Håndbok i kilde sporing i avløpssystemet
	B-144	Termoplastrør i Norge – før og nå
	B-145	Økonomiske forhold i interkommunalt VA-samarbeid – praksis og kjøregregler
	B-146	Vannkilden som hygienisk barriere
	B-147	Utvikling av et system for spørreundersøkelser blant VA-kundene
	B-148	I veien for hverandre – Samordning av rør og kabler i veigrunnen
	B-149	Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam. Resultater fra undersøkelsen i 2006/07
	B-150	Veiledning for oljeutskilleranlegg
	B-151	Norm for merking og FDV-dokumentasjon i VA-sektoren
	B-152	Norm for tagkoding i VA-anlegg

Norsk Vann BA, Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Tlf: 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no